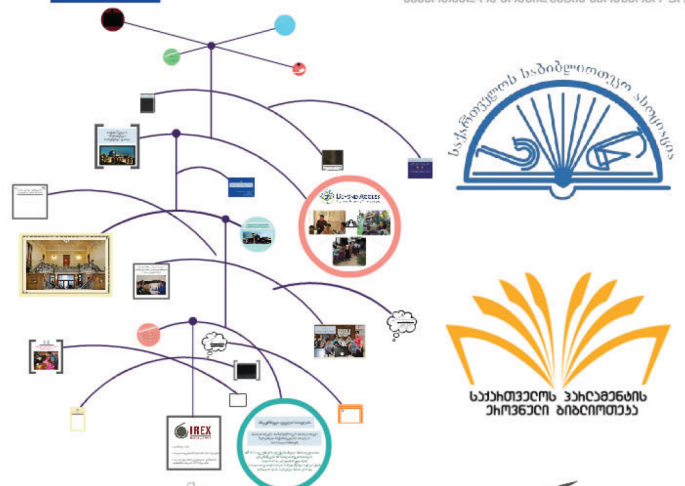

საქართველოს იბტიმოთაა

ხელახალ-საგანაათლებლო, სამეცნიერო
პოპულარული და გათვალისწინებული ჟურნალი

ინტერნეტი ყველა სოფლის ბიბლიოთეკას
თანამედროვე ინტერნეტსერვისები ადგილობრივი
მოსახლეობისთვის

სახელმწიფო სერვისების
ბანკითარების სააგენტო

BEYOND ACCESS
Libraries Powering Development

IREX
Make a Better World

ქალთა სახეები
"ვეფხისტყაოსანში"

ივანე ჯავახიშვილი - 140

ჟურნალი წარმოადგენს საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკისა და საქართველოს საბიბლიოთეკო ასოციაციის ყოველკვარტალურ ორგანოს; ჟურნალი გამოიცემა ეროვნული ბიბლიოთეკის დაფინანსებით და უფასოდ დაურიგდებათ საჯარო ბიბლიოთეკებს; ჟურნალში გამოსაქვეყნებელი მასალები მიიღება მხოლოდ ელექტრონული ფორმით. აკრეფილი ტექსტი უნდა იყოს Sylfaen შრიფტით და გადმოიგზავნოს ელექტრონულ მისამართზე: sakartvelosbiblioteka@gmail.com

ალექსანდრე ლორია - მთავარი რედაქტორი

სარედაქციო კოლეგია: გურამ თაყნიაშვილი
გულნარა სტურუა
მაია მიქაბერიძე
მირიან ხოსიტაშვილი
რუსუდან ასათიანი

ტექნიკური რედაქტორები: მანანა გაბარაშვილი
მარინე შარაშენიძე

დაკაბადონება: მარიამ ნათაძე

ყდის დიზაინი: გიორგი გელაშვილი

საქართველოს ბიბლიოთეკა N4 (65) – 2016; გამოიცემა 2000 წლიდან
საავტორო უფლება: საქართველოს საბიბლიოთეკო ასოციაცია.

ISSN 1512-0880
www.gela.org.ge

ძვირფასო ბიბლიოთეკარებო!

მოიწურა მრავალი საინტერესო მოვლენით, ნაყოფიერი შრომით დატვირთული 2016 წელი. მინდა, კიდევ ერთხელ გადავხედოთ განვლილ წელს, შევაჯამოთ ის და დავსახოთ სამომავლო გეგმები. საქართველოს საბიბლიოთეკო ასოციაცია, საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა, კომპანია Beyond Access-თან და პრეზიდენტის ფონდთან ერთად აგრძელებს სოფლის ბიბლიოთეკების კომპიუტერიზაციის მასშტაბურ პროექტს - “ინტერნეტი ყველა სოფლის ბიბლიოთეკას”, რომლის ფარგლებში საქართველოს 15 რაიონის (აბაშა, ადიგენი, ახალციხე, ბორჯომი, ზუგდიდი, ხონი, ჩხოროწყუ, ჭიათურა და ა.შ.) 70 ბიბლიოთეკა აღიჭურვა კომპიუტერებით და შეუერთდა ციფრულ მსოფლიოს. ამჟამად მიმდინარეობს მესამე, მონიტორინგის ეტაპი. ჩვენმა წარმომადგენლებმა უკვე ბიბლიოთეკების ნახევარზე მეტის მონიტორინგი განახორციელეს. 3 დეკემბერს ეროვნული ბიბლიოთეკის საგამოყენო დარბაზში გაიმართა პროექტის დასკვნითი დონისძიება. მოხდა პროექტის შეჯამება და სამომავლო გეგმების დასახვა.

ბიბლიოთეკების კომპიუტერიზაციასთან ერთად, მიმდინარეობდა ტრენინგები სოფლის ბიბლიოთეკარებისთვის. მრავალმა მათგანმა შეისწავლა კომპიუტერული პროგრამები. ისწავლეს ტექსტის აკრეფა, ცხრილებზე მუშაობა, პრეზენტაციების მომზადება, სარეკლამო კამპანიის წარმოება, ადვოკატირება და ა. შ. 15-მა ბიბლიოთეკარმა გაიარა IREX-ის მიერ ორგანიზებული ტრენინგების ტრენინგი (TOT). ისინი ახლა თვითონ ატარებენ ტრენინგებს თავიანთ რაიონებში და დიდი წარმატებითაც. ტრენინგები გრძელდება. 5-13 დეკემბერს ეროვნული ბიბლიოთეკის ლიბერთი დარბაზში ჩატარდება ელექტრონული მმართველობის ტრენინგები 80 ბიბლიოთეკარისთვის, მათ შორის კახეთის რეგიონის წარმომადგენლებისთვის, სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოსთან ერთად. მომავალში, დიდი ყურადღება დაეთმობა საზღვრისპირა, მაღალმთიანი და ეთნიკური უმცირესობებით დასახლებული სოფლების ბიბლიოთეკების აღდგენა-რეაბილიტაციას. პროექტში ჩართული არიან ადგილობრივი მუნიციპა-

ლიტეტები, რომლებიც ფინანსურად უზრუნველყოფენ ბიბლიოთეკების საქმიანობას.

საჭიროა ბიბლიოთეკამ ფეხი აუწყოს თანამედროვეობას. ის უნდა გადაიქცეს მრავალფუნქციურ დაწესებულებად, კულტურულ-საინფორმაციო ცენტრად, სადაც არამარტო ტრადიციულად განათლების მიღება იქნება შესაძლებელი, არამედ ინფორმაციის მიღება, გამოცდილების გაზიარება. გაიზრდება სოფლის ბიბლიოთეკარის ფუნქციაც. ის დაეხმარება სოციალური პრობლემების მოგვარებაში ადგილობრივ მოსახლეობას.

ამდენად, გასაკეთებელი ჯერ კიდევ ბევრია. იმედი მაქვს, რომ პროექტის განხორციელებაში ჩართული სუბიექტების ერთობლივი ძალისხმევით შევძლებთ საქართველოს საბიბლიოთეკო სისტემის შემდგომ მოდერნიზაციას.

ჩხუქაძე ნათია

საქართველოს საბიბლიოთეკო ასოციაციის პრეზიდენტი

საქართველოს ბიბლიოთეკა №4 (65) - 2016 შინაახსი

ოფიციალური განყოფილება

გურამ თაყნიაშვილი - პირველი ოფიციალური.....3

საბიბლიოთეკო ტექნოლოგიები

მატეი ნოვაკი - მკითხველზე მორგებული ბიბლიოთეკის მოდერნიზაცია საქართველოში.....5

საბიბლიოთეკო ფონდები

ფერიდე კვაჭანტირაძე - გავუფრთხილდეთ მემკვიდრებს.....8

მანანა გაბარაშვილი - დიდი და მნიშვნელოვანი წამოწყება - „წიგნი ყველა სოფელს“.....9

ფილოსოფიური ძიებანი

გულნარა სტურუა - მუდამ ახალი სიცოცხლით სავსე.....11

მარინე სამადაშვილი - ათასწლოვანი შედეგები უდაბნოთა ქალაქმყოფელზე.....15

დედაენა - 140

რუსუდან წაქაძე - ღირსება „დედა ენისა“.....17

გურამ თაყნიაშვილი - ივანე ჯავახიშვილის მოსაზრებები ი. გოგებაშვილის ნაშრომზე
„ბურჯი ეროვნებისა“.....19

წიგნის ისტორია

ნინო ხვედელიძე - პარიზის სამეფო სტამბა.....22

კორესპონდენცია

ინგა ფილაური-ლორია - ერთი დღე გორის საჯარო ბიბლიოთეკაში.....27

ივეტა თვალჭრელიძე - ზაფხული ქალაქის ბიბლიოთეკაში.....28

მერი გიორგაძე - ისრაელში ნამდვილი საქართველო ვნახე.....29

ციცი ჯინჯიხაძე - ქუთაისის საჯარო ბიბლიოთეკის კონფერენცია მასშტაბებს სცდება.....32

ქეთევან ნიკურაძე - შეხვედრა იუბილარ კომპოზიტორებთან.....34

თამაზ ნანიტაშვილი - მეტი გულისხმიერებით მოვეკიდოთ ბიბლიოთეკართა შრომას.....35

მაია სიმონიშვილი - „ფრონტის წერილებში“ ნაპოვნი წინაპართა სიცოცხლე.....36

იუბილე

საბიბლიოთეკო განათლების დიდოსტატი.....40

გურამ თაყნიაშვილი - ამალღებული გონების შემოქმედი.....41

რევიუ

დავით გიგინეიშვილი - ლონდონის საკონცერტო დარბაზებში.....43

წარმატების რეცეპტები

ლანჩხუთის რაიონის, სოფელ აცანას ბიბლიოთეკარის რეცეპტი.....46

ზესტაფონის რაიონის, სოფელ ქვედა საქარას ბიბლიოთეკარის რეცეპტი48

კალენდარი

2017 წლის ღირსშესანიშნავი და საიუბილეო თარიღების კალენდარი.....50

ქრონიკა

საქართველოს საბიბლიოთეკო ცხოვრების ქრონიკა.....52

ბიბლიოთეკების საყურადღებოდ.....55

ნეკროლოგი

მზია ჭელიძე - უსახდვრო ერთგულებით55

ოფიციალური განყოფილება

ბუხაბ თაყნიაშვილი

პირველი ოფიციალური

საქართველოში საბიბლიოთეკო საქმის ისტორიის ხანგრძლივი პერიოდის მანძილზე პირველად იქნა მიღებული კანონი საქართველოში საბიბლიოთეკო საქმის შესახებ. 1996 წელს მიღებულ კანონში იურიდიული ტერმინოლოგიით ჩამოყალიბებულია საქართველოს საბიბლიოთეკო სისტემა, დახასიათებულია ძირითადი საბიბლიოთეკო ქსელები, ქვეყნის მთავარი და რაიონებში მოქმედი საბიბლიოთეკო გაერთიანებები, რომლებიც ახორციელებდნენ მოსახლეობის საბიბლიოთეკო და საინფორმაციო მომსახურებას გასული საუკუნის 90-იან წლებში. კანონი შედგება ცხრა თავისა და ოცდაცხრამეტი მუხლისაგან. მე-20 საუკუნის ის პერიოდი, როდესაც ამოქმედდა აღნიშნული კანონი, საქართველოში საბიბლიოთეკო საქმე ხასიათდებოდა არსებითი მნიშვნელობის პრობლემებით, სიძნელეებითა და გადაუჭრელი საკითხებით, რაც უარყოფით ზეგავლენას ახდენდა მოსახლეობის საბიბლიოთეკო მომსახურების ხარისხზე. უპირველეს ყოვლისა, მოსაგვარებელი იყო საჯარო (ყოფილი მასობრივი) ბიბლიოთეკების ქსელის პარამეტრები, მათი ფუნქციონირების პრინციპები, დასაზუსტებელი იყო მათი რაოდენობითი მაჩვენებლები. კანონმა ზუსტად განსაზღვრა ბიბლიოთეკების ფუნქციონირების ძირითადი პრინციპები (მუხლი, 3). ამ მუხლის ერთ-ერთი პუნქტის მიხედვით განისაზღვრა ბიბლიოთეკების პოლიტიკური და რელიგიური ნეიტრალიტეტი, რითაც განთავისუფლდნენ ბიბლიოთეკები პოლიტიკური ზეგავლენისაგან. კანონის ამოქმედების პერიოდისათვის დაიწყო საბიბლიოთეკო დოკუმენტების ფონდების დეპოლიტიზაციის პროცესი. ბიბლიოთეკები გათავისუფლდნენ ზედმეტი და არაპროფილური პოლიტიკური შინაარსის გამოცემებისაგან.

კანონში მკაფიოდაა ჩამოყალიბებული ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების როლი და ამოცანები მოსახლეობის საბიბლიოთეკო და საინფორმაციო მომსახურების საქმეში (მუხლი 21). აღნიშნული მუხლის საფუძველზე ადგილებზე საბიბლიოთეკო პოლიტიკას აწარმოებენ თვითმმართველი

ორგანოები. კანონში ასევე გარკვევითაა ჩამოყალიბებული ბიბლიოთეკისა და მკითხველის უფლება-მოვალეობები (მუხლი 10, 7).

კანონის დეტალური ანალიზი იმდენად მნიშვნელოვანი არ არის, რამდენადაც მისი აღსრულების საკითხი. როგორი ზეგავლენა იქონია კანონმა საქართველოს საბიბლიოთეკო ქსელზე, როგორი დადებითი და უარყოფითი მხარეებით ხასიათდება საქართველოს მოსახლეობის საბიბლიოთეკო მომსახურება კანონის მიღებიდან 20 წლის შემდეგ. უპირველეს ყოვლისა, უნდა აღინიშნოს საჯარო ბიბლიოთეკების ქსელის მკვეთრი, არაპროპორციული შემცირება საქართველოს სხვადასხვა მუნიციპალიტეტებში. კანონის მიღების პერიოდისათვის საქართველოში ფუნქციონირებდა 4200 საჯარო ბიბლიოთეკა, სადაც ორგანიზებული იყო 45 მილიონამდე წიგნობრივი ფონდი. 2000 წლიდან მოყოლებული, დაიწყო აღნიშნული ტიპის ბიბლიოთეკების ქსელის მკვეთრი შემცირება ყოველგვარი პრინციპებისა და ნორმების უგულვებელყოფით, მოსახლეობის კანონიერი უფლებების დარღვევით. განსაკუთრებული შემცირებები აღინიშნა 2003, 2008, 2011 წლებში. ბიბლიოთეკების ქსელის შემცირების საკითხს ყოველგვარი იურიდიული ნორმების დარღვევით ახორციელებდნენ ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოები. ბიბლიოთეკების გაუქმების საკითხს არ ათანხმებდნენ ცენტრალური ხელისუფლების ორგანოებთან. ამ თვალსაზრისით, განსაკუთრებით დაზარადა შიდა და ქვემო ქართლის საჯარო ბიბლიოთეკების ქსელი. 1990-იანი წლებისათვის მოქმედი 3000 სასოფლო ბიბლიოთეკებიდან 2016 წლისათვის ფუნქციონირებს დაახლოებით 650 სასოფლო ბიბლიოთეკა. საბიბლიოთეკო ქსელი ძირითადად შენარჩუნებულ იქნა იმერეთის, გურიისა და სამეგრელოს, რაჭა-ლეჩხუმის მუნიციპალიტეტებში.

აქვე უნდა დავძინოთ, რომ 2012 წლის შემდეგ ზოგიერთ მუნიციპალიტეტში დაიწყო გაუქმებული სასოფლო ბიბლიოთეკების აღდგენა. ეს ტენდენცია გრძელდება იმ მუნიციპალიტეტებში, სადაც ადგილობრივი ხელისუ-

ფლება ნათლად ხედავს ბიბლიოთეკებისა და საზოგადოებრივი ინფორმაციის ცენტრების დანიშნულებას მოსახლეობის აღზრდისა და განათლების საქმეში.

კანონის მიღებიდან გასულია ოცი წელი. მისი, როგორც პირველი ოფიციალური დოკუმენტის ძალა და მნიშვნელობა გამოვლინდა იმ რეგიონებში, სადაც, როგორც აღვნიშნეთ, ადგილობრივმა ხელისუფლებამ სცნო კანონის უზენაესობა და მიუხედავად დაბალი სოციალური და ეკონომიური პირობებისა, არ გააუქმეს სასოფლო ბიბლიოთეკები დიდ დასახლებულ ადგილებში. ორი ათეული წლის შემდეგ, რა თქმა უნდა, კანონი საჭიროებს ცვლილებებსა და დამატებებს. განსაკუთრებული, არსებითი კორექტირება აუცილებელი იმ მუხლებში, სადაც ჩამოყალიბებულია სახელმწიფოსა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების პასუხისმგებლობა საბიბლიოთეკო ქსელის განვითარებისა და მოსახლეობის საბიბლიოთეკო მომსახურების მდგომარეობის საკითხებზე (მუხლი, 4, 21). ამ მიმართულებით, ვფიქრობთ, უნდა გაიზარდოს ადგილობრივი ხელისუფლების პასუხისმგებლობა მოსახლეობის საბიბლიოთეკო და საინფორმაციო მომსახურების კონსტიტუციური უფლებების დაცვის თვალსაზრისით.

თუ ობიექტურად შევაფასებთ იმ მდგომარეობას, რაც სახეზე გვაქვს საქართველოს ზოგიერთ მუნიციპალიტეტში, დავრწმუნდებით, რომ უხეშად ირღვევა სოფლების მოსახლეობის იურიდიული უფლებები. იმ მუნიციპალიტეტებში, სადაც ძირითადად შენარჩუნებულია სოფლის ბიბლიოთეკები, ამჟამად მიმდინარეობს მათი მოდერნიზაცია, ოპტიმიზაცია, ინერგება ახალი ტექნოლოგიები. ამ მიმართულებით დიდ ძალისხმევას ავლენს საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა, საქართველოს საბიბლიოთეკო ასოციაცია, საქართველოს აღმასრულებელი ხელისუფლება. მათი ერთობლივი გეგმის თანახმად, უახლოეს ორ წელიწადში ყველას სოფლის ბიბლიოთეკაში იქნება ინტერნეტი. საქართველოს იუსტიციის სამინისტრომ თავის მხრივ სოფლის ბიბლიოთეკებში გახსნა საზოგადოებრივი ინფორმაციის ცენტრები. შეიძლება დავასკვნათ, რომ საჯარო ბიბლიოთეკების ქსელი ამჟამად სრული, გეგმიური მოდერნიზაციის გზაზეა.

ბიბლიოთეკა რომ განვითარდეს, საჭიროა, უპირველეს ყოვლისა, იგი არსებობდეს როგორც დაწესებულება და ინფორმაციის ცენტრი. ასეთი დაწესებულებებისადმი მოთხოვნილება დღეს ერთობ გაზრდილია ყველა

ცივილიზებულ ქვეყანაში. ამ თვალსაზრისით მეტი კონტროლია საჭირო იმ მუნიციპალიტეტების ხელმძღვანელ ორგანოებთან, სადაც ფაქტიურად ჩაშლილია სოფლის მოსახლეობის საბიბლიოთეკო და საინფორმაციო მომსახურება.

საბიბლიოთეკო პრაქტიკაში დამატებითი კონსულტაციები გახდა აუცილებელი. კანონის მე-9 მუხლის შესახებ, ბიბლიოთეკები დამოუკიდებლად განაგებენ საკუთარ სახსრებს. შეფერხება გამოწვეულია საკუთარი საბიბლიოთეკო ფონდების განკარგვის შემთხვევაში. ამ კუთხით ზოგიერთ მუნიციპალიტეტში მნიშვნელოვანი შეფერხებებია ჩამოწერილი საბიბლიოთეკო დოკუმენტების ბიბლიოთეკიდან გატანის მხრივ. ამ მიმართულებით განსაკუთრებით მძიმე მდგომარეობაა საჯარო სკოლებთან არსებულ ბიბლიოთეკებში. განათლების სამინისტროს სისტემის ბიბლიოთეკები ნაკლებად უწევენ ანგარიშს საქართველოს პარლამენტის მიერ შემუშავებულ კანონქვემდებარე აქტებს, ინსტრუქციებსა და სხვა სახის მარეგლამენტირებელ დოკუმენტაციას, რაზედაც პირდაპირ მიუთითებს კანონის მე-10 მუხლი.

კანონში მკაფიოდ არის ჩამოყალიბებული ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკისა და კოორდინაციული მუშაობის პრინციპები (მუხლი, 19). ამ თვალსაზრისით, მნიშვნელოვანი ხარვეზებია სახელმწიფო საბიბლიოთეკო ქსელის დაფინანსების, კადრების მომზადება-გადამზადების, ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოების კოორდინაციისა და სხვა საკითხებში. აუცილებლობა მითხოვს ამაღლდეს საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს როლი და დანიშნულება ქვეყანაში საბიბლიოთეკო პოლიტიკის სათანადო დონეზე გატარების საქმეში.

კანონის სრულყოფილად გატარებისა და აღსრულებისათვის აუცილებელია შემუშავებულ იქნეს კანონქვემდებარე აქტები. ამ თვალსაზრისით გარკვეული სამუშაოები აქვს ჩატარებული საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკას, თსუ სამეცნიერო და ეროვნულ სამეცნიერო ბიბლიოთეკებს. საჯარო ბიბლიოთეკები თანამედროვე ეტაპზე მინიმალური დონით უზრუნველყოფილნი არიან შესაბამისი მარეგლამენტირებელი დოკუმენტაციით, მეთოდურ-ინსტრუქციული და ნორმატიული შინაარსის მასალებით. საბიბლიოთეკო პრაქტიკა გზადაგზა, ეტაპობრივად უფრო სრულყოფილ სახესღებულობს. ქსელის ოპტიმიზაციისა და ბიბლიოთეკების განვითარების თანამედროვე ტენდენციები იმაზე

მიუთითებს, რომ ქვეყანაში საბიბლიოთეკო პოლიტიკა დებულობს უფრო ეფექტურ ხასიათს, ვიდრე ეს იყო უკანასკნელი 10-15 წლის წინათ. ამ მხრივ ყურადსადებია ცენტრალური ხელისუფლებისა და არასამთავრობო ორგანიზაციების მცდელობა ერთობლივი ძალისხმევა. ცენტრალური და ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოთა კოორდინაციული მუშაობის გააქტიურების პირობებში უფრო ქმედითი გახდება პირველი კანონი, როგორც საქართველოში საბიბლიოთეკო საქმის მარეგულირებელი იურიდიული საფუძველი.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. საქართველოს კანონი საბიბლიოთეკო საქმის შესახებ//საქართველოს რესპუბლიკა.-1996.-10 ივლ.; ჟურნ.: „საქართველოს

ბიბლიოთეკა“-2000.-№1.

2. თაყნიაშვილი, გ. ადგილობრივი თვითმმართველობა და ბიბლიოთეკები//საქართველოს ბიბლიოთეკა -2004.- №3.- გვ.4-6;

3. თაყნიაშვილი, გ. საქართველოს საბიბლიოთეკო ქსელი თანამედროვე ეტაპზე// ქუთაისის სამეცნიერო ბიბლიოთეკის წელიწადეული, წ.2.-ქუთაისი.-2010.

4. თაყნიაშვილი, გ. სოფლის ბიბლიოთეკები წინათ და ახლა//საქართველოს ბიბლიოთეკა.-2012.- №1.-გვ.25-28

5. ლორია, ა. „საქართველოს კანონი საბიბლიოთეკო საქმის შესახებ“ და მისი დებულებების აღსრულების პრობლემები// საქართველოს ბიბლიოთეკა.-2011.- №2. -გვ. 4-5

საბიბლიოთეკო ტექნოლოგიები

მასჯი ნოვანი

თახგმნა თამაშ ხუციშვილმა

მკითხველზე მორგებული ბიბლიოთეკის მოღერნიზაცია საქართველოში

2014

2014-2015 წლებში წარმატებული საპროექტო პროექტის განხორციელების შემდეგ საქართველოს ოთხ ბიბლიოთეკაში ამჟამად მიმდინარეობს სოფლის ბიბლიოთეკების განვითარების კუთხით მნიშვნელოვანი რეფორმები. მიმდინარე წლის დასაწყისში 70-ზე მეტი ბიბლიოთეკა, რომელთა შორის ზოგიერთი საქართველოს შორეულ კუთხეში მდებარეობს, მომხმარებელს სთავაზობს 21-ე საუკუნის ინფორმაციული მომსახურების მთელ სპექტრს: ელექტრონულ მმართველობას, ინტერნეტზე წვდომას, ტრენინგებს და კომპიუტერთი სარგებლობის უნარ-ჩვევებს. ეს ინიციატივა არის სხვადასხვა სამთავრობო უწყების ერთობლივი ძალისხმევის შედეგი, ორგანიზაცია IREX-ის დახმარებით. მომხმარებელზე მორგებული მიდგომა განასხვავებს მას სხვა მრავალი ტექნოლოგიებზე დაფუძნებული მოღერნიზაციის ინიციატივებისგან მსოფლიოს მასშტაბით. რა არის ის საიდუმლო

მარცვალი, რომელიც ძველი წიგნების საცავს თანამედროვე საინფორმაციო ცენტრად გადააქცევს.

ყველაფერი მომხმარებლისთვის აღიჭურვოს

იდეა ძალიან მარტივია. აღჭურვოს საჯარო დაწესებულება კომპიუტერებით და სხვა ICT ტექნოლოგიებით, რასაც შედეგად მოჰყვება პროცესების ოპტიმიზაცია და ახალი მომხმარებლების მოზიდვა. საჯარო ბიბლიოთეკების უმეტესი რეფორმა მსოფლიოში იწყება იმის გათვალისწინებით, რომ ICT დანერგვა ბიბლიოთეკის რეფორმის მთავარი ქვაკუთხეა. მკითხველთა რაოდენობის შემცირება, გამოუყენებელი აპარატურა და

შიდა მენეჯმენტის პრობლემები ბიბლიოთეკებში ადასტურებს, რომ ეს არასწორი მიდგომაა. ტექნოლოგია საჭიროა, მაგრამ ეს არ არის ყველაზე მნიშვნელოვანი ნაწილი. გასული 10 წლის განმავლობაში, IREX დაეხმარა არაერთ სამთავრობო სტრუქტურას მსოფლიოს მასშტაბით საბიბლიოთეკო რეფორმების

განხორციელებაში. აქ საკვანძო საკითხია ის, რომ მთავარი რესურსები უნდა დაიხარჯოს შესაძლებლობების განვითარებაზე. ეს მიდგომა 6 ქვემოთ ჩამოთვლილი ელემენტისგან შედგება:

- ბიბლიოთეკებმა უნდა დანერგონ შესაბამისი ტექნოლოგიები

ბიბლიოთეკას აშინებს იმის საფრთხე, რომ არ გადაიქცეს მომხმარებლების ან არამომხმარებლებისათვის ვიდუო თამაშების ადგილად. მსოფლიოს მასშტაბით დადებითი მაგალითები სხვა ბიბლიოთეკებიდან გვიჩვენებს, რომ ასეთი შიშები უსაფუძვლოა. დღეს ყველა ასაკისა და ინტერესის მქონე მომხმარებელს მოთხოვნილება აქვს მოიძიოს ინფორმაცია ტექნოლოგიების დახმარებით. შიშის თავიდან აცილების ნაცვლად (აკრძალვები, კომპიუტერთი სარგებლობაზე), ბიბლიოთეკებმა მომხმარებელს უნდა შესთავაზონ ისეთი მრავალფეროვანი სერვისი, ადგილობრივი მოსახლეობის სხვადასხვა ჯგუფებს, რაც შეარბილებს პოტენციურ ექსცესებს მათი წარმოშობის შემთხვევაში. IREX-ის ტრენერები მთელს მსოფლიოში უზიარებენ თავიანთ გამოცდილებას ადგილობრივ ბიბლიოთეკებში ენთუზიაზმის და ICT სერვისის დანერგვის კუთხით.

- ბიბლიოთეკარებს, რომლებიც მუშაობისას იყენებენ კომპიუტერებს, უნდა ჰქონდეთ ძირითადი ICT უნარები. ამის მოგვარება შესაძლებელია ინტენსიური კომპიუტერული ტრენინგების მოდელის საშუალებით (ერთკვირიანი), რომელიც ხორციელდება ისეთი კომპანიის პარტნიორებთან ერთად, როგორცაა Intel და - Microsoft. ასეთი ტრენინგები ფოკუსირებულია ისეთი საბაზისო კომპიუტერული ამოცანების შესრულებაზე, როგორებიცაა საძებნი სისტემის დახმარებით ელექტრონული ფოსტის გახსნა და გამოყენება, რეზიუმეს დაწერა, გამოსახულების რედაქტირება. ხშირად ეს საკმარისია

(განსაკუთრებით სოფლებში) იმისათვის, რომ ბიბლიოთეკარმა შეძლოს დამწვებებისთვის დახმარების გაწევა.

- საჭიროა სამუშაო პროცესის შეცვლა ბიბლიოთეკაში. ICT -ზე დაფუძნებული მომსახურება უნდა განახორციელოს ისეთმა ბიბლიოთეკარებმა, რომლებმაც იციან ასეთი დავალებების შესრულება და რომლებსაც აქვთ ამის უნარი. ძალიან ხშირად, ხალხი სერვისების განხორციელებას ავალეებენ იმ ბიბლიოთეკარს, რომელიც იქ უკვე მუშაობდა (როგორც წესი საუკეთესო ICT უნარებით) ფორმალური რეგულაციების გარეშე. ასეთ სიტუაციაში ბიბლიოთეკარს უწევს დამატებით სხვა სამუშაოსთან ერთად ICT-თან დაკავშირებული დავალებების შესრულება, რაც აისახება სერვისის ხარისხზე. ბიბლიოთეკის ავტომატიზაცია (კატალოგიზაცია, წიგნის გაცემა-დაბრუნება) და ამავდროულად ICT სერვისის კლიენტებისთვის არ მოითხოვს დამატებითი კადრების აყვანას. საჭიროა მხოლოდ დავალებების სწორად განაწილება ახალი რეალობის შესაბამისად. IREX სთავაზობს ბიბლიოთეკების დირექტორებს მენეჯმენტში მხარდაჭერას, რათა სწორად მოხდეს სამუშაო პროცესის დარეგულირება.

- ტექნოლოგიები უნდა იყოს მდგრადი. თუ კომპიუტერი დაზიანდება, ბიბლიოთეკას უნდა ჰქონდეს უნარი და რესურსი მათ შესაკეთებლად. ინტერნეტ კავშირის საფასური ბიბლიოთეკის ხარჯებში უნდა იყოს გათვალისწინებული. გარკვეული პერიოდის შემდეგ ტექნიკა უნდა გამოიცვალოს, რის გაკეთებაც უმჯობესია თანდათანობით და არა ერთბაშად. ამ საკითხში ადგილობრივი მთავრობის მხარდაჭერას დიდი მნიშვნელობა აქვს (მათ აქვთ ბიბლიოთეკის ბიუჯეტის კონტროლის ფუნქცია). ამიტომ, ძალიან მნიშვნელოვანია, ჩაიდოს ინვესტიცია ძირითადი ICT სისტემის მოვლაში. უნდა მოხდეს ადგილობრივი ხელისუფლების თავიდანვე ჩართვა ინიციატივაში, რათა ბიბლიოთეკის დირექტორებმა ისწავლონ დაცვის პრინციპები.

- საბიბლიოთეკო მომსახურება უნდა იყოს „შეფუთული“ და განვითარებული. კომპიუტერების ქონა თავისთავად არ გულისხმობს მომსახურებას. სერ-

ვისი არის რეგულარული კომპიუტერის მოხმარების გაკვეთილები დამწყებთათვის. ბიბლიოთეკამ უნდა შეითავსოს ის სერვისები, რომლებიც ყველაზე მეტად სჭირდება საზოგადოებას განვითარებისათვის. მთავარი გამოწვევა არის ახალი მკითხველების მოზიდვა. ამჟამად ათობით სოფლის ბიბლიოთეკა საქართველოს მასშტაბით ამზადებს საინფორმაციო ბანერებს, რომლებიც იწვევს მომხმარებელს მათი სერვისებით სარგებლობისათვის.

- და ბოლოს, სერვისებში უნდა აისახოს საზოგადოების მოთხოვნილება და ბიბლიოთეკის დიზაინი უნდა იყოს მიმზიდველი. ბიბლიოთეკარებს უტარდებათ ტრენინგები საზოგადოების მოთხოვნილებების შეფასების მარტივი ტექნიკის დასაუფლებლად, რაც მათ დაეხმარება გაარკვიონ რომელი სერვისია უფრო მეტად შესაბამისი, ძვირადღირებული კვლევების ჩატარების გარეშე. ბიბლიოთეკის დიზაინი უნდა იყოს ორიენტირებული მცირე დანახარჯებზე (პუფები კომფორტისთვის, კედლების ფერი სიმყუდროვისთვის, მეტი სივრცე ვიზიტორებისთვის და ნაკლები თაროებისთვის).

საქართველო მხარს უჭერს საბიბლიოთეკო მომსახურების ახალ ხედვას.

2016 წელს 70 საჯარო ბიბლიოთეკას ჩაუტარდა სპეციალიზებული ტრენინგი და გადაეცა კომპიუტერული საბაზისო მოწყო-

ბილობა და პრინტერები. შემდგომ თვეებში ბიბლიოთეკარები მიიღებენ კონსულტაციებს თავდაპირველ გამოწვევებთან გამკლავებაში. შედეგები უკვე თვალსაჩინოა, ბოლნისის მუნიციპალიტეტის სოფელ ტანძიას ბიბლიოთეკა მდებარეობს ეთნიკურად მრავალფეროვან რეგიონში. ბიბლიოთეკა იზიდავს როგორც ქართველ, ასევე აზერბაიჯანელ მომხმარებელს მეზობელი სოფლებიდან ICT სერვისის მისაღებად. ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ასკანას ბიბლიოთეკა ადგილობრივ მოსახლეობას ექსელის კურსებს სთავაზობს.

მცხეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ მისაქციელის ბიბლიოთეკა სთავაზობს ელექტრონული ფოსტის მოხმარებას დამწყებებისთვის. ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის სოფელ საქარას ბიბლიოთეკაში Wi-Fi -ის ერთადერთი წერტილი. ელექტრონული მმართველობა, ინტერნეტზე წვდომა, კომპიუტერის მოხმარების უნარ-ჩვევების კურსები და საგანმანათლებლო ღონისძიებები, რომლებიც ადგილობრივ სკოლებში ხორციელდება უკვე ნორმად იქცა სოფლის ბიბლიოთეკებში.

საქართველოს ბიბლიოთეკები და ხელისუფლების წარმომადგენლები ერთნაირად უჭერენ მხარს IREX-თან ერთად შემუშავებულ თანამედროვე საბიბლიოთეკო მომსახურების ხედვას. ამ ინიციატივის განხორციელებაში რამდენიმე დაინტერესებული მხარეა ჩართული: პრეზიდენტის ფონდი უზრუნველყოფს კომპიუტერებით, პრინტერებით და სხვა ძირითადი ტექნიკით, ნაწილობრივ აფინანსებს მენეჯმენტზე გაწეულ ხარჯებს, იუსტიციის სამინისტროსთან არსებული სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტო აფინანსებს ბიბლიოთეკების განახლებას. მონაცემთა გაცვლის სააგენტო ელექტრონული მმართველობის ორგანო, წარუზავნის ტრენინგებს, რომლებიც ბიბლიოთეკარებს ასწავლიან როგორ განახორციელონ მომსახურება ელექტრონულად. ეროვნული ბიბლიოთეკა მხარს უჭერს ინიციატივას, ღონისძიებების და ტრენინგების მასპინძლობით და ყოველთვიურ ბიულეტენში სტატიების გამოქვეყნებით. საქართველოს საბიბლიოთეკო ასოციაცია ანაწილებს კომპიუტერებს და მონიტორინგს უწევს ბიბლიოთეკებს.

პარტნიორობის ასეთი ერთობლივი ძალისხმევა ბიბლიოთეკის მოდერნიზაციის მცდელობაში უპრეცედენტოა თანამედროვე საქართველოს ისტორიაში. ეს კარგი სიახლეა ბიბლიოთეკებისთვის, და კიდევ უფრო უკეთესი ქართული საზოგადოებისათვის, რომელსაც ინფორმაციული მომსახურება სჭირდება.

საბიბლიოთეკო ფონდები

ფაჩილა ხვაჩანსიძე

გავუფრთხილდეთ მემკვიდრეობას*

დ ეგლის სტატუსმინიჭებული წიგნების დაცვა ხორციელდება სახელმწიფოს მიერ. წიგნადი ფონდის მფლობელთა დაწესებულებებში წიგნი-ძეგლები გამოიყოფა დოკუმენტების საერთო კრებულებიდან დამოუკიდებელ ფონდებად, ქვეფონდებად ან ხორციელდება მათი სპეციალური მარკირება.

წიგნი-ძეგლების რეგისტრირებული კოლექციები და ფონდები არ ექვემდებარება გადაფორმებას ან ლიკვიდაციას კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ორგანოების სპეციალური ნებართვის გარეშე, თუმცა ფონდის მფლობელთა წინადადებით, შესაძლებელია განხორციელდეს წიგნი-ძეგლების მეცნიერულად დასაბუთებული გადანაწილება სახელმწიფო წიგნსაცავების სისტემაში.

აქტუალობის დაკარგვის მიზეზით დაუშვებელია ძეგლის სტატუსმინიჭებული წიგნის საცავიდან ამოღება, ასევე არ შეიძლება ფიზიკური ცვეთის მიზეზით მათი ჩამოწერა. ყოველგვარი ცვლილება წიგნი-ძეგლების ფონდების შემადგენლობაში რაც დაკავშირებულია მათ გადაადგილებასთან, ახალი ძეგლების მიღებასა და ზოგიერთის დაკარგვასთან, დოკუმენტურად უნდა იქნეს დაფიქსირებული დაწესებულების - ფონდების მფლობელთა საადრიცხვო შიდა ჟურნალებში (საინვენტარო დავთრებში) და ასევე ცენტრალიზებულ სახელმწიფო საცავების სისტემაში.

წიგნი-ძეგლების სახელმწიფო დაცვას აქვს სამი დონე: სახელმწიფო, რეგიონალური, ადგილობრივი. შესაბამისად: სახელმწიფო დონეზე უზრუნველყოფილია მსოფლიო მნიშვნელობის და ეროვნული მნიშვნელობის ძეგლების ფონდები (კრებულები); რეგიონულ დონეზე ხდება რეგიონალური მნიშვნელობის წიგნი-ძეგლების მეტნაკლებად სრული ფონდების ფორმირება და დაცვა; ადგილობრივ დონეზე ხორციელდება ადგილობრივი მნიშვნელობის ფონდების შექმნა და დაცვა.

ყველა დონის წიგნი-ძეგლების სახელმ-

წიფო დაცვის თანადგომას უზრუნველყოფს ქვეყნის მთავრობა და კულტურის მმართველი ორგანოები.

წიგნი-ძეგლებით სარგებლობის, მათი გამოყენების ძირითადი პრინციპია შენახვის პრიორიტეტი ორიგინალთან წვდომის მიმართებაში.

განსაკუთრებული დელიკატურობით ხდება წიგნი-ძეგლების გამოყენება. ამ კატეგორიის წიგნებით სარგებლობის ძირითადი და უპირველესი პრინციპი - ორიგინალის შენახვის, მისი გაფრთხილების პრიორიტეტი. ამიტომ მათი გამოყენების საერთო წესები ითვალისწინებს:

- ა) წყაროსთან ურთიერთობას მხოლოდ სამეცნიერო მიზნით. სხვა შემთხვევაში მხოლოდ სპეციალური ნებართვით.
- ბ) სპეციალიზირებული სამკითხველო დარბაზების არსებობას, რაც უზრუნველყოფს ძეგლების გამოყენების ყოველმხრივ კონტროლს.
- გ) ბიბლიოთეკის პერსონალის პროფესიული მომზადების არსებობას, რაც უზრუნველყოფს ძეგლების გამოყენების ყოველმხრივ კონტროლს.
- დ) წიგნი-ძეგლების ფონდების მფლობელები მკითხველთა მომსახურებას უზრუნველყოფენ გამოცემების ელექტრონული ვერსიების, ელექტრონული კატალოგებით, ქსეროასლებით. ექსპონატის ელექტრონული ვერსიების შექმნაც რეგლამენტირებულია მათი იშვიათობის და ფიზიკური მდგომარეობის გათვალისწინებით.
- ე) გამოფენებში წიგნის ექსპონირებისას გათვალისწინებულ უნდა იქნეს მისი დაცვის მრავალმხრივი პირობები. შენობიდან გატანის შემთხვევაში მოქმედებს სადაზღვევო პირობები. სადაზღვევო ხარჯები განისაზღვრება წიგნის საექსპერტო შეფასების საფუძველზე.

* დასაწყისი: საქართველოს ბიბლიოთეკა, № 13.

მანანა ბაბახაშვილი

დიდი და მნიშვნელოვანი წამოწყება - - „წიგნი ყველა სოფელს“

პროექტი „წიგნი ყველა სოფელს“ სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ილია II-ის ლოცვა-კურთხევით 2014 წელს დაიწყო. ქველმოქმედი საზოგადოების მხარდაჭერით დღემდე გრძელდება რეგიონული ცენტრებიდან მისორებით მდებარე სოფლის ბიბლიოთეკებში არსებული ფონდების წიგნებით შევსება.

ლიტერატურული პროგრამის ავტორმა და ინიციატორმა, არასამთავრობო ორგანიზაციის „სტუდენტური ერთიანობის“ ხელმძღვანელმა ბექა ლაქონიამ მთელი საქართველოს ბიბლიოთეკების წიგნებით მომარაგების იდეას ფრთა შეასხა და ამ დიდ წამოწყებაში ქვეყნის ყველა მოქალაქეს მისცა შესაძლებლობა შეეტანა თავისი წვლილი.

რა თქმა უნდა, ასეთი მასშტაბური პროექტი განსახორციელებლად დიდ ძალისხმევასა და რესურს საჭიროებდა. იდეის ავტორმა პროექტი ბავშვთა და ახალგაზრდობის განვითარების ფონდში წარადგინა. ფონდმა და სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამინისტრომ არა მარტო გამოაქვეყნეს პროექტისთვის გრანტი, არამედ სრული მხარდაჭერა გამოუცხადეს ამ შესანიშნავ ინიციატივას და დღემდე აქტიურად განაგრძობენ ერთიანი ძალისხმევით მთელი საქართველოს წიგნებით აღჭურვას. ბავშვთა და ახალგაზრდობის განვითარების ფონდის დირექტორი ირაკლი ჟორჯიანი ინტერვიუში ხაზს უსვამს - „წიგნი მხარდაჭერით აღვიღო აქვს უპრეცედენტო კამპანიას - „წიგნი ყველა სოფელს“. „ამ სიკეთით დიდხანს მოვიწონებთ კიდევ თავს“ - განაცხადა სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა მინისტრმა - ტარიელ ხეჩიკაშვილმა.

პროექტს, დაარსების დღიდან მხარს უჭერს ილია ჭავჭავაძის სახელობის პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა. ბექა ლაქონიას თქმით, ბიბლიოთეკების თანამშრომლების თავდაუზოგავი შრომის შედეგად, ქველმოქმედების საფუძველზე შეგროვებული წიგნები გადახარისხდება. „გუფიქრობ, რომ ეს არის ფუნდამენტურად მნიშვნელოვანი ინიციატივა, არა მხოლოდ სოფლისთვის კონკრეტულად, არამედ მთელი საქართველოსთვის, საგანმანათლებლო სივრცისთვის, იმიტომ რომ წიგნიერების გარეშე, წიგნის, როგორც ინსტრუმენტის გარეშე, ბუნებრივია, გაჭირდება წარმატების მიღწევა“ - აღნიშნა ეროვნული ბიბლიოთეკის გენერალურმა დირექტორმა გიორგი კეკელიძემ.

სტუდენტურ ერთიანობას მაღეგე შეუერთდა საპატრიარქოს ახალგაზრდული მოძრაობა „დავითიანი“. პროექტს მომენტალურად გამოეხმაურა კერძო სექტორიც, რომელთა შორის შეუცვლელია კომპანია „ვისოლ ჯგუფის“ როლი. „იყო ევროპული ოჯახის წევრი, რას ნიშნავს? ეს არის მაღალი ცოდნის დონე ჩვენს ქვეყანაში. ეს არის ნომერ პირველი. ამიტომ არის ეს პროექტი უნიკალური. ცოდნაზე, ინტელექტზე დამყარებული საზოგადოება აღწევს ყოველთვის ყველაზე მეტ წარმატებას“ - ამბობს ინტერვიუში „ვისოლ ჯგუფის“ დამფუძნებელი სოსო ფხაკაძე.

კომპანია „ვისოლ ჯგუფის“ დახმარებით შეიქმნა წიგნების შესაგროვებლად განკუთვნილი სპეციალური ყუთები, რომლებიც შემდგომ განთავსდა სმარტის სუპერმარკეტებში, ვენდისში, დავითიანის ოფისში, სამების სამრეკლოში, ტაძრებში და სხვა თავშეყრის ადგილებში. ასევე მათი დახმარებით გასტიკერდა მოსიარულე ბიბლიოთეკა, რომელმაც მოიარა მთელი საქართველო და განსაკუთრებით შეუწყო ხელი წიგნის პოპულარიზაციას. მიიქცია ყველა მოსახლის ყურადღება, იქნებოდა ეს დიდი თუ პატარა.

სრულიად საქართველოს კათალიკოს პატრიარქმა, უწმინდესმა და უნეტარესმა ილია II-მ, 2014 და 2015 წლებში დაალოცა პროექტი და პროექტში მონაწილეები. „ძალიან დიდი წამოწყებაა, ძალიან მნიშვნელოვანი. მე ვფიქრობ, რომ წიგნის კითხვაში ჩვენ რატომღაც ჩამორჩენილი ვართ. აი პოეზია უფრო განვითარებულია, თითქმის ყოველი ქართველი ადამიანი პოეტი, მაგრამ წიგნის კითხვაში რატომღაც გვიჭირს... ჩვენთან ჩამოყალ-

ბიბლიოთეკის კარგი ტრადიცია, რაიონებში მიგვაქვს წიგნები და ამით ვეხმარებით ხალხს განათლების განმტკიცებაში, ამაღლებაში“ - ილია II.

უმნშვნელოვანესია პროექტში გამომცემლობების - „ბაკურ სულაკაურის“ და „პალიტრა L-ის“ წილი. მათი გვერდში დგომით ბიბლიოთეკების წიგნად ფონდებს შეემატა უამრავი ახალი გამოცემა. ორივე გამომცემლობა დღემდე პროექტის ერთგული პარტნიორია და აქტიურ როლს თამაშობს, რათა სოფლის ბიბლიოთეკებში ინფორმაციის მოპოვება გახდეს უფრო მეტად ღია და ხელმისაწვდომი.

პროექტის ფარგლებში, რომელიც უკვე სამი წელია მიმდინარეობს, საქართველოს რეგიონების: კახეთის, მცხეთა-თიანეთის, ფშავ-ხევსურეთის, გურიის, სამეგრელოს, იმერეთის, აჭარის, სვანეთის, რაჭის, სამცხე-ჯავახეთის სოფლის ბიბლიოთეკები, მოსახლეობის და გამომცემლობების მხარდაჭერით, 50 000-მდე წიგნით მომარაგდა. თითოეულ „კითხვის შიმშილით“* შეპყრობილ მკითხველს, რომელმაც განახლებულ ფონდში აღმოაჩინა მისთვის სასურველი წიგნი, მიეცა ლიტერატურულ ჯადოსნურ სამყაროში ფეხის შედგმის კიდევ ერთი შანსი.

იმედს ვიტოვებ, რომ პარტნიორების მხარდაჭერით და დიდი ძალისხმევით კიდევ დიდხანს განაგრძნობს პროექტი არსებობას და მნიშვნელოვან წვლილს შეიტანს სოფლის ბიბლიოთეკების წიგნადი ფონდის გაზდიდრებასა და მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლებაში.

* ტერმინს იყენებს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის გენერალური დირექტორი გიორგი კაკულიძე რადიო თავისუფლებასთან ინტერვიუში.

ფილოსოფიური ძიებანი

ბუნია სხია

მუდამ ახალი სიტოცხლით სავსე...

(ვისაუბრით „ვეფხისტყაოსნის“ ქალებზე)

ისტორიაში საუკუნეები დღეებით სწრაფმავალია. ფრენით ცვლიან ეპოქები ეპოქებს და თითოეული ეპოქის შემქმნელი ადამიანებიც მიჰყვებიან ჟამთაცვლას. მოდის შემცვლელი ახალი ეპოქა. ერთი პლედის წასვლით გამოწვეულ გლოვას ახალი თაობის მოსვლით გამოწვეული სიხარული ცვლის. უწყვეტი ცვალებადობა გრძელდება და გრძელდება ადამიანური თუ

ეკოლოგიური მოულოდნელობებით, აბოლქრებული მრისხანებებითა და ზოგჯერ კი წყნარი, გაწონასწორებული კეთილზნობებით სავსე პლანეტაზე, რომელიც ბრუნავს, ბრუნავს მხოლოდ ერთი მიმართულებით და გულგრილად უყურებს მის სფეროზე ატეხილ როგორც მრისხანე წიაღსვლებს, ასევე ამ წიაღსვლებთან მეზობლად, მოფუსფუსე, მოუსვენარ ადამიანებს, მათ წასვლასა და მოსვლას.

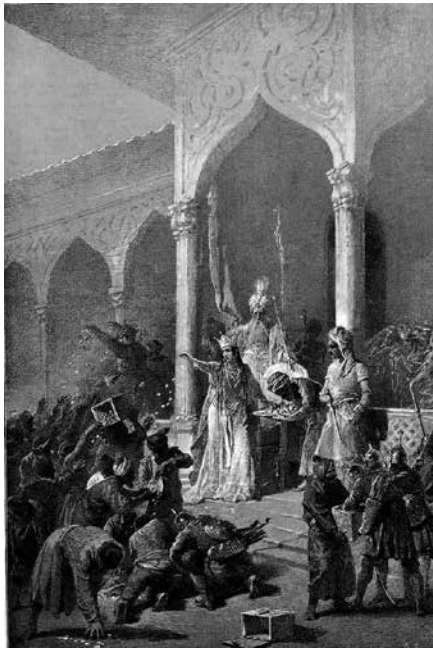
ეპოქების საოცარი მოძრაობების დროს რამდენი რამ მიაქვს ერთს, მიმავალს და რამდენ რამეს ტოვებს კიდევ, რათა მომავალი ეპოქის მშენებლობას ფუნდამენტად ექცეს, ოღონდ სულ განსხვავებული შენობის ასაშენებლად! ასეთია ადამიანთა ბუნება - „საწყალი აღუესებელი,“ მუდამ მშფოთვარე, დაუღლეად მიმავალი, თავადვე იმ გარემოს მშენებელი, რომელმაც ახალი ეპოქა უნდა შევას. დიახ, ადამიანები თავად ქმნიან ყოველ ახალ ეპოქას თავისივე შექმნილი გარემოსა და გარემოებების მიხედვით. არცთუ ადვილად ასახსნელ ამ ვითარებაში ჩართულია ქალი და კაცი, დიდი და პატარა... და რატომ წამოვიწყე ეს საუბარი, რატომ შევეხე ეპოქების შექმნის სირთულეებს, თითქოს დაობობას ქსელში რომ გამხვია და ძლივს, გაჭირვებით ვაღწევ თავს იქედან?... ქალები მაინტერესებს, კერძოდ ქართველი ქალები. რა როლი ჰქონდათ მათ, რას ქმნიდნენ და რას აკეთებდნენ ისინი ამა თუ იმ ეპოქის შექმნაში და ზოგადად, როგორები იყვნენ ჩვენი, ეგრეთ წოდებული, სუსტი სქესის წარმომადგენელი წინაპრები? ამის შესახებ ისტორიის ძუნწი, მაგრამ მაინც ბევრისმთქმელი პეკარებს ჰაგიოგრაფიული ლიტერატურით დაწყებული, ქართული მხატვრული ლიტერატურაც არცთუ ისე ცუდად ავსებს. აი, ამ მხრივ სამაგალითოა დიდი რუსთაველი, რომელმაც თავისი გენიალური პოემა „ვეფხისტყაოსნით“ მოგვცა საშუალება, გავცნობოდით იმდროინდელ ქალთა ტიპაჟებს, მათ ხასიათებს, სულისკვეთებებს და შეგვედარებინა ისინი დღევანდელობასთან. რა დრო გასულა მას შემდეგ! დიდი დრო, ძალიან! ძნელია დღევანდელი ადამიანი მე-12 საუკუნისას შეადარო, იმ საუკუნეს სულ სხვა ელფერი ჰქონდა, ადამიანის მისწრაფებებიც ისეთი იყო, რასაც მისი დრო და ქვეყნის წყობილება მოითხოვდა. ალბათ იყვნენ მტრის მტრულად დამხვედრი, მოყვრის კეთილი მასპინძლებიც და იყვნენ პირიქითაც, მაგრამ გამოსატვის ფორმები? აი, ეს არის ეპოქების განმასხვავებელი ნიშანი. ზოგადად კი ადამიანი ხომ, გარეგნულად და სულიერადაც, იმ გარემოს ემსგავსება, რომელშიაც იბადება და იზრდე-

ბა? როგორ შეგვიძლია წარმოვიდგინოთ ბექა და ბექენ ოპიზარების მიერ დამშვენებულ და მოხუქურთმებულ ტაძრებთან მცხოვრები ხალხი როგორები იქნებოდნენ, როგორი იქნებოდა თავად რუსთაველი, რომელმაც გვისახსოვრა ეპოქის მგრძობიარე და ნიჭიერი გამირები? დიახ, ადამიანები ემსგავსებიან ნიჭიერ თანამედროვეთა შემოქმედებით ნიმუშებს: ტაძრებს, სასახლეებს, ყოველგვარი საყოფაცხოვრებო დანიშნულების მქონე სათავსოებს, ისეთ მკურნეობებს, რასაც მისი ეპოქის გავლენით, მისივე ბიოლოგიური არსი და სულიერი სამყარო მოითხოვს. მაგრამ, მიუხედავად ამისა, საოცარია ის, რომ მაშინდელი ადამიანების ფსიქოლოგიური წყობა თითქმის იგივეა, რაც დღევანდელისა. ჩვენთვის ძალიან გასაგებია მათი გრძობები, - სიყვარული, სიძულვილი, მწუხარება, სიხარული, მეგობრობა, მტრობა, ერთგულება, თანადგომა, სიხარბე, გაუტანლობა და ასე შემდეგ. ამიტომ არის თანამედროვე მკითხველისთვის სავსებით ახლობელი „ვეფხისტყაოსნის“ მოქმედ პირთა შინაგანი ბუნება და ურთიერთობები. ამიტომ ჰქვიათ დღევანდელ ქართველებს თინათინი, ნესტანი, დარეჯანი, ასმათი, ფატმანი, ტარიელი, ავთანდილი, ფრიდონი. ჩვენ ისინი მოგვწონს, გვიყვარს, თავს ვიწონებთ ასეთი პერსონაჟებით, რადგანაც მათ ჩვენს წინაპრებად მივიჩნევთ. გამირული და ამადლებული ხასიათებით, ისინი ხომ რუსთაველის ეპოქის რეალური, ქართული სამყაროს შვილები არიან... მაგრამ მიუხედავად ყოველივე ამისა, ძალიან განსხვავდებიან კიდევ ჩვენგან.

ქვეყნებისა და ხალხების ცხოვრება მთამსგლეღთა ცხოვრებას ჰგავს, მოიმარაგებენ სხვადასხვა საჭირო ნივთებს, იარაღებს, საშუალებებს და გაუდგებიან გზას, თოვლიანი და ხიფათიანი აღმართით... ადიან მადლა-მადლა, მიიწვევენ მწვერვალისაკენ, მაგრამ თუ ფეხი დაუცდათ, სამუდამოდ ჩაიკარგებიან უფსკრულში. რამდენი ქვეყანა, რამდენი ხალხი ჩაიკარგულა მწვერვალისაკენ ანუ ცივილიზაციისაკენ მიმავალ გზაზე. რამდენს დაცდენია ფეხი!.. ჩვენ, ქართველებმა გადაფლახეთ ჯებირები, სისხლისმღვრელი ომებით, დაუნდობელი მტრის გამუდმებული შემოსევებით დაძაბუნებულნი და თითქმის განადგურებულნი, კვლავ აღვსდგებოდით. ვერ

მიადწია მტერმა საწადელს, ვერც გაანადგურეს და ვერც დაიმორჩილეს ქართველთა გვარი და ჯიში. გადმოვლახეთ, გამოვალწიეთ, გამოვცდით უსამელო ხიფათებს! ახლა ოცდამეერთე საუკუნის საქართველო ვართ და გვიხარია, რომ ეს უძველესი ხალხი მაინც ახალგაზრდული შემართებით, არამც თუ ვცოცხლობთ, არამედ, კულტურის, ხელოვნების, მეცნიერებისა და ტექნიკის ახალ ჩარჩოებს ვაშენებთ, ვმოღვაწეობთ. ვქმნით სიახლეებს და მივიწვევთ წინ! პოსტინდუსტრიულ ეპოქაში შემოდწეულეებს, არ გვაკვირვებს ის უცნაური ტექნიზაცია, გუშინ რომ ზღაპრულ სამყაროდ გვესახებოდა. არც წარსული გვავიწყდება, ვეფერებით და ვუფლით მას (უნდა მოვეფეროთ, უნდა მოვუაროთ!).

მიუხედავად იმისა, რომ რუსთაველს ორი სამყარო, ორი ერთმანეთთან მანძილით დაშორებული, წყობილებით, სისტემით განსხვავებული ქვეყნის ადამიანები ჰყავს დახატული, ისინი, გენიალური შემოქმედის წყალობით, ჰარმონიულად ერწყმიან ერთმანეთს და მკითხველისთვის არაფერია გადასალახავი, პირიქით, ეს პოლიფონიური რომანი-პოემა თავისი საინტერესო ამბებით, გამირებით და საოცარი ბრძნული თუ ფილოსოფიური შინაარსით გაუდენთილი პოეტური ტაეპებით მიგვაქროლებს სიყვარულით, მეგობრობით, ერთგულებით, რაინდობით დამუხტულ სამყაროში და ეს სამყარო არ არის უცხო და შორეული, ეს სამყარო

მარადეამ ახალი სიცოცხლეა და არა მარტო ჩვენია, არამედ ყველა ეპოქისა და ყველა ქვეყნის ადამიანების სამყაროა, რომელშიც ჩვენც გვაცხოვრებს რუსთაველი, მოშლილია საუკუნეების საზღვრები და უახლესი დროის ადამიანებიც კი ვგრძნობთ, რომ დღეს, უფრო მეტად, როგორც არასდროს, საჭიროა ის სიბრძნე, ის ერთგულება, ის თანადგომა, სიყვარული და მეგობრობა, რომლითაც გაუდენთილია ვეფხისტყაოსანი. დუღს და გადმოდუღს მაღალი ღირებულების ადამიანური გრძობები ამ პოემაში, თითოეული სტროფით ბრძენი მოძღვარი გვარიგებს, გვაძლევს საკაცობრიო მნიშვნელობის ცოდნას და თუკი ადამიანს ნათელი გონება დაანათლა უფაღმა, იგი აუცილებლად ეცდება, შევიდეს რუსთაველისეულ სკოლაში და იქედან

გაუყვეს სიყვარულის გზას, ეს გზა კი მეგობრებისა და მოყვრების მაძიებლის გზაა. „ვინ მოყვარესა არ ეძებს, იგი თავისა მტერიაო“, გვეუბნება გენიალური პოეტი და თუკი ჩვენი ძვირფასი, თანამედროვე მწერალი თამაზ ჭილაძე სანიმუშოდ იღებს ამ ფრაზას და მას უწოდებს ქართველი ხალხის მორალურ კოდექსს, სულიერი კონსტიტუციის პარაგრაფს, მე ვიტყვადი, რომ მთელი ეს გენიალური პოემა ჩვენი ხალხის სულიერი კონსტიტუციაა მხატვრული ენითა და საოცარი ჯადოსნური, პოეტური ხილვებით მოვარაყებული!“

ახლა მივხედოთ რუსთაველის სამყაროში მოქმედ ქალებს, ვინ არიან ისინი... რას აკეთებენ, რას საქმიანობენ... პოემის დასაწყისშივე ვეცნობით მეფის ასულს, თინათინს, ულამაზეს ქალს. ზოგადად, რუსთაველის პოემაში ჩვენ ვერ ვნახავთ ულამაზო ადამიანს, სილამაზე განგებისაგან ბოძებული ნიჭია, რომელიც ამკობს და ასხივოსნებს ადამიანს და გაგრძობინებს არა მარტო მისი გარეგნობის განსაკუთრებულობას, არამედ თითქოს მის გონიერებაზეც მიუთითებს. „შუქთა მისთაებრ საქმენიც მისი მხებერ განაცხადიაო“... ამბობენ თინათინზე როსტევეანის ვეზირები და მართლაც, ამ შესანიშნავ ახალგაზრდა ქალს, მეფის ასულს, უნატიფეს გარეგნობასთან ერთად, არ აკლია ის თვისებები, ჭკუა და ნიჭი, რომ ჰქვია და როგორც ყოველ ნიჭიერ ადამიანს, მოსმენის საუცხოო უნართან ერთად აქვს ცოდნის შექმნის უწყვეტი სურვილი: „ამა მამისა სწავლასა ქალი ბრძნად მოისმინებდა, ყურსა უგდებდა, ისმენდა, წვრთას აღარ მოიწყინებდა“... ეს თინათინია, რომელიც მზესა სწუნობდა, მაგრამ მზე, თურმე, თინათინებდა, და რა გასაკვირია, როდესაც მეფე როსტევეანი მას ძედ მოიხსენიებს: „ჩემი ძე დავსვათ ხელმწიფედ, ვისგან მზე საწუნელიაო“. თუმცა, არ გაჰკვირვებიათ ვეზირებს მეფის წინადადება, მაგრამ მათ პასუხში მაინც გამოსჭვივის რუსთაველის ეპოქის დამახასიათებელი სოციალური ნიშნები ქალისა და მამაკაცის უთანასწორობის შესახებ. „თუმცა ქალია ხელმწიფეო,“ ამბობენ ისინი და მეფის სურვილს და მოსახრებას ამართლებენ იმით, რომ ქალს და კაცს მნიშვნელობა არა აქვს, მაშინ, როცა მეფის შთამომავლობასთან გვაქვს საქმეო: „ლეკვი ღომისა სწორია ძუ იყოს თუნდაც ხვადია“, ასე ხატოვნად გამოთქვამენ ვეზირები თავიანთ აზრს თინათინის გამეფების შესაძლებლობის შესახებ. ბრძენთაგან ქებული თინათინი გამეფდა, მეფე როსტევეანმა მას გვირგვინი საზეიმო ვითარებაში დაადგა, იგი დაკვირვებით, ფროთხილად, მაგრამ თამამად შეუდგა მოვალეობის შესრულებას. პირველი, რაც მას აინტერესებს,

უცხო პირის გამოჩენაა მისი სამეფო ტერიტორიაზე და იგი იბარებს მასზედ შეყვარებულ ყმას, სპასპეტს, ამირსპასალარის ძეს, ავთანდილს. რომელზედაც, თურმე, თავადაც შეყვარებულია და დღესაც, ოცდამეერთე საუკუნის ქალისთვისაც არცთუ მისაღები პირდაპირობითა და გულახდილობით უმუღავნებს მას თავის გრძნობებს, ამავე დროს, როგორც მეფე, ავალებს იმ „უცხო მოყმის“ ძებნას და ეუბნება:

„...სამსახური ჩემი გმართებს ამად ორად:

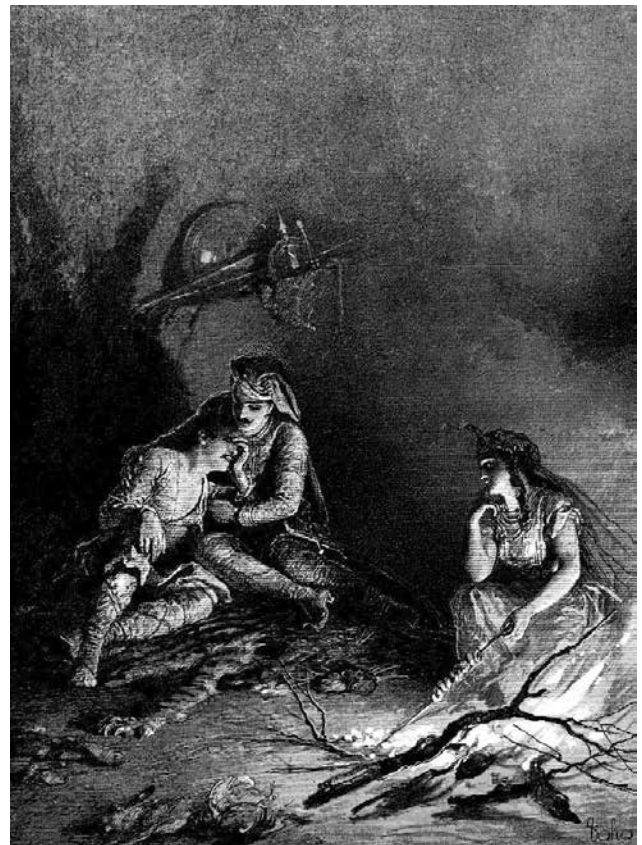
პირველ, ყმა ხარ, ხორციელი არავინ გყვავს შენად სწორად,

მერმე, ჩემი მიჯნური ხარ, დასტურია, არ ნაჭორად;

წა და იგი მოყმე ძებნე, ახლოს იყოს თუნდა შორადო“.

ჩვენ იმასაც გვაგებინებს რუსთაველი, თუ როგორ იყო შემოსილი მეფე-ქალი „ყარყუმნი უსაპირონით“, როგორი იყო მისი თმის ვარცხნილობა: „მას თეთრსა ყელსა ეხვივნეს გრძლად თმანი არ-უხშირონი.“

გამორჩეული და იშვიათია ის ეპოქა, რომელსაც მეგლევარები შოთა რუსთაველის შემოქმედებას მიაკუთვნებენ. ამ დროს საქართველო ძლიერი სახელმწიფო იყო. შენდებოდა უამრავი ციხე-სიმაგრე, მონასტერი, ხიდი, ეკლესია, შესანიშნავი სასახლეები, თქვენ წარმოიდგინეთ, გზებზე ქვაფენილიც კი იგებოდა თურმე (დავითის ისტორიკოსის ცნობით). იყო განვითარებული სხვა სახელმ-

წიფობთან მიმოსვლა და ვაჭრობა, გადიოდა და შემოდის სხვადასხვა სახისა და მნიშვნელობის საქონელი, ყვაოდა ხელოსნობა. მაღალ დონეზე იდგა კულტურა და განათლება. ერთი სიტყვით, ამ ეპოქას მკვლევარები ქართული რენესანსის ეპოქას უწოდებენ, და რუსთაველსაც იგივე რენესანსის ფუძემდებლად მიიჩნევენ, ევროპული რენესანსისას და არა აღმოსავლურის, თუმცა სიტყვა „რენესანსი“ მოგვიანებით იტალიაში დაიბადა (აღმოცენდა კი იგი მეთოთხმეტე საუკუნეში და გაგრძელდა ევროპაში მეოთხმეტე საუკუნის თითქმის ბოლომდე) და არა საქართველოში, მაგრამ ეს სრულებითაც არ უშლის ხელს მეცნიერებს, რომ პოემა „ვეფხისტყაოსანი“ ქართულ-ევროპულ რენესანსის წარმოშობის წყაროდ მიიჩნიონ. რადგანაც რუსთაველმა, წინა საუკუნეების მსოფლიო ლიტერატურისაგან განსხვავებით, თავის პოემაში სრულიად ახალი ტიპაჟები შემოიყვანა. ახალი ადამიანები, რომლებიც ცხოვრობენ, აზროვნებენ და მოქმედებენ მიწიერი ადამიანების და არა ზღაპრული, გამონაგონი პერსონაჟების მსგავსად. რუსთაველმა აღჭურვა ისინი ჩვეულებრივი ადამიანური თვისებებით. მისი გმირები არიან მომღვინი „მეფე სმასა და მღერასა იქმს მეტად მოიღვინებდა“... და მრისხანენიც, იციან სიყვარულიც და სიძულვილიც. უშეგბენ ადამიანურ შეცდომებს და სხვა.

ამავე დროს ბუნებრივად იბადება მოსახრება იმის შესახებაც, რომ შოთა რუსთაველი პირველი ფემინისტი მწერალიც არის ევროპულ მწერლებს შორის. ფემინიზმი ფილოსოფიის მეცნიერებაში ერთ-ერთი მიმდინარეობაა და ქალისა და მამაკაცის თანასწორობას ქადაგებს. თუმცა, ასეთი გაგება ფემინიზმის ცნებისა და თავად სიტყვა „ფემინიზმი“ იმ დროის საქართველოსთვის სრულიად უცხო და გაუგებარი იყო. მეორემეტე და შემდგომ საუკუნეებშიც ქალთა და ზოგადად ადამიანთა უფლებები განსაზღვრული და დაცული იყო არა მხოლოდ სამართლებრივი თვალსაზრისით, არამედ ხალხში მტკიცედ ფესვგამდგარი ადამიანური-წესებითაც და, მიუხედავად პატრიარქალიზმის დომინირებისა, ქართველ ხალხში ქალისადმი პატივისცემა, მისი ხელშეუხებლობა საკრალურ მნიშვნელობასაც კი იძენდა. ქალზე მოძალადე კაცს კაცი არ ეთქმოდა, ის ყოველგვარ ღირსებას კარგავდა სოციალურ თვალში, რასაც, სამწუხაროდ, ვერ ვიტყვით დღევანდელ საქართველოზე.

„მეორემეტე საუკუნეში, კერძოდ 1184 წელს, არამც თუ საქართველოში, არამედ იმდროინდელ ფეოდალურ სამყაროში მოხდა ძალიან მნიშვნელოვანი ფაქტი, საქართვე-

ლოს სამეფო ტახტზე ავიდა ქალი - თამარ მეფე!. მისი მეფობის ხანაში მოღვაწე ქართველმა მანდილოსნებმა, ხვამაქ ცოქალმა და კრავაი ჯაყელმა თავიანთი სიბრძნითა და გამჭრიახობით ფეოდალთა ერთ-ერთი ცნობილი და საშიში აჯანყების თავიდან აცილება შეძლეს დიპლომატიური მოლაპარაკების საშუალებით. როგორც მკვლევარები ადასტურებენ, ეს რუსთაველის თანამედროვე ეპოქა იყო. და რა გასაკვირია, რომ გენიოს შემოქმედს თავის „ვეფხისტყაოსანში“ შემოეყვანა მსგავსი მამაცი, დამოუკიდებელი, გმირი და მოაზროვნე ქალთა ტიპაჟები: თინათინი, ნესტან-დარეჯანი, ასმათი, ფატმანი და გნებავთ დავარიც!. რუსთაველმა საინტერესო ქალები თავიანთი ხასიათებით, სახელმწიფოებრივი აზროვნებით, ერთგულებით, შემართებით, გმირული ბუნებით, ორგანიზატორული ნიჭით ისე გაუთანაბრა მამაკაცებს, რომ მსგავსი ქალთა პერსონაჟები იშვიათია შემდგომდროინდელ მსოფლიო ლიტერატურაშიც კი. დიახ, რუსთაველმა პირველმა აღიარა ქალის პიროვნება!

მიჩნეულია, რომ რუსთაველის პოემაში მთავარია ვეფხისტყაოსნის შემოსილი გმირი - ტარიელი. პოემასაც ხომ „ვეფხისტყაოსანი“ ეწოდება. მაგრამ, დავუკვირდეთ, რისთვის იბრძვის და იღვწის ტარიელი? რატომ შეიკრიბა ეს სამი გმირი - ტარიელი, ავთანდილი, ფრიდონი და განა მარტო ისინი, პოემის ყველა მოქმედი პირი?

პოემაში მოგვინებით შემოდის ნესტანის პერსონაჟი, მაგრამ მთავარი მაინც ის არის, დანარჩენები მის ირგვლივ ტრიალებენ, მასზე ფიქრობენ, მის დავალებებს ასრულებენ.

1. ინდოეთის მეფის და - დავარი მისი აღზრდილის, მეფის ასულის, ნესტანის საქციელის გამო (ნესტანი ტარიელს მოაკვლევინებს სასიძოს - ხვარაზმშას მეფის ძეს) მას ქაჯებს გაატაცებინებს და მერე თავად თავს იკლავს.
 2. ტარიელი და ასმათი ველად არიან გაჭრილნი და დაექებენ ნესტან-დარეჯანს.
 3. ავთანდილი ტოვებს სამთავროს, გაივებს რა ტარიელის თავგადასავალს, ისიც ნესტან-დარეჯანის კვალის ძიებას შეუდგება.
 4. ფატმანი ნესტან-დარეჯანის საიმედო დამხმარე და გულშემატკივარი ხდება.
 5. ტარიელი, ავთანდილი და ფრიდონი აწყობენ გეგმებს ნესტან-დარეჯანის ქაჯეთის ციხიდან გამოსახსნელად.
- მაგრამ ვინ არის ეს ნესტან-დარეჯანი?

(გაგრძელება იქნება)

მედიკალინა

თბილისის 42-ე ბიბლიოთეკის მთავარი ბიბლიოთეკარი

ათასწლოვანი მემკვიდრე უდაბნოთა ქალაქმყოფელზე

ათას სამოცდახუთი წელი გასულა „გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრების“ დაწერიდან. თხზულება აგიოგრაფიული ხასიათისაა და მას საპატიო ადგილი უკავია ძველ ქართულ ლიტერატურაში. კორნელი კეკელიძე შედევრს უწოდებს ამ ძეგლს.

„წიგნისა ამისა აღმწერელი არის გიორგი მერჩულე. ცნობები გიორგი მერჩულის ვინაობის შესახებ არ მოგვეპოვება. მისი ვინაობის დასადგენად დიდ დახმარებას გაგვიწევს მისივე თხზულება, სადაც აღნიშნულია, რომ გიორგი მერჩულე მოხუცებულობის ჟამს ბერად ყოფილა შემდგარი და მოღვაწეობდა ხანძთაში, გრიგოლის მიერ აგებულ მონასტერში. აქვე დაუწერია სიბერეში შესულს „გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრება“.

ცნობები გრიგოლის შესახებ მერჩულეს შეუგროვებია ხანძთელის მოწაფეებისა და მოწაფეთა მოწაფეებისაგან.

„ხანძთის მონასტრის მოღვაწეს, ვინმე გიორგი მერჩულეს, როდესაც ხანძთაში წინამძღვრად ყოფილა თეოდორე, ამ უკანასკნელისა და მისი ძმის იოანეს დახმარებით დაუწერია გრიგოლის ცხოვრება, რომელსაც ეწოდება „შრომაი და მოღვაწეობაი და ღირსად ცხორებისაი არქიმანდრიტისაი, ხანძთისა და შატბერდისა აღმაშენებლისაი, და მის თანახსენებაი მრავალთა მამათა ნეტართაი“ (კ. კეკელიძე).

გიორგი მერჩულეს ეს თხზულება დაუწერია გრიგოლის გარდაცვალებიდან 90 წლის შემდეგ - 951 წელს.

958-966 წლებში თხზულება განუახლებია ბაგრატ ერისთავთერისთავს რამდენიმე სასწაულის ჩართვით, რომელიც წინით თხზულებაში არ ყოფილა.

საკვირველია, რომ ეს შესანიშნავი თხზულება პირველად ცხრა საუკუნის შემდეგ, 1845 წელს აღმოაჩინა ნიკოლოზ ჩუბინაშვილმა, მეცნიერულად კი გამოსცა აკადემიკოსმა ნიკო მარმა.

„მართალია, თხზულება დაწერილია X საუკუნის შუა წლებში ტაო-კლარჯეთის მძლავრ კულტურულ ცენტრში, ხანძთაში, მაგრამ სამწუხაროდ, არათუ მისი ავტოგრაფი, არამედ გადანაწერი პირებიც კი არ შემორჩენილა საქართველოში: ნაწარმოები დაცულია ერთადერთი მოგვიანო ხანის (დაახლოებით XI ს-ის დასასრულს) ხელნაწერ კრებულში ... რომელიც ინახება იერუსალიმის საპატრიარქო წიგნსაცავის ქართულ ხელნაწერთა ფონდში“ (ზ. სარჯველაძე, კ. დანელია... გვ.129).

საინტერესოა, თუ საიდან არის წარმოქმნილი ავტორის ზედწოდება „მერჩულე“. ეს არ არის საგვარეულო ტიპის სახელწოდება, არც სადაურობას აღნიშნავს. ეს გახლავთ თანამდებობა-პროფესიის აღმნიშვნელი სახელწოდება.

„მერჩულე, ეწოდებოდა სჯულის მეცნიერს, კანონიკური სამართლის სწავლულ მცოდნეს. ძველ საქართველოში არსებული მერჩულეთა ინსტიტუტი და გიორგიც ამ პროფესიის კაცი ყოფილა.

ამ ნაწარმოებს დიდი ისტორიული მნიშვნელობა აქვს. მასში ასახულია მე-8-9 სს-ის საქართველოს პოლიტიკური და საზოგადოებრივი მდგომარეობა. თხზულებაში აღწერილი ეპოქა ეხება არაბობის ხანას. ამ დროს ქართველები იყვნენ „მძლავრობასა ქვეშე დამონებული და ნაკლოვანებითა და სიგლახაკითა შეკრულნი, ვითარცა რკინითა, ხარკსა ქუეშე მათსა გუემულნი და ქენჯნილნი“. ასე ახასიათებს იმ ხანას იოანე საბსანისძე.

არაბების შემოსევის შედეგად გავერანებულა საქართველოს სამხრეთ-დასავლეთი ნაწილი ტაო-კლარჯეთი. ქართველი ისტორიკოსი ჯუანშერ ჯუანშერიანი ამის შესახებ ამბობს: „იქმნა მას ჟამსა განრყვნილ ქუეყანა ქართლისა... და არდა იპოვებოდა ნაშენები, არცა საჭამადი კაცთა და პირუტყვთა“.

არაბების მიერ დაპყრობილ მეფობაგაუქმებულ ქართლში ცხოვრება ჩამკვდარიყო. ჩვენს ქვეყანას დაკარგული ჰქონდა უმნიშვნელოვანესი ცენტრი ქართლის სახით. ქართველობას კულტურული სახის შესანარჩუნებლად ესაჭიროებოდა ქართლის მაგივრობის გამწვევი ახალი ცენტრის შექმნა. „აი, ამ უდიდესი ეროვნული მისიის განხორციელება ითავა გრიგოლ ხანძთელმა, ნიშანდობლივია, რომ ქართლელმა კაცმა. არაა შემთხვევითი, რომ ის იყო ნერსე ქართლის ერისთავის მეუღლის ძმისწული და მისი გაზრდილი, ე.ი. ფაქტობრივად, ნერსეს ოჯახის შვილი. ამას კი განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს.

ტაო-კლარჯეთში გრიგოლის გამგზავრებას ახლდა დიდი სამომავლო მიზანი. ეს კუთხე უნდა ქცეულიყო ქართლის მონაცვლედ. თანაც ეს ისე უნდა დაწყებულიყო და წარმართულიყო, რომ არაბები ვერ მიმხ-

ვლარიყენენ ამ მოძრაობის არსს” (რ. სირაძე, გვ.90).

დიდი სამომავლო მიზნებით შეუმჩნეველად მიემგზავრება სამცხეს შესახედად დიდი, გამხდარი, ტანსრული, სავსებით კეთილი, ჯანმრთელი და სულით უბიწო, მრავალმხრივ განათლებული გრიგოლი. ქართველობა იოანე საბანისძის მიერ უკვე იყო გაფრთხილებული საფრთხის შესახებ: „აღვერიენითო ერსა უცხოსა,” დავივიწყეთო „ჩვეულებისაებრ მამულისა სლვაი”. გრიგოლი კარგად ხედავდა შექმნილ სიტუაციას და გაცლა ამჯობინა, უბრალო ბერივით გაემგზავრა მტრისგან გავერანებულ მხარეში. იგი არაბთა ბატონობას კი არ შეეგუა და დაემორჩილა, არამედ გაერიდა იმიტომ, რომ კარგად იცოდა, არ იყო ჟამი ქვათა სროლისა. ქვეყნის დაღატი იქნებოდა საბრძოლო მოწოდება. ამიტომაც ქვათა სროლას, ქვათა შეგროვება და მტრისგან მალულად ქვეყნის შენება ამჯობინა, - დიდი სამონასტრო მშენებლობა გააჩაღა...

ტაო-კლარჯეთს რომ მიაშურეს გრიგოლმა და მისმა მოწაფეებმა, მათი მიზანი იყო არაბთაგან დაპყრობილი სამშობლო კვლავ მოეპოვებინათ. მისი სიბრძნისა და ორგანიზატორული ნიჭის წყალობით ტაო-კლარჯეთი იქცა ქართლის მონაცვლედ და შემზადდა ნიადაგი მომავალში არაბთა განსადევნად. არაბებთან უაზრო დაპირისპირებით კი არ დაასუსტა სამშობლო, ეკლესია-მონასტრების შენებითა და ძმობის წევრთა გამრავლებით გააძლიერა საქართველო. ერი და ბერი ერთი იდვით გააერთიანა; შეაფერხა უცხო ტომთან აღრევა და ხელი შეუწყო „მამულისა ჩვეულებისაებრ სლვას”.

„გაკვირვებას იწვევს, როგორ აშენდა ამდენი რამ იმ შედარებით მცირე მონაკვეთში. რა მასშტაბი ჰქონია იმ მშენებლობას, რა გაქანება.” (ვ. ჭელიძე, გვ.288) მით უფრო საკვირველია ეს, რომ იმ დროს, ოპიზას გარდა, სხვა მონასტერი არ იყო და გრიგოლს საერო პირებიც არ ახლდა. ფაქტიურად, მოსახლობა არ იყო ახლომასლო.

„გრიგოლ ხანძთელი იყო ერთ-ერთი უდიდესი პიროვნება საქართველოს ისტორიაში, რომელმაც თბილისის საამიროს დროს ტაო-კლარჯეთში შექმნა პოლიტიკური ცენტრი, რომლის საბოლოო მიზანი იყო საქართველოს გაერთიანება და არაბთა ბატონობის დაძლევა. ამ აზრით შეიძლება ითქვას, რომ გრიგოლ ხანძთელმა დაიწყო ის საქმე, რომელიც საბოლოოდ დავით აღმაშენებელმა განასრულა” (რ. სირაძე, გვ.91).

გრიგოლ ხანძთელის ღვაწლით კეთილად აღორძინდა ტაო-კლარჯეთი და იქცა სრულიად საქართველოს რელიგიურ და კულტურულ

ცენტრად. აშენდა ბევრი მონასტერი, სადაც რუღუნებით მოღვაწეობდნენ ძმობის წევრები. ტაო-კლარჯეთის ცენტრად გადაქცევას ბევრი კარგი რამ მოჰყვა. აქ დაიწყო ბაგრატიონთა დინასტია და აქვე შეიქმნა ქართველ მეფეთა ღვთაებრივი წარმოშობის იდეა; აქედან მისცეს რეკომენდაცია გრიგოლის მოწაფეს, არსენს, ქართლის კათალიკოსად ასარჩევად.

გრიგოლის მეორე მოწაფემ აწყურის ეპისკოპოსმა ეფრემმა მირონის კურთხევა ქართლში განაწესა. ამას უდიდესი მნიშვნელობა ჰქონდა საქართველოსთვის, სადაც „ფრიადი ქუეყანაი აღირაცხების, რომელსაცა შინა ქართულითა ენითა ჟამი შეიწირვის და ლოცვაი ყოველი აღესრულების.”

„ტაო-კლარჯეთის მონასტრებს უდიდესი მნიშვნელობა ჰქონდა ჩვენი მწერლობის ისტორიაში. აქ დუღდა ლიტერატურული შემოქმედება... აქ ჩამოყალიბდა ტაო-კლარჯეთის საგანგებო სალიტერატურო სკოლა, ეროვნულ ნიადაგზე აღმოცენებული, რომელმაც შეიმუშავა თავისი საკუთარი გრამატიკა, ენა, ხელი და მიმართულება” (კ. კეკელიძე).

საოცარი ბედი ხვდა წილად გიორგი მერჩულის ამ მშვენიერ თხზულებასაც და გრიგოლ ხანძთელის ნაღვაწსაც. კარგა ხანს მიუწვდომელი იყო ჩვენთვის ერთიც და მეორეც, მაგრამ რადგანაც „არა არს დაფარული, რომელი არა გაცხადდეს“, გვიან მაინც გავეცანით გიორგი მერჩულის „გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრებასაც” და უდაბნოთა ქალაქყოფელის ნაღვაწსაც. ოღონდ გულდასაწყვეტია, რომ ჩვენი აღარაა კეთილად აღორძინებული ტაო-კლარჯეთი. ტკივილიანი სიხარულით ვივსებით, როცა ვაცნობიერებთ „რა განძი გვქონია, რა მხნე, რა მდიდარი”.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. კეკელიძე კ., ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორია: ტ. I - თბ., მეცნიერება, 1989.
2. ინგოროყვა პ., თხზულებათა კრებული: ტ. III თბ., საბჭო, საქართველო, 1965.
3. ჭელიძე ვ., ქართლის ცხოვრების ქრონიკები, წიგნი II. - თბ., ნაკადული, 1976.
4. ძველი ქართული ლიტერატურის ქრესტომათია: IX კლასი. - თბ., მეცნიერება, 1999.
5. მერჩულე გიორგი, გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრება: სასკოლო გამოცემა; მომზადებულია ზ. სარჯველაძის მიერ. - თბ., განათლება, 1985წ.
6. სირაძე რ., ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორია IX-XII კლასებისთვის. - თბ., განათლება, 2005წელი.

ჩხუპიანი ნაქაძე

ღირსება „ლედა ენისა“

ლედა ენა მშობლიური ენის მნიშვნელობით იაკობ გოგებაშვილის შექმნილია. „დედა ენა“ შეიქმნა ქართული სიტყვების ანალოგიით: დედა-მიწა, დედა-ბოძი, დედა-ბურჯი, დედა-ქალაქი, დედა-აზრი, იმდენად მიგნებულად, მარჯვედ იყო შექმნილი ეს ტერმინი, რომ ძალიან სწრაფად დამკვიდრდა მშობლიური ენის სინონიმად.

„ღმერთი არის მეუფე გულისა, და მხოლოდ გულისა. ის მხურვალე გრძნობა, რომლითაც ადამიანი მიმართავს უფალსა, გამოიხატება მხოლოდ დედა-ენით, იმიტომ რომ მხოლოდ დედა-ენა არის ენა გულისა, გრძნობისა, მხოლოდ დედა-ენაზე შეიძლება ილოცოს ადამიანმა გულმხურვალედ... მხოლოდ დედა-ენა არის ენა სულისა და გულისა, ყველა უცხო ენანი კი არიან ენანი მეხსიერებისა“ - წერდა იაკობ გოგებაშვილი (1888 წ.).

ქელ-ში დედაენა ცალკე სალექსიკონო ერთეულად არ არის წარმოდგენილი. დედა ენა - ორ სიტყვად დაწერილი, იდიომატურ გამოთქმად მიჩნეული სიტყვა დედა-სთან არის შეტანილი. (ორთოგრაფიულ ლექსიკონში ერთ სიტყვადაა დაწერილი - დედაენა).

1. ენა, რომელსაც ბავშვობიდან ითვისებს ადამიანი მშობელთაგან და ახლობელთაგან და ყველაზე უფრო ბუნებრივია მისთვის ლაპარაკსა და აზროვნებაში; ენა რომელზეც პირველად ამეტყველდა ბავშვი და რომელიც ურთიერთობის საშუალებაა იმ საზოგადოებისა, რომლის წევრიც თვითონ არის, - მშობლიური ენა, ღვიძლი ენა.

2. სახელწოდება პირველდაწყებითი სასწავლო წიგნის, რომელთაც ბავშვები წერა-კითხვას სწავლობენ.

1986 წელს გამოცემული განმარტებითი ლექსიკონის ერთტომეულში დედაენა სალექსიკონო ერთეულადაა შეტანილი.

იაკობს ხშირად უკიჟინებდნენ: შენი წიგნები მხოლოდ მართლმადიდებელი ქართველებისთვის არის, სხვა სარწმუნოების ქართველთა ინტერესებს არ ითვალისწინებსო. ამიტომაც იყო, რომ „გ“ ასოზე სიტყვა „ანგელოზი“ ნამგლით შეცვალა.

რელიგიური თემა - ეს დიდად საფრთხილო საქმე იყო, განსაკუთრებით „ოსმალის საქართველოს“ შემოერთების შემდეგ.

„წინად ანბანში ერია ელემენტი მართლმადიდებელის ეკლესიისა, რომელიც ძლიერ უშლიდა გამაჰმადიანებულ ქართველებსა, ქართველ ურიებს და თვით ქართველ კათოლიკეთაც, ეხმარათ ეს ანბანი. უკანასკნელ გამოცემაში ეს ელემენტი გამოვრიცხეთ და ამით შესაძლებლად გაეხადეთ ანბანის ხმარება ყველა სარწმუნოების ქართველთათვის,“ - წერდა იაკობი.

„შეიძლება თამამად ითქვას, რომ „დედაენის“ შექმნა თავისი მნიშვნელობით უტოლდება ყველაზე დიდ წვლილს, რომელიც რომელიმე ჩვენს წინაპარს შეუტანია ჩვენი ერის სულიერ საგანძურში“ - ასე იტყვის გრ. აბაშიძე „დედაენის“ გამოსვლიდან 100 წლის შემდეგ.

ტერმინი „დედაენა“ გოგებაშვილმა გამოიყენა პირველად საანბანე წიგნის სახელწოდებად, შემდეგ მშობლიური ენის მნიშვნელობაც მიიღო.

ცოტა მოგვიანებით ილია ჭავჭავაძე განმარტავდა: „ქართველისათვის „დედა“ მარტო მშობელი არ არია, ქართველი ღვიძლს ენას „დედაენას“ ეძახის, უფროსს ქალაქს - „დედაქალაქს“, მკვიდრს და დიდ ბოძს სახლისას - „დედა-ბოძს“, უდიდესსა და უმაგრესს ბურჯს - „დედა-ბურჯს“, სამთაგრო აზრს - „დედა-აზრს“, გუთნის გამგებელ მამაკაცსაც კი - „გუთნის დედას“ - ილიამ თითქოს განმარტა, რატომ შემოიღო ეს ტერმინი იაკობმა...

ქართული გაგებით დედაენა მთავარი ენაა. გააზრება ასეთია - არსებობს კილოკაური განსხვავებები ქართველთა შორის, არსებობს მეგრულ-სვანური ენები, მაგრამ საერთო და მთავარი ქართული სალიტერატურო ენაა - დედაენა!

ზუსტი შეფასება მისცა ამ ფაქტს ცნობილმა გერმანელმა ქართველოლოგმა ვინფრიდ ბოედერმა: „იაკობ გოგებაშვილი გენიოსი იყო იმ გაგებით, რომ ზუსტ დროს სწორი სიტყვა იპოვა. ქართული ენის დაცვამ იმ დროს სწორი სიტყვა იპოვა. ქართული ენის დაცვამ იმ დროს მოითხოვა ასეთი ემოციური ცნება. ეს არის ქართული ენით მოლაპარაკეთა თვითშეგნების არაიდეოლოგიური და ისტორიული გაგება“.

ეს ის დრო იყო, როდესაც მშობლიური

ენა დევნილი იყო სკოლებში, პატივყრილი - ოჯახებში, არისტოკრატიას ერცხვინებოდა ქართულად ხმის ამოდება, თავმოსაწონად მიანდა რუსულად ლაპარაკი, თითხე ჩამოსათვლელი ინტელიგენცია რუსულად ფიქრობდა, რუსულადვე მეტყველებდა ...ქართული ენის შესასწავლად ორგვერდიანი ქართული ანბანი არსებობდა ...და აი, ასეთს განწირულს დროს გამოდის ი. გოგებაშვილი თავისი „დედა-ენით“ და ცდილობს იმის საშუალებით შესულიყო სკოლებში ქართული ენა, მოწაფეს მშობლიური ენის შეფასების საფუძვლად „დედა ენა“ ჰქონოდა; საძირკველი - მის თვალის ახელას, გაადამიანებას „დედა-ენის“ საშუალებით ჩაჰყროდა“... (თედო სახიკია).

„დედაენა“ და „ბუნების კარი“ სახელმძღვანელოები კი არა, უდიდესი პოემებია. მე თანახმა ვიქნები, გამოვიდეს ეს ენა ვიგნები, არა როგორც სახელმძღვანელო, არამედ საკითხავ წიგნად!“ (გალაკტიონი).

გამოვიდა თუ არა „დედაენა“, დიმიტრი ყიფიანმა თქვა: „დედაენა“ იაკობ გოგებაშვილისა ძალიან გამოსადეგარი, ძალიან სასარგებლო წიგნი არის და საუცხოოდ არის შედგენილი“. ღვაწლმოსილი მოღვაწის ასეთი შეფასება პირველი საამაყო ჯილდო იყო ახალგაზრდა ავტორისათვის.

ზაქარია ჭიჭინაძე წერდა: „გოგებაშვილმა თავის „დედა-ენაში“ აღადგინა დაცემული ენა ქართველთა ... და ამ წიგნის მეოხებით მთელი ქართველობა, ყველა თემისა და ხეობის მონათესავენი ერთის ქართული ენით იწყებენ წერა-კითხვის სწავლებას და ლაპარაკს, ყველგან ამ წიგნის მეოხებით ქართული ენა ეფინება.“

„დედაენამ“ მკაცრად შეუტია უწიგნურობას, კუთხეურობას და ტომთა შორის კარნაკტილობას, განავრცო სიტყვა ქართული და ამერ-იმერი ერთიანი სახალხო ენით აამტყვევლა, დააკავშირა“... (ვალერიან რამიშვილი).

„ამაფეთქებელ ნაღმისავით მისრიალებ-

და „დედაენა“ ჩვენს მიუვალ მთა-კლდეებში - თუშეთსა და სვანეთში, - მიდიოდა ბარად, შეუყვებოდა აჭარასა და მესხეთს და ყველგან სძრავდა ენას საქართველოდ, ყველგან აფეთქებდა გრძნობას ეროვნულსა...“

„და თუ ქართველი კაცი აქამდე მტერსა და დუშმანს „ვეფხისტყაოსნით“ იგერიებდა, ამიერიდან მას ხელში „დედაენა“ ეჭირა და თავის ნამუსს, კაცურ კაცობას და ქართველობას იმით იცავდა“ (დემნა შენგელაია).

„ერთხელ დაბადებული ქართველი კაცი მეორედ მაშინ იბადება, როცა იაკობ გოგებაშვილის „დედაენას“ ხელში პირველად აიღებს, გაშლის და, თითქოს ისევ დაიბადაო, - ამ სამხეოს უცებ სხვაგვარად რომ დაინახავს და დაინახავს, სხვაგვარად გაიხზრებს, ჰოდა, იმ დღეს რა დაგვაფიწყებს, ამ უპირველესი წიგნის ყდაზე ამოქარგული ბულბულის სტვენა როცა ერთბაშად გავიგონეთ და შიშით, აქ არ გაგვიფრინდესო, ხელი მაშინვე დავაფარეთ, მისი ტკბილი სტვენა - ჭიკჭიკი, ღამეში გაკიდებული ნაზი ქვითინი განა მას აქეთ არ გვესმის ხოლმე?“ (დემნა შენგელაია).

„ჩემი და ილიას ღვაწლი რა მოსატანია იმ დიდ ღვაწლთან, რომელიც იაკობ გოგებაშვილს მიუძღვის ქართველი ერის წინაშე. იაკობ გოგებაშვილმა ქართველ ხალხს ქართული ენის სიტკბოება ყურში ჩააწვეთა, ქართველ ხალხს ქართული ენა შეაყვარა. განა ეს პატარა საქმეა! იაკობ გოგებაშვილი ღირსია, რომ ქართველმა ხალხმა სიცოცხლეშივე ძეგლი დაუდგას“ (აკაკი).

„დედაენა“ „ვეფხისტყაოსანთან“ დააწყვილეს. ჭეშმარიტად: მეორე ათასწლეულში საქართველოში ეს ორი დიდი წიგნი შეიქმნა, რომელთაც განსაზღვრეს ახალი ქართული სალიტერატურო ენის სახე. იცის ქართველმა ფასი თავისი უპირატესი წიგნებისა, ამიტომ ორადორ წიგნს გადაუხადა იუბილე - „ვეფხისტყაოსანს“ (1966) და „დედაენას“ (1976).

ივანე ჯავახიშვილის მოსაზრებები ი. გოგებაშვილის ნაშრომზე „ბურჯი ეროვნებისა“

1903 წელს ი. გოგებაშვილმა გამოსცა მეორე შევსებული და შესწორებული ტექსტი თხზულებისა „ბურჯი ეროვნებისა“. ნაშრომში ავტორი მეცნიერული და პედაგოგიური პრინციპებით ახასიათებს მშობლიური ენის მნიშვნელობას მოზარდი თაობის აღზრდისა და განათლების საქმეში. ეხება რა ქართული ენის განვითარების ძირითად ეტაპებს, ავტორი შენიშნავს, რომ ქართულმა ენამ დაამყარა შინაგანი ჰარმონია ჯერ კიდევ მე-12 საუკუნეში. ქართული ენა ისეთივე მდიდარია და მრავალფეროვანი, როგორც ბუნება კავკასიონისა, როგორც არის ჩვენი ერის ისტორია, წარსული ცხოვრება, სავსე მრავალგვარი მოქმედებით, თვისებით, აზროვნებითა და გრძნობით. შემდეგ ი. გოგებაშვილი ეხება უცხო ენის სწავლების საკითხებს და შენიშნავს, რომ „თუ ზოგი მოზარდი კარგად სწავლობს უცხო ენას, ეს ფაქტი სრულებითაც არ ეწინააღმდეგება დედა ენის ორგანულ შეხორცებას მის ბუნებასთან. ის მხურვალე გრძნობა, რომლითაც ადამიანი მიმართავს უფალს, სავსებით გამოიხატება მხოლოდ დედა ენით, იმიტომ, რომ მხოლოდ დედა ენა არის ენა გულისა, გრძნობისა, მხოლოდ დედა ენაზე შეუძლია ილოცოს ადამიანმა გულმხურვალედ (1,3).

ი. გოგებაშვილის აზრით, დედა ენა ბევრად უფრო მჭიდროდ არის შეკავშირებული ადამიანის შინაგან არსებობასთან, ვიდრე რომელიმე სხვა ენა. მისი ფესვები ყველაზე ღრმად არიან გამდგარნი კაცის ბუნებაში. ეს არის ენა ღოცვისა, პოეზიისა, ზნეობრივი და მოქალაქეობრივი მოვალეობისა. დედა ენა უხსნის ბავშვს ბუნებას ისე, როგორც ვერ აუხსნიდა ვერცერთი ბუნებისმეტყველი. მარტოდენ დედა ენას შეუძლია გაუწიოს ბავშვის ბუნებას დალოცვილი გუთნის სამსახური - ღრმად შესძრას იგი. დედა ენის გარეშე აღზრდილი ბავშვი ვერასოდეს ვერ შეიგრძნობს მშობლიურ ჰანგებს, იმ კეთილშობილურ აღტაცებასა და აღმაფრენას, რომელიც გამოიწვევს ხოლმე მოქმედებას გმირი მამულიშვილისა.

ი. გოგებაშვილი ამ ნაშრომში გონივრულად ავითარებს აზრს იმის შესახებ, რომ ყველა პატარა ერი დიდ სახელმწიფოსთან შეერთებული ცდილობს დაამტკიცოს, რომ იგი ღირსია დაცულ იქნეს თავისი ენით, ლიტერატურით. ამ წადილის მისაღწევად მათ მიაჩნიათ გამოკვლევა და გამოაშკარავება თავისი წარსულის ცხოვრებისა. ხშირად ამ გამოკვლევას აქვს ადვოკატური, გამოსარჩლებითი ხასიათი. ღირსებანი დიდებიან, ნაკლოვანებები მცირეებიან. მაგრამ მას სარჩულად უღევს უწმინდესი გრძნობა - მამულის სიყვარული და უხედავსი მიზანი - დაცვა თავისი ერის სიცოცხლისა.

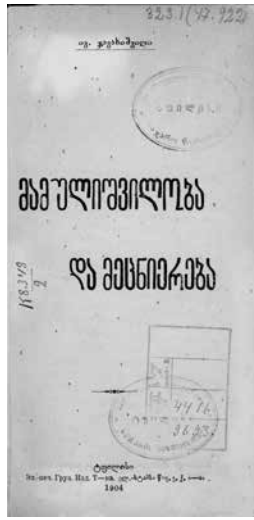
იცავს რა დედა ენას, როგორც ბურჯს ეროვნებისა, ი. გოგებაშვილი აღნიშნავს, რომ დედა ენა გამომდინარეობს ბავშვის ბუნებიდან. ბავშვში ჩასახულია დაბადებიდან დედა ენის ალღო არის ერთ-ერთი წმინდა წყარო ენის გამდიდრებისა, მისი გაფურჩქნისა. შემდეგ ავტორი ეხება ნ. მარის ნაშრომს „წერილები ვეფხისტყაოსანზე“ (2). ი. გოგებაშვილი აღნიშნავს, რომ „ვეფხისტყაოსანი“ ქართული პოეზიის გვირგვინია. ნ. მარი აღნიშნულ წერილში გამოთქვამს ვარაუდს, რომ მთელი ძველი ქართული ლიტერატურა თარგმნილია უმეტეს წილად სომხური ენიდან. ეხება რა „ვეფხისტყაოსანს“ ნ. მარი აღნიშნულ წერილში წერს: „ვინ დაამტკიცა, რომ ეს პოემა სპარსულიდან არ არის გადმოთარგმნილი, ან შინაარსით იგი ქართული ქმნილებაა; მე - წერდა ნ. მარი, სრულ ჭეშ-

მარიტებად მიმაჩნია რუსთაველის-
ავე სიტყვები, რომ მას სპარსულიდან
ნათარგმნი ამბავი უნდა გალექსოს,
სპარსული დედანი აღმოჩნდება, რის
იმედს ჯერ კიდევ არ ვკარგავ“. ი.
გოგებაშვილი ყოველთვის ღირსეუ-
ლად მოიხსენიებს ნ. მარს; პარიზის
გამოფენისათვის დაწერილ სპე-
ციალურ წერილში „ქართველთა
სწავლა - განათლების ნიჭი“, დაწ-
ერილი 1901 წელს, ნ. მარის შესახებ
იგი წერს: „სომხური სიტყვიერების
პროფესორი ნ. მარი, ახალგაზრდა
მეცნიერი, ფრიად ნიჭიერი, რომელ-
საც ზოგიერთი რუსი სწავლულები
ამომავალ ვარსკვლავებს ეძახიან“ (3,292).

ი. გოგებაშვილი არ ეთანხმება ნ. მარის
მოსაზრებას, რომელიც წერს: „თვით რუს-
თაველმა, პირველმა პოეტმა საქართველოსამ,
თავისით ვერაფერი შექმნა და სპარსულიდან
ისესხა თავისი „ვეფხისტყაოსანი“, თანაც ისე
უხეიროდ და დედაენის გაუგებრად, რომ იგი,
პოემა, გაუგებარია, და სავსეა უაზრობით“. ამ
აზრის საპირისპიროდ ი. გოგებაშვილი აღ-
ნიშნავს, რომ „ვეფხისტყაოსანი“ ქართველ
ერს შვილი საუკუნის განმავლობაში მიაჩნია
დიდებულ და თავისებურ ქმნილებად და
„დაბადების“ გვერდით აყენებდა. ქართველი
ავტორების გარდა, ი. გოგებაშვილი იმეორებს
იმ უცხოელ ავტორებს, რომლებსაც საყურ-
ადლებო მოსაზრებები აქვთ გამოთქმული
„ვეფხისტყაოსნის“ შესახებ. მათგან პირველ
რიგში ასახელებს სუვორინს, კონდაკოვს, გუ-
ლაკს და გერმანელ ფილოლოგს სუტერს (2,
53). იგივე გულაკის აზრით, „ვეფხისტყაოსანი“
ნამდვილი ქართული ნაწარმოებია, თავისებუ-
რი ნაციონალური ქმნილებაა და მისი მსგავს-
ი არ მოიპოვება მთელს სპარსულ ლიტერ-
ატურაში.

უბრუნდება რა ნ. მარის მოსაზრებებს
„ვეფხისტყაოსნის“ შესახებ, ი.
გოგებაშვილი აღნიშნავს, რომ
ავტორის უკანასკნელი გამოკვ-
ლევები იმის იმედს იძლევა, რომ
მათი ავტორი შეიცვალის შეხედ-
ულებებს ამ პოემის შესახებ. ი.
გოგებაშვილი ასევე უმართებუ-
ლად მიიჩნევს ნ. მარის შეხედ-
ულებებს ს. ს. ორბელიანის
წიგნის „სიბრძნე-სიცრუის“ შეს-
ახებ. ნ. მარის აზრით, ამ წიგნის
დიდი ნაწილი ასევე თარგმნილ-
ია სპარსული ენიდან.

ნ. მარის შეხედულებები
გააქარწყლეს ძველი ქართული

ლიტერატურის ისტორიის მკვლევარ-
ებმა. ისინი კრიტიკულად განიხი-
ლავდნენ სხვა ავტორთა შეხედულებ-
ებს და ერთხმად მიიჩნევენ პოემას
ნამდვილ ქართულ ქმნილებად.

ი. გოგებაშვილის ნაშრომს „ბურ-
ჯი ეროვნებისა“ გამოეხმაურა
ივანე ჯავახიშვილი. მან გამოა-
ქვეყნა ნაშრომი „მამულიშვილობა
და მეცნიერება“. ნაშრომის შესავ-
ალ ნაწილში ი. ჯავახიშვილი აღ-
ნიშნავს, რომ „ბურჯი ეროვნები-
სა“ ისეთი წიგნი გახლავთ, რომ
მისი უყურადღებოდ დატოვება არ
შეიძლება. ავტორს დიდი სახელი

აქვს მოხვეჭილი და მის აზრებს საზოგა-
დოება ყურადღებით უსმენს, მაგრამ წიგნში
გადმოცემული ზოგიერთი მოსაზრება „ჩვენი
წარმატებისათვის ფრიად მავნებლად უნდა
ჩაითვალოს“. ამ მცდარ აზრებს, რომლებიც ამ
წიგნშია გადმოცემული, იმეორებს ზოგი ჩვე-
ნი საზოგადოების წარმომადგენელი. ი. ჯა-
ვახიშვილი იზიარებს ი. გოგებაშვილის აზრს
იმის შესახებ, რომ დედა ენას ერის განვითარე-
ბისათვის დიდი მნიშვნელობა აქვს, რომ დედა
ენა ჩვენი წარსულისა და აწმყოს სარკეა. აღ-
ნიშნულ ნაშრომში ი. გოგებაშვილი ეხება
მეცნიერის მამულიშვილურ მოვალეობას. ი.
ჯავახიშვილს არ მოსწონს ი. გოგებაშვილის
გამონათქვამი იმის შესახებ, რომ „ხშირად
მეცნიერულ გამოკვლევას აქვს ადვოკატური,
გამოსარჩლებითი ხასიათი“. ი. ჯავახიშვილი
არ იზიარებს ასევე ი. გოგებაშვილის აზრს
იმის შესახებ, რომ „მხოლოდ იმ ერს უნდა
ჰქონდეს კანონიერი უფლება შეინარჩუნოს
თავისი დედა ენა და კულტურა, რომელ-
თაც თავი მოაქვთ ბრწყინვალე წარსულით“. ასეთი
მიდგომით, - წერს ი. ჯავახიშვილი -
საზოგადოებაში ვრცელდება ცრუ აზრები,
რომ საჭიროა ჩვენმა მეცნიერებმა რუსეთის
მთავრობას და ხალხს დაუმტკიც-
ოცონ, რომ ქართველები ნიჭი-
ერები არიან, ოდესღაც ჰქონდათ
საუცხოო კულტურა, რათა მთავ-
რობამ გვითხრას, მოგვინიჭებია
ყველა უფლებაო. საზოგადოება
წყალობის მოლოდინს ეჩვევა და
იმყოფება პასიურ მდგომარეო-
ბაში. ამის გამო გავრცელდა
„მოიღოთ მოწყალების“ პოლი-
ტიკა (4,28). ჯავახიშვილის აზ-
რით, საჭიროა ისე ავადობინოთ
ჩვენი ცხოვრება, რომ ქართუ-
ლი ენის ცოდნა აუცილებლად
საჭირო იყოს ყველასთვის. ი.

გოგებაშივილის მოწონებული „ადვოკატური მეცნიერება“, ანუ როცა ღირსებანი დიდდებიან და ნაკლოვანებები მცირდებიან „უნაყოფო და უმნიშვნელოა ქართული პოლიტიკისათვის. ჩვენი მეცნიერნი - განაგრძობს ი. ჯავახიშივილი, - რომლებიც ბატონ გოგებაშივილის გემოვნებაზე სამეცნიერო ადვოკატურ გამოკვლევებს შეთხზავენ, მთავრობის ნაციონალურ პოლიტიკას ვერასვებით ვერ შეცვლიან“. ასეთი გამოკვლევებით, ი. ჯავახიშივილის აზრით, ჩვენვე მოვიტყუებთ თავს. გოგებაშივილისეული ისტორია უფრო ნაციონალური ხუმრობაა, ვიდრე მეცნიერება. ი. ჯავახიშივილის აზრით, ი. გოგებაშივილი მოუწოდებს მკვლევარებს, ჩვენი ისტორია აქციონ ნაციონალურ ხოტბა-შესხმად, მამულის დალატს სწამებს ყველას, ვინც ჩვენი წარსულის ღირსებას არ აზვიადებს და ნაკლოვანებებს არ ამცირებს. ეს ჩვენი წარმოჩენის სამწუხარო ნიშანია. ისტორიკოსი მოვალეა, - განაგრძობს ი. ჯავახიშივილი, მხოლოდ მეცნიერულად შეისწავლოს და გამოიკვლიოს ამა თუ იმ ერის წარსული; გამოიკვლიოს, რა ზნეობრივ და გონებრივ წარმატებას აღწევს იგი.

ყოველი განათლებული ეროვნებისათვის, რომელსაც თვითშეგნება მოეპოვება, აუცილებლად საჭიროა იცოდეს თავისი საზოგადოებრივი ცხოვრების ისტორია, იცოდეს ჭეშმარიტი ისტორია და არა გაზვიადებული, ყალბი. ე. წ. „ადვოკატური“. ისტორიის დაწერა შეუძლია იმ მეცნიერს, ვინც არავითარ ზნეობრივ მოვალეობას არ გრძნობს მეცნიერების წინაშე. გამოსარჩლებითი, გაზვიადებული ისტორიის წერა არ უნდა ახასიათებდეს მამულისადმი მხურვალე სიყვარულით აღსავსე მეცნიერს; საქართველოს ისტორიის ცოდნა მისაბაძად კი არ არის საჭირო, არამედ ჩვენთვის შესასწავლად აუცილებელი. ბრწყინვალე წარსული ვერას გვიშველის, - წერს ი. ჯავახიშივილი, - თუ წარსულში რაიმე ნაკლი გექონდა, მისი დამალვა კი არა, გამოაშკარავებაა საჭირო.

ი. ჯავახიშივილის შეხედულებები და მოსაზრებები ი. გოგებაშივილის ნაშრომზე „ბურჯი ეროვნებისა“ ნათელი დადასტურებაა ორი დიდი ქართველი მამულიშვილის მეცნიერულ თვალსაზრისზე ქართული ენისა და საქართველოს ისტორიის შესწავლის შესახებ. ივანე ჯავახიშივილს არა ერთ და ორ სამეცნიერო ნაშრომში აქვს გამოთქმული საკუთარი მოსაზრებები „ვეფხისტყაოსნის“ შესახებ. ტექსტის დადგენისათვის იგი აუცილებლად მიიხნევდა აღმოსავლური, უპირატესად ირანული მწერლობის საფუძვლიან შესწავლას. ისტორიკოსი მყარად დგას იმ

მოსაზრებაზე, რომ „პოემა „ვეფხისტყაოსანი“ დიდებულ თამარ მეფის ხანას ეკუთვნის, მხოლოდ ამ დროს იყო შესაძლებელი, რომ წარმოშობილიყო ხელოვნების უმწვერვალესი პოეტური ქმნილება“ (ქართველი ერის ისტორია, თბ., (5, 666).

ი. ჯავახიშივილი თავის ნაშრომში, რა თქმა უნდა, პრინციპულად არ ეთანხმება ი. გოგებაშივილს მისი მოსაზრებების გამო ნ. მარის შესახებ. კერძოდ, ი. გოგებაშივილი წერს ნ. მარის მეცნიერული კვლევის იმ მიმართულებებზე, სადაც ლაპარაკია ძველ ქართულ მწერლობაზე, როგორც აღვნიშნეთ, რომელის დიდი ნაწილი თითქოს ნათარგმნია სომხური ენიდან.

ი. ჯავახიშივილის ნაშრომს „მამულიშვილობა და მეცნიერება“ მოგვიანებით გამოეხმაურა ი. გოგებაშივილი. თავის წერილში „მკითხველისადმი: ი. ჯავახიშივილის წერილის გამო“ (6,2-3). თავის წერილში იაკობი აღნიშნავდა, რომ ჩვენი პროფესორი უარყოფს ჩვენი წარსულის თავისებურებებს, შემოქმედებით ძალას. პირადი შეხვედრის დროს იაკობმა უსაყედურა ი. ჯავახიშივილს იმის თაობაზე, რომ იგი სიტყვას არ სძრავს, როცა ჩვენი ერის წარსულს ცილსა სწამებენ. იაკობს მხედველობაში ჰქონდა ნ. მარის შეხედულებები „ვეფხისტყაოსანზე“ და ძველი ქართული მწერლობის შესახებ. ი. გოგებაშივილი პირდაპირ საყვედურობს ი. ჯავახიშივილს, რომ იგი მხურვალე ადვოკატი და დაუღალავი მოსარჩელეა ჩვენი მეზობელი ხალხისა.

ი. გოგებაშივილისა და ი. ჯავახიშივილის მეცნიერულ კამათს იმავე 1904 წელს გამოეხმაურა აკაკი წერეთელი. თავის წერილში „ქართველთა მოძულენი“ (7,2) აკაკი ეხება ნ. მარის მოსაზრებებს „ვეფხისტყაოსნის“ შესახებ. პოეტი გადაჭრით იცავს დიდი ქართველი პედაგოგის ი. გოგებაშივილის მოსაზრებებს „ვეფხისტყაოსნის“ შესახებ. „ი. გოგებაშივილის ნაწერებს - წერს აკაკი, არა მარტო პედაგოგიურს, პუბლიცისტურსაც დიდძალი ყურისმგდებელი ჰყავს; იგი თავის გზაზე მიდის, სწორად, შეუპოვრად“. ი. ჯავახიშივილის შესახებ აკაკი აღნიშნავს, რომ შეიძლება იგი ერთხელ, ოდესმე ბრძენთა-ბრძენი შეიქმნეს, მეცნიერთა-მეცნიერიც გამოდგეს, მაგრამ ჯერ არც დრო და არც მისი ნაშრომები უფლებას არ გვაძლევს, რომ მედიდურად მოძღვრავდეს ი. გოგებაშივილს“. ეხება რა ი. გოგებაშივილის ნაშრომს „ბურჯი ეროვნებისა“, აკაკი აღნიშნავს, რომ ამ ნაშრომის წაკითხვით ყოველი ქართველი მაღლობის გრძნობით უნდა აღივსოს.

ი. ჯავახიშივილი დადებითად აფასებს ი.

გოგებაშვილის ზემოაღნიშნულ ნაშრომს. მან თავისი მოსაზრებები გამოთქვა ავტორის თეზისებზე იმის შესახებ, რომ საქართველოს ისტორიის კვლევის პროცესში არ უნდა დაფაროთ ჩვენი ნაკლოვანებები და მეცნიერულ კვლევას არ უნდა მივცეთ „გამოსარჩლებითი, ადვოკატური“ ხასიათი.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. გოგებაშვილი, ი. ბურჯი ეროვნებისა.-თბ., 1903.-64 გვ;
2. მარი, ნ. წერილები ვეფხისტყაოსანზე// ჟურნ. თეატრი.-1890.-№12;

3. გოგებაშვილი, ი. თხზულებანი: ტ.2.-თბ., 1990.- 526 გვ;
4. ჯავახიშვილი, ი. მამულიშვილობა და მეცნიერება.-თბ., 1904.-52 გვ;
5. ჯავახიშვილი, ი. ქართველი ერის ისტორია.-თბ., 1913.- 708 გვ;
6. გოგებაშვილი, ი. მკითხველისადმი: ი. ჯავახიშვილის წერილის გამო//ცნობის ფურცელი.- 1904.- №2481;
7. წერეთელი, აკაკი.- ქართველთა მოძულენი//ივერია.- 1904.- №128-129.

ნიგნის ისტორია

ნიმო სპეცილია

პარიზის სამეფო სტამბა

ლუვრი. პარიზის სამეფო სტამბა.

სტამბა, რომელზედაც ჩვენ ვისაუბრებთ, 1640 წელს დაარსდა პარიზის სამეფო სასახლეში - ლუვრში. იგი თავდაპირველად სამეფო სტამბად მოიხსენიებოდა, ნაპოლეონ ბონაპარტის მმართველობის პერიოდში კი საიმპერატორო სტამბის სახელი მოირგო. საფრანგეთის სახელმწიფოს რესპუბლიკად ჩამოყალიბების შემდეგ მან ისევ შეიცვალა სახელწოდება და ნაციონალურ სტამბად იწოდება. ეს მსოფლიოს ერთ-ერთი უძველესი და ამჟამად მოქმედი პოლიგრაფიული საწარმო დააარსა მეფე ლუდოვიკო მეცამეტემ და მისმა პირველმა მინისტრმა არმან ჟან დიუ პლეს რიშელიემ. იგი სახელგანთქმული წიგნის მოყვარული და ბიბლიოფილი გახლდათ. კარდინალმა

რიშელიემ საკუთარი მდიდარი კოლექცია, რომელმაც შემდგომში საფუძველი ჩაუყარა პარიზის უნივერსიტეტის, სორბონის ბიბლიოთეკის წიგნად ფონდს, პარიზელ მესტამბეთა საზოგადოებას გადასცა. კარდინალსა და საზოგადოებას შორის დაიდო პირობა, რომ ეგზემპლართა გარკვეულ რაოდენობას, მთავრობის განკარგულებით, მისიონერული დანიშნულებით გამოიყენებდნენ. საზოგადოების საქმიანობა მხოლოდ საკუთარ ინტერესებს ეყრდნობოდა და არ ეთანხმებოდა კარდინალის გადაწყვეტილებებს. ამის შესაბამისად, რიშელიემ დააარსა სამთავრობო დაწესებულება - სამეფო სტამბა, რომელსაც სათავეში ჩაუდგა სებასტიან კრამუაზი (1585-1669). მისი რჩევით მეფემ ჰოლანდიის ელჩს უბრძანა გაერკვია შავი სასტამბო სადებავის საიდუმლოება, რომელიც ამონაბეჭდზე იძლეოდა ღრმა და სქელ ტონებს. ჰოლანდიიდანვე მიიწვიეს ოთხი ამწეობი და ოთხი მბეჭდავი. ახლადდაარსებულ სტამბაში შრიფტების ძირითად მარაგს ფრანცისკ I-ის შრიფტების კოლექცია წარმოადგენდა. დაარსების პირველივე წლებში სტამბის ტექნიკური აღჭურვისათვის დაუნახებლად გაიდეს თანხები, შეიძინეს შეიდი საბეჭდი დაზგა და მოიპოვეს ლათინური, ბერძნული და აზიური შრიფტების საუკეთესო კომპლექტები. კარდინალის ჩანაფიქრისა და მეფის მოთხოვნის შესაბამისად აღნიშნულ სტამბაში დაბეჭდილ ნებისმიერ წიგნს თავისი მაღალი პოლიგრაფიული ხარისხით უნდა დაეჩრდილა სხვა გამოცემე-

CANTICVM
CANTICORVM
SALOMONIS.

Quod Hebraice dicitur SIR HASIRIM.

CAPVT PRIMVM.

 SCVLETVR me ofculo oris
fui: quia meliora sunt vbera
tua vino, 'fragrantia vnguētis
optimis. Oleum effufum nomen tuum: ideo adolescentulæ dilexerunt te.' Trahe me: post te curremus in odorem vnguētorum tuorum. Introduxit me rex in cellaria sua: exultabimus & lætabimur in te, memores

Nnn

წმინდა ბიბლია. 1642. პარიზი. სამეფო სტამბა.

ბი. ამ ფაქტმა განსაზღვრა სამეფო სტამბაში დაბეჭდილ წიგნთა არაჩვეულებრივი გარეგნული სახე: დიდი ფორმატი, უღამახესი და მრავალფიგურიაანი გრაფიურები, მკაფიო და ნატიფი შრიფტი, სამეფო შროშანებით შემკული სუპერექსლიბრისიანი ტარსიკონის წითელი ყდები.

სამეფო სტამბის საშრიფტო მარაგი აღმოსავლური შრიფტებით შეავსო კონსტანტინეპოლში წარგზავნილმა სავარი დე ბრევესმა, რომელიც დაინტერესებული იყო აღმოსავლური ლიტერატურით. მან შეაგროვა ხელნაწერებისა და შრიფტების არაჩვეულებრივი კოლექცია. მთლიანობაში ბრევესმა მოიპოვა 1600 არაბული, სპარსული და სირიული პუნსონი. კონსტანტინეპოლიდან დაბრუნების შემდეგ მან რომსა და პარიზში დაბეჭდა არაერთი წიგნი, მათზე აღნიშნული წარწერით „Ex typographia Savarina“. სავარის გარდაცვალების შემდეგ (1627), მრავალმა სცადა მისი შრიფტების ხელში ჩაგდება. 1632 წელს მეფის საიდუმლო დავალებით მესტამბე ანტონიო ვიტრემ მოახერხა ბრევესის შრიფტების შექენა თითქმის უმნიშვნელო თანხად - 4 300 ლივრად. მრავალწლიანი გაუგებრობის შემდეგ აღნიშნული კოლექ-

ცია ვიტრეს გარდაცვალების შემდეგ (1691) სამეფო სტამბის საკუთრებაში გადავიდა.

სამეფო სტამბის პირველი გამოცემა გახლდათ საღვთისმეტყველო კრებული „ქრისტეს მიმსგავსების შესახებ“. წიგნი დაიბეჭდა „ინ-ფოლიოს“ ფორმატზე. ტექსტს წაუძღვარეს სპილენძზე გრავირებული ფრონტისპისი ლუდოვიკო მეცამეტეს გამოსახულებით. პირველივე წიგნში იგრძნობოდა განსაკუთრებული ზრუნვა მხატვრული გაფორმების მიმართ, რომელიც შემდგომში ამ პოლიგრაფიული საწარმოს დამახასიათებელ ნიშნად გადაიქცა.

კარდინალ რიშელიეს უპირველესი საზრუნავი საღვთისმეტყველო ლიტერატურის გამოცემა და მოსახლეობაში მისი უფასო დარიგება გახლდათ. 1640 წელსვე პარიზის სამეფო სტამბაში ოთხი წიგნი გამოიცა, მათ შორის „ახალი აღთქმის“ ორტომეული და წმინდა ბერნარდის „თხზულებათა კრებულის“ ექვსტომეული. სტამბის საქმიანობა სწრაფად განვითარდა და პირველ ათწლეულში გამოიცა მაღალ პოლიგრაფიულ დონეზე დაბეჭდილი ასამდე დასახელების წიგნი გაფორმებული, არაჩვეულებრივი ილუსტრაციებითა და ვინიეტებით. მათ ქმნიდნენ საუკეთესო მხატვრები და გრავიურები, რომელთა შორის იყო ნიკოლა პუსენი (1594-1665).

მომდევნო წელს გამოცემების რეპერტუარი გაფართოვდა. სასულიერო ლიტერატურის გარდა, სტამბამ ანტიკურ ავტორთა ნაწარმოებების გამოცემა დაიწყო: პირველი - რომაელი პოეტის პუბლიუს ვერგილიუს მარონის თხზულებათა კრებული იყო, რომელიც დაიბეჭდა ორ გამოცემად - დიდ და მცირე ფორმატზე. წიგნი იწყებოდა ფრონტისპისით, რომელიც ნიკოლა პუსენის ფერწერული ნამუშევრის მიხედვით შეასრულა გრავირმა კლოდ მელანმა (1598-1688). ეს იყო კლასიციზმისათვის დამახასიათებელი ტიპური „საგმირო“ კომპოზიცია კარგად ჩაფიქრებული სიუჟეტითა და მკაფიო რეალისტური გამოსახულებით. ამავე ოსტატებმა იზრუნეს რომაელი პოეტის კვინტუს პორაციუს ფლაკუსის (ძვ. წ. 65-ძვ. წ. 8) თხზულებების შემკობაზეც, რომელიც 1642 წელს გამოიცა. ანტიკურ ავტორთა გამოცემების კოლექცია შეივსო პუბლიუს ტერენციუსის (ძვ. წ. 195-ძვ. წ. 159) „კომედიებით“.

წიგნის მხატვრული გაფორმების ნამდვილ შედეგს წარმოადგენს ამავე წელს გამოცემული რვატომეული „წმინდა ბიბლია“. სამეფო სტამბის გამოცემათა უმრავლესობის მსგავსად, ისიც დიდ ფორმატზე დაბეჭდეს. ანაწყობ სატიტულე ფურცელს წინ უძღოდა

გრაფიურა, რომელიც ფრონტიისპისსაც წარმოადგენდა. იგი შეასრულეს იმავე მხატვრებმა - მელანმა და პუსენმა. არაჩვეულებრივი თავსართებით, სიუჟეტური ინიციალებითა და გრაფიურებითაა შემკული „ბიბლიის“ ცალკეული ტომების დასაწყისი ფურცლები. თავსართები შესრულებულია ბაროკოს ტრადიციებით და დატვირთულია სიმბოლოებით, რომელიც სამეფო ხელისუფლების ძალასა და სიდიადეს განასახიერებს. საწყის გვერდებზე დაბეჭდილი ჩადრმაგებული გრაფიურა სასტამბო ანაწყობში ნაბეჭდი ტექსტის მოსახდვრედაა განთავსებული. ტექსტი დაბეჭდილია ხელის საბეჭდ დაზგაზე, ორნამენტები კი ღრმა ბეჭდვის დაზგაზე. ტექსტი აკრეფილია რომაული ანტიკვით, რომელიც თავისი მოხაზულებით ცნობილი შრიფტჩამომსხმელის ჟან ჟანონის (1580–1658) მიერ შექმნილი შრიფტის მსგავსია. უნდა აღინიშნოს, რომ გამოცემის მხატვრული გაფორმება განხორციელდა სტამბის პირველი დირექტორის სებასტიან კრამუაზის დაუღალავი მეთვალყურეობით. მან ყველაფერი გააკეთა იმისათვის, რომ წიგნი პოლიგრაფიულად უზადოდ შეესრულებინათ. საფრანგეთის სამეფო სტამბაში შემონახულმა ამ შრიფტის პუანსონებმა საფუძველი ჩაუყარა ფრანგი შრიფტის მხატვრის კლოდ გარამონის (1499-1561) გარნიტურებს. ერთ-ერთი, „ბერძნული სამეფო შრიფტი“ გამოყენებული იყო 1642 წელს ბერძნულ ენაზე გამოცემული „ახალი აღთქმის“ დასაბეჭდად.

სამეფო სტამბის პირველი გამოცემები დიდ ე. წ. საზეიმო ფორმატზე - „ინ-ფოლიოზე“ იბეჭდებოდა. ეს ტრადიცია მხოლოდ 1644 წელს დაარღვიეს, როდესაც გამოიცა რომაელი ისტორიკოსისა და მწერლის გაიუს ტრანკვილიუს სვეტონიუსის ნაშრომი „თორმეტი ცეზარის ცხოვრების შესახებ“. წიგნი ფურცლის მე-12 ნაწილზე დაბეჭდეს და სპილენძზე გრაფირების მეთოდით შესრულებული არაჩვეულებრივი ილუსტრაციებით შეამკეს.

სტამბის გახსნიდან მალევე, 1643 წელს საფრანგეთის სამეფო ტახტზე ავიდა ლუდოვიკო XIV. იგი თავის პირველ მინისტრ ჯულიო მაზარინისთან ერთად პოლიგრაფიული საქმის დიდი გულშემატკივარი გახლდათ. მაზარინის 45 000 ტომის მომცველი ბიბლიოთეკა ცნობილმა ბიბლიოგრაფმა გაბრიელ ნოდემ მოაწესრიგა და აღწერა.

სწორედ ლუდოვიკო XIV-სა და ჯულიო მაზარინის ინიციატივით 1650 წელს ფურცლის 24-ე ნაწილზე დაიბეჭდა პაწაწინა წიგნი „სამეფო სტამბა“. იგი ამავე სტამბის 1640-1650

წლების გამოცემათა კატალოგს წარმოადგენდა. წიგნს საფრანგეთის მეფისა და მის მიერ სტამბის დაარსების გადაწყვეტილების სადიდებელი ლექსები ახლავს. შეიძლება ითქვას, რომ ამ გამოცემით საფუძველი ჩაეყარა ჩვენს დრომდე შემონახულ ტრადიციას - მინიატურული წიგნებით საიუბილეო თარიღების აღნიშვნას.

სებასტიან კრამუაზის გარდაცვალების შემდეგ სტამბას სათავეში ჩაუდგა მისი შვილიშვილი სებასტიან მაბრე-კრამუაზი (1642-1687). მან ახალგაზრდობაშივე გამოავლინა წიგნსადმი დიდი სიყვარული და მისი გარეგნული ფორმების სილამაზის აღქმის უნარი. უმცროსმა სებასტიანმა შესანიშნავი სკოლა

სტამბის სახელოსნო. XVI ს. მინიატურა ანტუან ვერარი.

გაიარა ბაბუასთან სტამბაში.

მაბრე-კრამუაზის ერთ-ერთი პირველი ნამუშევარი იყო „მეფის კაბინეტის“ სერია, რომელიც მოწოდებული იყო საფრანგეთის მეფეთა რეზიდენციის - ვერსალის სასახლის მშენებლების წარმოსახენად. ამ სერიის პირველი წიგნი - „ვერსალის გასართობები“ 1674 წელს გამოიცა. იგი შემკული იყო ლე პორტასა და ფრანსუა შოვოს ექვსი სპილენძის ფირფიტაზე შესრულებული გრაფიურით. 1677 წელს გამოიცა „ვერსალის ლაბირინ-

თები“. წიგნისათვის ტექსტი დაწერა შარლ პიერომ, რამაც შემდგომში მას დიდი პოპულარობა მოუტანა. წიგნში დე ბანსერადეს იგავებიც იყო განთავსებული. “ვერსალის ლაბირინთები“ დამშვენებული იყო სებასტიან ლე კლერკის ორმოცი გრავიურით. წიგნი იმდენად დიდი პოპულარობით სარგებლობდა, რომ 1679 წელს საჭირო გახდა მისი ხელმეორედ გამოცემა. „მეფის კაბინეტის“ სერის სხვა წიგნებს პირიქით, დიდ ფორმატზე ბეჭდავდნენ. თავისი არსით ისინი გრავიურის ალბომები იყო, თანმხლები მინიმალური ტექსტით. ალბომებში გრავიურების სხვადასხვა რაოდენობაა: „ვერსალის შადრევნები“ - 20 გრავიურა, „ვერსალის აუზები“ - 7 გრავიურა და „ანტიკური და თანამედროვე ქანდაკებები“ - 18 გრავიურა.

უმცროსი სებასტიანის ერთ-ერთი შედევრი გახდა რომაელი პოეტის პუბლიუს ოვიდიუს ნახონის პოემა „მეტამორფოზები“, რომელიც 1676 წელს გამოიცა. იგი ფრანგულ ენაზე თარგმნა პოეტმა ისააკ დე ბენსერადიმ (1612-1691). წიგნი ფურცლის მეოთხედ ნაწილზეა დაბეჭდილი და შემკულია ხეზე და სპილენძზე ნაბეჭდი გრავიურებითა და ვინიეტებით. გამოცემა იმდენად არაჩვეულებრივად გაფორმებული გამოვიდა, რომ თავისი სილამაზით გადააჭარბა XVIII საუკუნეში დაბეჭდილ ყველა ფრანგულ წიგნს. ეს პოლიგრაფიული მარგალიტი შეამკეს ჟ. ლე პოტრომ, ფრანსუა შოვომ და სებასტიან დე კლერკმა (1637-1714).

სებასტიანს საიუველირო ხელოვნების საფუძვლები შეასწავლა მამამ - ლორენ დე კლერკმა. იგი იუველირი და ვაჭარი გახლდათ. სასახლის მხატვრის - შარლ ლებრენის რჩევით სებასტიანი ჩაირიცხა აკადემიაში და შესანიშნავად დაეუფლა გრავირების ტექნიკას, რასაც მთელი თავისი ცხოვრება მიუძღვნა. მას ლუდოვიკო XIV-ემ სამეფო კარის გრავიორის წოდება უბოძა.

სამეფო სტამბაში მამრე-კრამუაზმა დაიწყო სამეცნიერო კრებულების გამოცემა. პირველი მათ შორის იყო საბუნებისმეტყველო ნაშრომი „ჩანაწერები მცენარეთა ისტორიის შესახებ“. 1676 წელს დაბეჭდილი ტომი 38 გრავიურით იყო ილუსტრირებული. მისი ავტორი საფრანგეთის აკადემიის წევრი - დენი დოდუ გახდათ. ეს კრებულიც პოპულარობით სარგებლობდა

და 1679 წელს ხელმეორედ გამოსცეს ოდნავ შეცვლილი სახით, ფურცლის მე-12 ნაწილზე. წიგნი 281 ილუსტრაციით დაამშვენეს და სამ ტომად დაბეჭდეს. განმეორებითი გამოცემები გამოვიდა 1701, 1768 და 1780 წლებში.

სამეფო სტამბამ დაიწყო საფრანგეთის აკადემიის შრომების რეგულარული გამოცემა. ეს წიგნები ილუსტრირებული იყო სპილენძის ფირფიტაზე შესრულებული გრავიურებით: 1681 წელს გამოიცა დანიელი ასტრონომის ტიხო ბრაგეს „ასტრონომიული ობსერვატორიის საგანძური“. მისი ტირაჟი 500 ეგზემპლარი გახლდათ. ფრანგი აკადემიკოსების სტატიების კრებულში, რომელიც 1690 წელს გამოიცა, 151 გრავიურა განთავსდა. სამეფო სტამბისა და საფრანგეთის სამეცნიერო წრეების თანამშრომლობის გვირგვინს წარმოადგენდა „სამეფო აკადემიის ისტორიის“ 80 ტომი. იგი 1714-1791 წლებში დაიბეჭდა და თითოეული ტომი ეძღვნებოდა ადამიანის შემეცნების ერთ-ერთ კონკრეტულ დარგს. სამეცნიერო გამოცემებში გამოკრისტალდა და ჩამოყალიბდა სამეცნიერო-ტექნიკური ილუსტრაციების ჟანრი. მისმა წარმოშობამ მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა წიგნის ხელოვნების მრავალსაუკუნოვანი ისტორიაში.

პოლიგრაფიული საქმიანობით დაინტერესებაში ლუდოვიკო XIV არ ჩამოუვარდებოდა თავის წინამორბედს. 1692 წელს, მისი ინიციატივით დაიწყო ყოვლისმომცველი და მრავალტომიანი ნაშრომის „ხელოვნებისა და ხელობის

სრულყოფა და აღწერა“ - „Description et perfection des arts et des metiers“. გამოცემის პირველი ტომი, რომელიც შრიფტის ჩამოსხმას, წიგნის დასტამბვასა და დაყდაგებას ეძღვნებოდა, მნიშვნელოვანი წყარო უნდა ყოფილიყო პოლიგრაფიული ტექნიკის ისტორიაში. თუმცა, მან იმედები ვერ გაამართლა, რის გამოც, მომდევნო ტომების გამოცემა შეჩერდა. ერთი წლით ადრე გამოიცა ამავე სტამბის შრიფტებისა და ლითონის ხელსაწყოების ალბომი. ამ ტომის ტირაჟი მხოლოდ ორი ეგზემპლარი გახლდათ. ერთ-ერთი მათგანი საფრანგეთის ნაციონალურ ბიბლიოთეკაშია დაცული.

სამეფო სტამბა ფლობდა მდიდარ საშრიფტო მეურნეობას. 1692 წელს იგი შეადგენდა ლათინურ 546 პუნსონსა და 3257 მატრი-

პარიზი.სამეფო სტამბა სუპერექსლიბრისი.

ცას; ბერძნულ 529 პუნსონსა და 2479 მატრიცას, ასევე, მრავალრიცხოვან აღმოსავლურ შრიფტს. მიუხედავად ამისა, ლუდოვიკო XIV-ემ გასცა მნიშვნელოვანი განკარგულება კონკრეტულად სამეფო სტამბისათვის ჩამოესხათ ახალი ფრანგული შრიფტი. ამ განკარგულების შესასრულებლად, 1692 წელს, შეიქმნა სპეციალური კომისია, რომელსაც დაევალა სამეფო სტამბისათვის შეექმნათ შრიფტ „ანტიკვას“ მაღალსრულყოფილი ვარიანტი. პროექტის პრაქტიკაში განხორციელება დაევალა ფილიპ გრანჟონს (1666-1714). ამ საქმით საფუძველი ჩაეყარა სამეცნიერო კვლევას შრიფტების შესახებ. ნიკოლა ჟანსონმა შეიმუშავა ლიტერების კონსტრუქცია, რომლის საფუძველს წარმოადგენდა 2304 ნაწილად დაყოფილი კვადრატი. არაჩვეულებრივი შრიფტის გარნიტური პირველად 1702 წელს გამოიყენეს გამოცემისთვის - „edalles sur des principaux evenements du regne de Louis le Grand“.

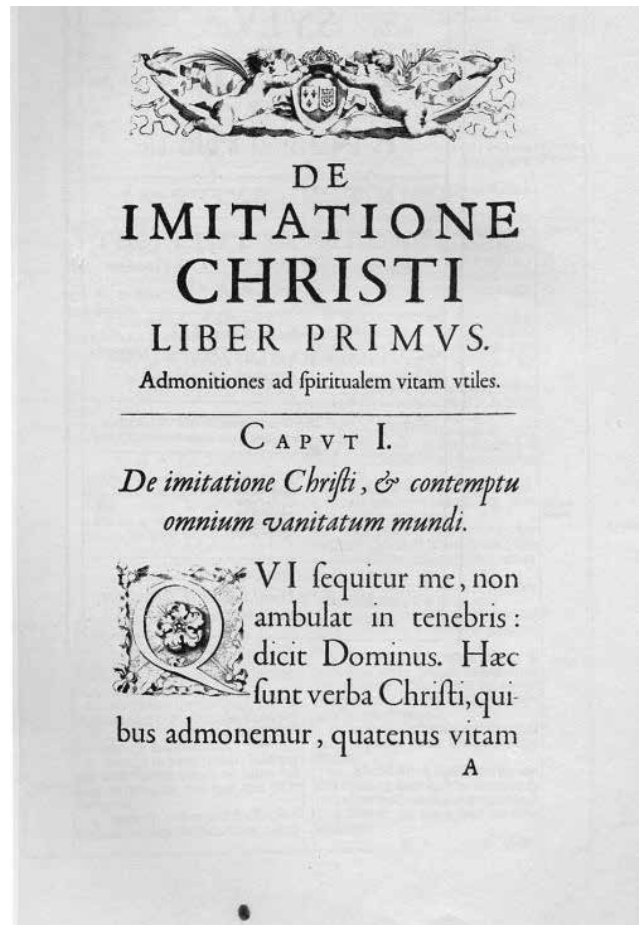
კრამუახების შემდეგ სტამბას ლიონელი მესტამბე ჟან ანისონი უძღვებოდა, რომელმაც 1709 წელს მმართველობა თავის სიძესა და კომპანიონს კლოდ რიგოს გადააბარა. მოგვიანებით, იგი ისევ ანისონმა შეცვალა. ყველას ჩამოთვლა რა თქმა უნდა, შეუძლებელია, მაგრამ უნდა აღინიშნოს, რომ წიგნის ბეჭდვის საქმე საფრანგეთში დიდი პატივით სარგებლობდა. კარდინალ რიშელიეს მიერ დაარსებული ფრანგული აკადემიის სხდომები ხშირად იმართებოდა მისი მესტამბის, ჟან კამიუზის სახლში. ეს უკანასკნელი რამდენჯერმე იყო დანიშნული აკადემიის ოფიციალურ წარმომადგენლად.

ლუდოვიკო XIV ვერ მოესწრო წიგნის ბეჭდვის საქმეში თავისი განკარგულებების განხორციელებას, თუმცა საგამომცემლო წარმოება წარმატებულად მიმდინარეობდა. ლუდოვიკო XV-ს მმართველობის დროს სტამბაში იყენებდნენ როგორც ახალჩამოსხმულ, ასევე რესტავრირებულ შრიფტებს.

წიგნის ბეჭდვის საქმეს საფრანგეთში ხელისუფლების მხარდაჭერა არ აკლდა და პოლიგრაფიული მრეწველობაც თანდათან ვითარდებოდა. მე-17-18 საუკუნეების მიჯნა ფრანგული წიგნის ბეჭდვის ხელოვნების ოქროს ხანადაა მიჩნეული. საფრანგეთის სამეფო სტამბის, როგორც დასაწყის, ისე შემდგომ პერიოდებში შექმნილი, მრავალი გამოცემა მსოფლიო პოლიგრაფიული ხე-

ლოვნების შედევრადაა მიჩნეული.

საფრანგეთის სამეფო სტამბაში გამოიცა ფრანგი ორიენტალისტისა და ქართველოლოგის მარი ბროსეს (1802-1880) ნაშრომები, რომლებზედაც მოგვიანებით ვისაუბრებთ.

ქრისტეს მიმსგავსების შესახებ. 140. პარიზი. სამეფო სტამბა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- 1.Немировский, Е. Л. Шедевры мирового полиграфического искусства. - Ч. 2. - М.: 1990. - 80 ст.
- 2.Книговедение : Энцикл. словарь / Редкол. Сикорский Н. М. (гл.ред.) и др.. - М. : Сов. энцикл., 1982 (Тип. N1). – 617 ст.
- 3.Булгаков, Ф.И. Иллюстрированная история книгопечатания и типографского искусства: Т. 1- / Ф.И. Булгаков. - Санкт-Петербург: А.С. Суворин, 1889.– 142 ст.
- 4.Щелкунов М.И., История, техника, искусство книгопечатания. - М/Л. - Гос. Издательство. -1926. - 125 ст.

ხორავას ბიბლიოთეკა

ინგა ფიციანი-ლომი

ერთი დღე გორის საჯარო ბიბლიოთეკაში

29 ნოემბერს გორის საჯარო ბიბლიოთეკას საქმიანი ვიზიტით ერთი ჯგუფი ესტუმრა, რომლის შემადგენლობაში შედიოდნენ: აშშ ჰარვარდის უნივერსიტეტის პროფესორი სტივენ ჯონსი,

საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის ბშა-ს განყოფილების უფროსი ნანა ხვედელიანი, თბილისის მთავარი ბიბლიოთეკის მე-60 ფილიალის უფროსი ლელა კვინიკაძე და ილიას უნივერსიტეტის საპატიო პროფესორი, საპატიო ბიბლიოთეკარი ინგა ფიციანი-ლომი.

ბიბლიოთეკაში მისვლისთანავე ვიგრძენით ის დიდი შემაერთება შრომისა და თავდადების ნაყოფი, რაც აქ სუფევდა. მიუხედავად იმ სიძნელეებისა რაც ამ ბიბლიოთეკას გადახდა თავს, მისი დირექტორის ნანა აბრამიძის დიდი ძალისხმევით და თანამშრომელთა მხარდაჭერით ბიბლიოთეკა დღეს უკვე წარმატებით ფუნქციონირებს. როგორც ცნობილია 7-8 წლის წინ, წინა ხელისუფლების მიერ გორში ყველა საბიბლიოთეკო ფილიალი და საბავშვო ბიბლიოთეკაც გაუქმდა. გაუქმებული ბიბლიოთეკის ფონდები დირექტორის თავგამოდებითა და ინიციატივით ხელუხლებლად იქნა დაცული.

ბიბლიოთეკა ორ სართულზეა განლაგებული. პირველ სართულზე საცავი და სამკითხველო დარბაზია. დარბაზი ისეა გაწყობილი, ქუჩის მხარეს გამკვლევი თვალები ვერ მთარიან, ამიტომ დღის ნებისმიერ დროს

აქ მკითხველთა სიმრავლეა, ჭარბობს ასაკოვანი ადამიანები. პერიოდული პრესა-ჟურნალ-გაზეთები, იქვეა ხელმისაწვდომად, მეორე სართულზე დიდ ნათელ დარბაზში ამერიკული კუთხეა, ამერიკული ლიტერატურით, თანამედროვე ტექნოლოგიებით და ავეჯით მოწყობილი. ეს ყველაფერი ამერიკის საელჩოს საჩუქარია. სწორედ აქ იმართება სხვადასხვა დონის სემინარები, ლიტერატურული საღამოები, შეხვედრები, ბიბლიოგრაფიული მიმოხილვები. ბიბლიოთეკის დირექტორი ნანა აბრამიძე და ბიბლიოგრაფიული განყოფილების უფროსი ნანა კარკაძე თავიანთ ძალისხმევას არ იშურებენ, რომ საზოგადოების მოთხოვნილებებს აუბან მხარი. ბიბლიოთეკის მოსამსახურე პერსონალი გამოირჩევა თავისი პროფესიონალიზმით. ბიბლიოთეკაში მოქმედებს ელექტრონული კატალოგი ოფენბიბლიო.

ეს დღე სწორედ მათი ინიციატივით გაიმართა. ბიბლიოთეკის საზოგადოებას წარუდგინეთ აშშ ჰარვარდი უნივერსიტეტის პროფესორის სტივენ ჯონსის წიგნი: საქართველო: დამოუკიდებლობის გამოცხადების შემდეგ. იყო შეკითხვები, დებატები,

დისკუსია, აზრთა გაცვლა-გამოცვლა, პროფესორს გულთბილი სიტყვებით მიესალმნენ ბიბლიოთეკის დირექტორი ნანა აბრამიძე და ბიბლიოგრაფიის განყოფილების უფროსი ნანა კარკაძე. ბიბლიოთეკარებმა დიდი ინტერესი გამოიჩინეს და ავტორს უამრავი შეკითხვა დაუსვეს. სტივენ ჯონსი მადლიერების გრძნობას ვერ მალავდა.

წიგნის პრეზენტაციის შემდეგ სტუმრებმა და მასპინძლებმა დავათვალიერეთ გორის ძველი უბნები, აველით გორის ციხეზე. ეს საოცარი ადგილია, არაჩვეულებრივი ხედებით. მასპინძლების გულთბილმა და სიყვარულით აღსავსე მიღებას საოცრად კარგი ამინდიც დაემთხვა. გზა განვაგრძეთ სტალინის მუზეუმისკენ. ჩვენმა ამერიკელმა სტუმარმა დიდი

ინტერესი გამოიჩინა მუზეუმისადმი. მუზეუმის გიდი, მანანა ჩუტკერაშვილი ერთ წუთს არ გვტოვებდა უყურადღებოდ და დიდი სიამოვნებით გაგვაცნო სტალინის ცხოვრება და შემოქმედება. მუზეუმის დირექტორმა ლია ოქროპირიძემ ყველას პატარ-პატარა საჩუქარი გადმოგვცა: სოსელოს ლექსები, პატარა სამეცნიერო კრებული და მუზეუმის ბუკლეტი. ჩვენ ამერიკელ სტუმარს კი მთავრად დოქი სტალინის სურათით მოხატული, რამაც სტივენი ძლიერ გაახარა.

მთელი დღე სითბო, სიყვარული, პატივისცემა და საჩუქრები არ მოგვაკლეს ჩვენმა კოლეგებმა, მადლობა მათ ასეთი ღამეში დღისთვის.

ივანე თვარჯიანიძე

ზაფხული ქალაქის ბიბლიოთეკაში

ქალაქ ამბროლაურის წიგნიერებისა და სულიერების დონის ამაღლებაში თავისი წვლილი შეაქვს ქალაქის ბიბლიოთეკას. მას ყველა დონისძიება გათვლილი აქვს მკითხველთა ინტერესებისა და მოთხოვნების მიხედვით. სწორედ ერთ-ერთი ასეთი დონისძიებაა „ზაფხულის საღამო“, რომელსაც ქალაქის ბიბლიოთეკა ყოველი აგვისტოს ბოლოს მასპინძლობს. ტრადიცია არც ამჯერად დარღვეულა. ბიბლიოთეკის მიმდებარე სკვერში გამართულ საღამოს ორგანიზატრობდა ბიბლიოთეკის აქტიური მკითხველი, უკვე სტუდენტი ქეთევან აბუთიძე, რომელმაც შესძლო ყველა თაობის შემოქმედი ადამიანების ერთად შეკრება და ამგვარად ნაბიჯით მშობლიური ქალაქისათვის ღამეში საღამოს ჩუქება.

დონისძიების მსვლელობისას, პროგრამით გათვალისწინებულ მონაწილეთა გარდა, აქტიურობდნენ რაჭაში სხვადასხვა ქალაქებიდან ჩამოსული ახალგაზრდა სტუმრებიც, რომლებიც ამბროლაურელ თანატოლებთან ერთად ჩაერთვნენ შემოქმედებით შეჯიბრში. ისმოდა ცნობილ ქართველ პოეტთა ლექსები. შემეცნებით-გასართობ დონისძიებას განსაკუთრებული საკონკურსო ნომინაციებმა შემატეს. თითქმის ყველა მონაწილე ცდილობდა საკუთარი ერუდიციის გამოვლენას; ნომინაციაში - რაჭის რეგიონის, მისი კულტურულ-ისტორიული წარსულის საუკეთესო მცოდნედ „ზაფხულის საღამოს“

მონაწილე ზურა ნატყელაძე დასახელდა.

ლექსი კი, ყველაზე მხატვრულად ლუკა ბიჭაშვილმა წაიკითხა, ხოლო ცეკვის ნომინაციაში, ახალგაზრდებმა ოვაციებით მათი თანატოლი მარიამ დონაძე დასახელდა.

დონისძიებას „ზაფხულის საღამო“ სასიამოვნო დატვირთვა აქვს - ახალგაზრდების დაახლოება, მიზნებისა და მისწრაფებების გაზიარება, სამომავლოდ კუთხის კეთილდღეობაზე ერთიანი ხედვის ჩამოყალიბება და მის რეალიზაციაში აქტიური ჩართვა. 26 აგვისტოს დონისძიებით დამტკიცდა, რომ ახალგაზრდები ამისათვის მზად არიან და ისინი ქვეყნის აღმშენებლობაში თავის სიტყვას უთუოდ იტყვიან.

14 სექტემბერს საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს „ცოცხალი წიგნები-ს“ პროექტის ფარგლებში ქეთი დუმბაძე ჯგუფის წევრებსა და თანამედროვე ქართველ მწერლებთან ერთად ამბროლაურს ესტუმრა.

გელა ჩქანავა, გიორგი კაკაბაძე, ცირა ყურაშვილი, ნინია სადღობელაშვილი, შოთა იათაშვილი, ეკა კვიციანი, ირმა ბერიძე, პაატა შამუგია, ბესო ხვედელიძე - ეს იმ მწერალთა ჩამონათვალია, რომლებიც მკითხველის წინაშე ქალაქის ბიბლიოთეკაში წარსდგნენ. მკითხველი საზოგადოების წარმომადგენლებს საშუალება მიეცათ, უშუალოდ გასაუბრებოდნენ მწერლებს და მოესმინათ მათ მიერ წაკითხული ლექსები თუ ამონარიდები

საკუთარი შემოქმედებიდან...

მათი სტუმრობა დაემთხვა ნოდარ დუმბაძის გარდაცვალების თარიღს და, ბუნებრივია, იქ მყოფი საზოგადოება გვერდს ვერ აუვლიდა მის შემოქმედებაზე საუბარს. მწერლის ქალიშვილმა, ქეთი დუმბაძემ, ბევრი საინტერესო ეპიზოდი გაიხსენა მამის ცხოვრებიდან, იმ ტრაგედიებზე, რომელსაც მწერალი ცრემლნარევი იუმორით გადმოსცემდა...

ლონისძიებას ესწრებოდნენ ქალაქის ინტელიგენციის წარმომადგენლები, საკუთარი პოეზია დამსწრე საზოგადოებას წარუდგინეს პოეტებმა: დავით კიკვაძემ და გურამ გორდუნიანმა.

შეხვედრის დასასრულს გაიმართა დისკუსია ლიტერატურულ საკითხებზე, თანამედროვე მწერლობაზე, დისკუსიაში ჩართული იყო დარბაზიც... სტუმრებს კი საბიბლიოთე-

კო სამსახურის უფროსმა, გულნარა საღინაძემ, მადლობა გადაუხადა მობრძანებისათვის და საუკეთესო ღონისძიებისათვის, იმ წიგნებისათვის, რომლებიც ქეთი დუმბაძემ, კულტურის სამინისტროს სახელით, ბიბლიოთეკას გადასცა...

ყოველი წლის სექტემბერში, თანამედროვე ქართველ მწერალთა ჯგუფი საქართველოს სხვადასხვა მხარეს სტუმრობს და მოგზაურობის ემსიციებს, შთაბეჭდილებებს თავიანთ მოგონებებში ასახავენ, რაც პროექტითაა გათვალისწინებული. მომავალი წლის სექტემბერში, ქალაქ ამბროლაურს უკვე მწერალთა ახალი ჯგუფი ესტუმრება, ლიტერატურულ პრემიათა ახალი გამარჯვებულები, რომელთა უბის წიგნაკებში ქალაქი ამბროლაური და ზოგადად რაჭაც, ერთ-ერთ საუკეთესო მოგზაურობის ეპიზოდად ჩაიწერება.

მეხი ბიოხიშია

სახაგაულის მე-3 საჯარო სკოლის პედაგოგი

ისრაელში ნამდვილი საქართველო ვნახე...

ისრაელში ნამდვილი საქართველო ვნახე...

ყველასათვის ცნობილია, რომ ხარაგაულის რეზო თაბუკაშვილის სახელობის სახალხო ლიტერატურული თეატრი ჭეშმარიტად იქცა ებრაელთა და ქართველთა მეგობრობის ღირსეულ მემკვიდრედ. საქართველოს სხვადასხვა კუთხეში გამართული სპექტაკლის - „ამ მეგობრობით შევცვლით სამყაროს“ - ექომ საოცარი გრძნობა ჩაახა ახლა წმინდა მიწაზე მცხოვრებ ქართველ ებრაელთა გულებში...

ოცნებობდნენ, ახლოს ენახათ მათთვის უკვე ღეგენდადქცეული ქალბატონი იზა ვეფხვაძე. უშუალოდ განეცადათ ამ უმწვენიერესი სპექტაკლით გამოწვეული ნეტარება...

და ასრულდა მათი ოცნება. ქართულ მიწაზე აღზრდილმა ებრაელი ერის ღირსეულმა შვილმა, ბატონმა პაატა იოსებაშვილმა მათი ოცნება რეალობად აქცია...

მაშ ასე, ძვირფასო მკითხველო, ჩემი რესპოდენცია ისრაელიდან სულ ახლახან დაბრუნებული ხარაგაულის სახალხო ლიტერატურული თეატრის მესაჭე, ქალბატონი იზა ვეფხვაძე.

როგორც ცნობილია, თქვენი ორენოვანი წიგნის პრეზენტაცია და სპექტაკლის ჩვენება „ამ მეგობრობით შევცვლით სამყაროს“

გაიმართა ისრაელში. გთხოვთ, მკითხველს მოუთხროთ თქვენი ისრაელში ვიზიტისა და შედეგების შესახებ.

- დაახლოებით ერთი თვის წინ გამოვეცი ორენოვანი წიგნი (ქართულ და ივრითულ ენებზე) „ამ მეგობრობით შევცვლით სამყაროს“... წიგნი ასახავს ქართულ-ებრაული ურთიერთობის 26 საუკუნოვან ისტორიას. 2014 წელს ამ სახელწოდების სპექტაკლი დავდგით ლიტერატურულ თეატრში, პრემიერა შედგა თბილისის ებრაულ სახლში და კლუბ „26 საუკუნეში“, შემდეგ კი, კულტურის სამინისტროს მხარდაჭერით, სპექტაკლები გავმართეთ ყველა იმ ქალაქში, დაბასა და სოფელში, სადაც ებრაელები საუკუნეთა განმავლობაში სახლობდნენ: მცხეთა, ქუთაისი, სურამი, კულაში, ლაილაში, ახალციხე, ბანძა. შემდეგ სპექტაკლის სრული ვერსია გამოვეცი წიგნად, მაგრამ საჭირო იყო, რომ ივრითულ ენაზეც თარგმნილიყო. ჩემი იდეა გაჟანდვით ქართველ ებრაელს, არქიტექტორს, მეცენატს, ისრაელში მცხოვრებ პაატა იოსებაშვილს. მან საკუთარ თავზე აიღო წიგნის თარგმნა-გამოცემის საკითხი. გადავწყვიტეთ, რომ წიგნის პრეზენტაცია პირველად გაგვემართა ისრაელში ქართველი ებრაელებისთვის. ასეც მოხდა. მისივე მიწვევით 14-24 ოქტომბერს ვიმყოფებოდი ისრაელში. ქალაქ ხაიფას მახლობლად, კირიათათაში, გაიმართა წიგნის

პრეზენტაცია და ლიტერატურული სპექტაკლი „ამ მეგობრობით შევცვლით სამყაროს...“

სპექტაკლს და წიგნის პრეზენტაციას ესწრებოდნენ ისრაელის სხვადასხვა ქალაქში მცხოვრები ქართველი ებრაელები, ასევე ისრაელში საქართველოს საელჩოს წარმომადგენლობა. ეს იყო ერთ აუწვერელი ზეიმი და სიხარული. ცრემლი, ღიმილი, ემოცია, განცდა - ყველაფერი ერთად აირია, ვერ მოვძებნი სიტყვებს იქ მომხდარის გადმოსაცემად. საღამოს 8 საათზე დაწყებული სპექტაკლი, წიგნის პრეზენტაცია და ვახშამი დილის 6 საათამდე გაგრძელდა. იქ იყვნენ ისრაელში ცნობილი მომღერლები და ქართული სიმღერისა და ცეკვის ანსამბლი. ბავშვებმა საოცარი ემოციითა და გრძნობით შეასრულეს ქართული ცეკვები. 10 დღის განმავლობაში არ შეწყვეტილა ქართველი ებრაელების სტუმრობა ჩემი მასპინძლის ოჯახში, მიწვევა მათ ოჯახებში. ჩემს მასპინძელთან ერთად მიწვეული ვიყავი ისრაელის ქართულ რადიოში, რომელიც მდებარეობს ქალაქ იერუსალიმში. როგორც რადიოს გენერალურმა

დირექტორმა აღნიშნა, ამდენი მსმენელი და ნახვა იშვიათად ჰქონია რომელიმე გადაცემას, ეს იყო ნახევარსაათიანი ინტერვიუ ქართულ-ებრაულ მეგობრობაზე.

არ შემიძლია არ აღვნიშნო ჩემი მასპინძლების, ბატონ პაატასა და ქალბატონ ლოლას განსაკუთრებული მასპინძლობა, სტუმართმოყვარეობა. ეს ოჯახი ხაიფაში ერთ-ერთ ცნობილ და გამორჩეულ ოჯახად ითვლება. ბატონი პაატა ქალაქ ხაიფას მთავარი არქიტექტორი გახლდათ წლების განმავლობაში. მათ მომატარეს ისრაელის ქრისტიანული წმინდა ადგილები: იერუსალიმი, გოლგოთა, გედსამანიის ბაღი, ნაზარეთი, გოდების კედელი, ბეთანია, კაპერნაუმი, მაცხოვრისა და ღვთისმშობლის ტაძრები, იერუსალიმის ჯვრის მონასტერი, მდინარე იორდანეში ნათელი ვიცხეთ... არ ვიცი, რომელი ერთი აღვნიშნო. იმ განცდებს, რაც იქ ეუ-

ფლება მართლმადიდებელ ქრისტიანს, ვერანაირი სიტყვები ვერ გადმოსცემს, ეს უნდა განიცადო, ამიტომ სიტყვებით ვერ გავაუფერულე ჩემს განცდებსა და გრძნობებს.

მე ისრაელში ნამდვილი საქართველო ვნახე, ქართული პურმარილით, სტუმართმოყვარეობით, დახვეწილი ქართულით, ქართული ცეკვით, სიმღერით, თამადით, ქართული ტრადიციებით, ვნახე, როგორ უმღერიან ჩვილებს იავნანას, ეს ცრემლის გარეშე ვერ მოვისმინე და, თუ შეიძლება, სიხარულის ცრემლი დაედინოს ადამიანს, ეს იყო ათდღიანი ცრემლიანი სიხარული, რადგან დაუოკებელი ემოცია მხოლოდ ცრემლის გზით პოულობდა შევებას. ეს იმხელა ემოცია იყო, რომ 10 დღე თითქმის თვალი არ მომიხუჭავს, დილაზე გრძელდებოდა ზღაპრული მასპინძლობა, სტუმრობა, მიწვევა-მოწვევა, სიწმინდეების მოლოცვა-მონახულება, მაგრამ ამ 10-მა დღემ იმხელა საგზალი მომცა, რომ მთელი ცხოვრება მეყოფა. მეშინია კიდევ, როგორ ვატარო ამხელა სიყვარული და მადლი, რაც იმ მიწამ და ადამიანებმა სამუდამოდ მისაგზლეს ცხოვრების გზაზე. იქ ისეთი სულიერი მეგობრები გავიჩინე, რომ უსაზღვროდ ბედნიერი ვარ. წამოსვლის დღეს წნევა მქონდა, დღემდე მწერენ, მირეკავენ, მიხედვით თავს, თორემ ჩამოვალთ, აქ ჩამოვიყვანო და ძალით მოგხედავო. ყოველ დღით ჩემს ჯანმრთელობის მდგომარეობას ამოწმებენ და უკვე რამდენიმე დღეა ყოველ დღით ისრაელში რამდენიმე მეგობართან და მასპინძელთან მიწვევს მიწერა: „ძალიან კარგად ვარ, არანაირი წნევა აღარ მაწუხებს...“ ორი დღის წინ მაცნობეს, რომ მკვდარი ზღვის კურორტზე დაჯავშნეს ადგილი, რომ დავისვენო. მოკლედ, ასეთი მზრუნველობა, სიყვარული, მოფერება იცინა. ძალიან მადლიერნი არიან იმ წიგნისა და სპექტაკლის გამო, რომელმაც მართლაც ძალზე ემოციურად და სრულად დაიტია ქართულ-ებრაული 26 საუკუნოვანი მეგობრობის ემოციური და უნიკალური ფურცლები. ისრაელის ერთ-ერთი სინაგოგის რაბინმა გადაწყვიტა, რომ ჩემი წიგნი ინგლისურად თარგმნოს. როგორც აღვნიშნა, მთელმა მსოფლიომ უნდა გაიგოს ამ უნიკალური მეგობრობის შესახებ. უკვე შეუდგა კიდევ თარგმნას.

აქვე მინდა დავამატო, რომ სპეციალურად ისრაელში გასამართი სპექტაკლისთვის სამოსი შექმნა მთელ მსოფლიოში სახელმწიფოებში დიზაინერმა, ბატონმა აბრამ ბახელმა, ხოლო, როცა საქართველოში დავბრუნდი, მან დამახვედრა ახალი სამოსი თბილისში გასამართი სპექტაკლისთვის, რომელიც ქართულ-ებრაულ თემატიკაზე არის შექმნილი.

საქართველოშიც გაგრძელდა ზეიმის დღეები, როცა თბილისსა და ქუთაისში გაიმართა წიგნის პრეზენტაცია... -მინდა, ვისარგებლო შემთხვევით და დიდი მადლიერება გამოვხატო თბილისის მთავარი ბიბლიოთეკის ლიტერატურულ სალონ, „საგულისონის“ ენერჯიული ხელმძღვანელის, ქალბატონ ცისანა ქოჩეჩაშვილის მიმართ, რომელმაც შესატყვისი საზეიმო დახვედრა მოგიწყოთ ისრაელიდან დაბრუნებისას თქვენ და თქვენს გულისხმიერ მასპინძელს ბატონ პაატა იოსებაშვილს...

-ღიახ, საქართველოში დავბრუნდი 24 ოქტომბერს ჩემს მასპინძელთან ერთად. 25 ოქტომბერს, თბილისის მთავარმა ბიბლიოთეკისა და ქალბატონ ცისანა ქოჩეჩაშვილის მიწვევით სპექტაკლის ჩვენება და წიგნის პრეზენტაცია გაიმართა თბილისში, მოსწავლე-ახალგაზრდობის სასახლის „პიონერფილმის“ დარბაზში. დარბაზი მაყურებელს ვედარ იტევდა, აქ მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებიდან ჩამოსული რამდენიმე ებრაელი ესწრებოდა... იყო საოცარი ემოცია და განცდა სიყვარულისა, პატივისცემა და ხსოვნა განვლილი წლებისა. ქალბატონმა ცისანამ ჩვეული გულისხმიერებით, სიყვარულით და შემართებით წარმართა ეს შესანიშნავი საღამო. სპექტაკლის დაწყების წინ უდიდესი პატივი მერგო წილად, ებრაელი ერის სახელით, ბატონმა ჯამლეთ ხუჩაშვილმა გადმომცა ჯილდო - საქართველოს და ისრაელის ვარსკვლავი, სახელწოდებით „ორი ვარსკვლავი“ ...ეს გახლდათ პირველი შემთხვევა, როცა ებრაულმა საზოგადოებამ საქართველოს წარმომადგენელს გადასცა ჯილდო, როგორც სიმბოლო ორი ერის განსაკუთრებული სიყვარულისა და გაწეული ღვაწლისა.

29 ოქტომბერს წიგნის პრეზენტაცია გაიმართა ქუთაისში, რომელსაც ქუთაისში მცხოვრები ებრაელები და მათი მეზობელ-მეგობრები ესწრებოდნენ. საღამო 6 საათი გაგრძელდა და არავის არ უნდოდა წასვლა, იყო უთვალავი ცრემლიანი სიხარული და ქუთაისური იუმორით გაჯერებული მოგონებები.

პირველ ეტაპზე გამოიცა 700 წიგნი, მაგრამ ეს სრულიად არასაკმარისი აღმოჩნდა. უახლოეს პერიოდში ვაპირებ წიგნის მეორედ გამოცემას, მაგრამ იმდენი მსურველია საქართველო-ისრაელში, რომ არ ვიცი, როგორ შევძლებთ მათ დაკმაყოფილებას.

P.S. ინტერნეტსივრცეში არ წყდება შთაბეჭდილებათა გაზიარება. წიგნის პრეზენტაციასა და სპექტაკლს ეხმაურებიან: დავით ჭელიძე, თამარ თათარაშვილი, დალი შენგე-

ლია, ნელი ჯანაშვილი, ანა კოლ შიმშილაშვილი, ნანა დავარი.

ანა კრიხელი ისრაელიდან: „მოლოდინს გადააჭარბა გუშინ გამართულ მონო სპექტაკლის ავტორის იზა ვეფხვაძის უჩვეულო ნიჭმა და შეუდარებელმა მეხსიერებამ. დიდხანს ისაუბრებენ ამ დაუჯერებელი საღამოს შესახებ და მის სულისჩამდგმელ ქალბატონ იზას ნიჭზე, მშვენიერებაზე და, რა თქმა უნდა, ბატონ პაატასა და ქალბატონ ლოლაზე, პიროვნებებზე, რომელთაც გვაჩუქეს იზას ნიჭიერება, ფრთები შეასხეს იზას ოცნებას, რათა ჩვენამდე მოეტანა ეს სითბო და უსახდგრო სიყვარული. იზამ სიყვარულის ცეცხლი დაანთო და ახალი ერა დაიწყო ქართულ-ებრაულ ურთიერთობებში.“

ლილი გუგულაშვილი ისრაელიდან: „იზა ვეფხვაძე ორი ერის კაშკაშა ვარსკვლავია. სად არ მიმოგზაურია, რა არ მინახავს, რა არ წამიკითხავს, მსგავსი საგალობელი, რაც იზამ ამ ორ ერს უძღვნა, ჯერ არ მინახავს, არ მსმენია, არ გამოვიცა. დაილოცოს ქართული მიწა მისი აღზრდისათვის!“

.....

როგორც ერთ-ერთ მაყურებელს, არ ძალმიძს ქართველთა და ებრაელთა ურთიერთობის კიდევ ერთი გამორჩეული 25 ოქტომბრის ნამდვილი დღესასწაულის სიტყვებით გადმოცემა.

ისრაელის წმინდა მიწაზე ქალბატონი იზას გულმხურვალე მეგობრის, ბატონ პაატა იოსებაშვილისადმი მიძღვნილმა ქართველი

პოეტის სტრიქონებმა ყველა ჩვენგანის სამადლობელი დაიტიო:

ქართულ-ებრაულ მუხის ხარ ძირი,
სავსე გონების ალით,
შენი სულის და სისხლის ნაწილი
ივრითის მიწა არის!

ჩვენს მეგობრობას შეცვლის ვერავინ,
დაულოციათ ღმერთებს...
გადაეც სვეტიცხოვლის საღამო
ჯვრის მონასტერს და ბეთლემს!..

სისი ღინჯინაძე

ქუთაისის საჯარო ბიბლიოთეკის მენეჯერი

**ქუთაისის საჯარო ბიბლიოთეკის კონფერენცია
მასშტაბებს სცდება**

ქუთაისის ილია ჭავჭავაძის სახელობის საჯარო ბიბლიოთეკამ მე-8 საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციას უმასპინძლა. კონფერენცია, რომელიც სხვა სახელმწიფოებში მცხოვრებ ქართველებს მიეძღვნა, ძალიან პრესტიჟული და რეზონანსულია როგორც ქართველ, ასევე საზღვარგარეთელ მეცნიერთა წრეებში. კონფერენცია გახსნა სახელმწიფო მინისტრმა დიასპორის საკითხებში გელა დუმბაძემ:

„ის, რომ ქუთაისის ბიბლიოთეკაში მიმდინარე კონფერენციის თემა უცხოეთში მცხოვრები ქართველებია, ეს ძალიან მნიშვნელოვანი ფაქტორია. მნიშვნელოვანია, რომ ამ თემას განიხილავენ აკადემიურ წრეებში. ამით შევძლებთ გვერდით დავედგეთ ჩვენს თანამემამულეებს ენობრივი და კულტურული თვითმყოფადობის შენარჩუნებაში და ჩავრთოთ ისინი ქვეყნის აღმშენებლობის საქმეში“.

კონფერენციაზე მოწვეულმა სტუმრებმა კონფერენცია დადებითად შეაფასეს და მადლობა გადაუხადეს კონფერენციის ორგანიზატორებს.

„ძალიან მნიშვნელოვანი შეხვედრები იყო ქუთაისის ილია ჭავჭავაძის სახელობის საჯარო ბიბლიოთეკაში. მიხარია, რომ ამჯერადაც დაუჭირეთ მხარი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციას, რომელიც უკვე მერვედ იმართება. საქართველოს ამჟამინდელ საზღვრებს მიღმა მცხოვრები ქართველების ენის, დიალექტის, ლიტერატურის, კულტურის, ეთნიკური ისტორიისა და ზეპირსიტყვიერების შესახებ მოხსენებები მეტად სასარგებლო და მამულიშვილური საქმეა. მოხარული ვიქნები, თუ მომავალშიც მექნება საშუალება, გვერდით დავედგე ასეთ პროექტებს“, აცხადებს ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერი შოთა მურღულია.

თავის მოსაზრებებს გამოთქვამენ: ქუთაი-

სის ილია ჭავჭავაძის სახელობის საჯარო ბიბლიოთეკის დირექტორი ნარგიზ ჩოგვაძე: „VIII საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია, რომელიც ორი დღის განმავლობაში მიმდინარეობდა ქუთაისის ილია ჭავჭავაძის სახელობის საჯარო ბიბლიოთეკაში, მთლიანად მიეძღვნა სხვა სახელმწიფოებში მცხოვრებ ქართველებს.

ეს არჩევანი შემთხვევითი არ არის. სწორედ ამ ფორმით გვინდოდა ერთ საერთო სივრცეში მოგვექცია ის საყურადღებო მასალა, რომელიც ისტორიის, ეთნოგრაფიის, ლინგვისტიკის, ფოლკლორის, კულტურისა თუ სხვა მიმართულებითაა შესწავლილი და საზღვარგარეთ მცხოვრები ჩვენებურების შესახებ მრავალფეროვან სურათს გვაძლევს.

გვინდა, ამ თემატური არჩევანით ჩვენი დიდი სიყვარული და პატივისცემა დავედასტუროთ სხვა სახელმწიფოებში მცხოვრებ ჩვენს ქართველობას - აბორიგენებსაც და ემიგრანტებსაც; ყველას, ვისთვისაც ესოდენ მნიშვნელოვანია დედა საქართველოსთან სულიერი სიახლოვე, მამაპაპურ ფესვებთან წვდომა, ტრადიცია და ფასეულობათა შენარჩუნება და გაფრთხილება.

მინდა, გულწრფელი მადლობა გადაუხა-

დო ყველა სტუმარს, კონფერენციის ორგანიზატორებს; განსაკუთრებულ მადლობას ვუხედი ბატონ გელა დუმბაძეს, სახელმწიფო მინისტრს დიასპორის საკითხებში; ქუთაისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოსა და მერიას იმ დიდი მხარდაჭერისა და თანადგომისათვის, რომელსაც ყოველთვის გამოხატავს ბიბლიოთეკაში ჩატარებული აქტივობების დროს“;

ქუთაისის ილია ჭავჭავაძის სახელობის საჯარო ბიბლიოთეკის დირექტორის მოადგილე რიტა წაქაძე, კონფერენციის ერთ-ერთი დამფუძნებელი: „მოხარული ვარ, რომ კონფერენცია, რომელმაც ჩემს თვალწინ აიდეგა ფეხი, დღეისათვის ასეთი პრესტიჟული და რეზონანსულია.

კონფერენციის იდეა ეკუთვნის ბატონ ტარიელ ფუტყარაძეს. იდეა, რა თქმა უნდა, მისაღები იყო. ამიტომ იმუამინდელმა დირექტორმა მერაბ გვაზავამ და მე დაუჭირეთ მხარი ამ პროგრამას, ყველაფერი ვიდონეთ მისი რეალიზაციისათვის. ასე დაფუძნდა კონფერენცია. დასაწყისი, თავისთავად, რთული იყო. ჩვენი ბიბლიოთეკის განვლილი 140 წლიანი ისტორია არ იყო საკმარისი ამ დონის სამეცნიერო კონფერენციების ჩასატარებლად. ბუნებრივია, ამას სჭირდებოდა გარკვეული ავტორიტეტი,

რომლის მეშვეობითაც დაგვიკავშირდებოდა საზღვარგარეთის სამეცნიერო საზოგადოება. ამ თვალსაზრისით, დიდი დახმარება გაგვიწია ბატონმა ტარიელ ფუტყარაძემ, რომელმაც ქართველი და საზღვარგარეთელი მეცნიერები დააკავშირა ჩვენს ბიბლიოთეკას. პარალელურად, შევეხმიანეთ როგორც საქართველოს, ისე საზღვარგარეთის ბიბლიოთეკებს.

დღეს უკვე, ჩვენდა საამაყოდ უნდა ითქვას, რომ მოწვევები აღარ გვჭირდება. ყველა თვითონ გვიკავშირდება როგორც საქართველოს, ისე საზღვარგარეთის სამეცნიერო საზოგადოება.

აღსანიშნავია ისიც, რომ ყოველ წელს კონფერენციის მასალები თავს იყრის ჩვენი ბიბლიოთეკის მიერ დაარსებულ სამეცნიერო კრებულში „წელიწდეული“. ამით საშუალება ეძლევა დაინტერესებულ პირებს, კონფერენციის სხდომებზე ნაშრომებს გაეცნონ როგორც ბეჭდური, ისე ელექტრონული სახით“;

მირიან ხოსიტაშვილი, საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის დირექტორის მოადგილე: „მოხარული ვართ, რომ ქუთაისის ბიბლიოთეკაში ტარდება ასეთი მაღალი დონის სამეცნიერო კონფერენციები. ძალიან მნიშვნელოვანია როგორც ჩვენთვის, ისე ყველა იმ ადამიანისთვის, ვინც მონაწილეობას იღებს ამ კონფერენციებში. აღსანიშნავია, რომ კონფერენცია იყო ძალიან მაღალ დონეზე ორგანიზებული. დიდი მადლობა ორგანიზატორებს და ყველა მომხსენებელს, რომლებმაც წარმოდგენილ ნაშრომებში საინტერესოდ და პროფესიულად ასახეს ჩვენი დიასპორის ცხოვრება საზღვარგარეთ. ვფიქრობ, საბოლოოდ კრებულის სახით გამოქვეყნებული ეს მასალები, უდავოდ დიდი საჩუქარი იქნება ჩვენი საზოგადოებისთვის“.

შენხვედრა იუბილარ კომპოზიტორებთან

2016 წლის 24 ოქტომბერი დიდხანს ემასსოვრებათ როგორც მირზა გელოვანის სახელობის ახალგაზრდობის ბიბლიოთეკის თანამშრომლებს, ასევე მოწვეულ სტუმრებსაც - ბიბლიოთეკა ამ დღეს სტუმრობდა ყველა თაობისათვის საყვარელ კომპოზიტორებს, ქალბატონ რუსუდან (მაცაცო) სებისკვერაძეს და ბატონ ვაჟა აზარაშვილს.

საიუბილეო სადამოს უძღვებოდა მ. გელოვანის სახელობის ახალგაზრდობის ბიბლიოთეკის უფროსი ქეთევან ნიკურაძე. იუბილარ სტუმრებს მიესალმნენ თბილისის მერიის მთავარი ბიბლიოთეკის გენერალური დირექტორის მოადგილე ეკა მამასახლისი, პოეტი იზა ჭიკაიძე და მთავარი ბიბლიოთეკის №32 ფილიალის უფროსი ლია უხურგუნაშვილი. ქალბატონ რუსუდან სებისკვერაძისა და ბატონ ვაჟა აზარაშვილის შემოქმედებაზე ვრცლად ისაუბრა ბიბლიოთეკის სამკითხველო დარბაზის თანამშრომელმა ცისანა ბაღაშვილმა.

იუბილარი კომპოზიტორების რუსუდან სებისკვერაძისადმი და ვაჟა აზარაშვილისადმი მიძღვნილი შოთა ხოდაშნელის ლექსები წაიკითხა ბიბლიოთეკის მეგობარმა ლია ლომთათიძემ, ასევე პოეტმა იზა ჭიკაიძემ

წაიკითხა საკუთარი ლექსი მიძღვნილი ქ-ნ მაცაცოსადმი.

საიუბილეო სადამოსე აჟღერდა ვაჟა აზარაშვილის ნაწარმოებები: „მწვემსური“ და „მხიარული ატრაქციონი“, რომლებიც შეასრულეს ევგენი მიქელაძის სახელობის მუსიკალური სასწავლებლის აღსაზრდელებმა (პედაგოგი ქეთევან ქოიავა).

ახალგაზრდობის ბიბლიოთეკის უფროსმა

ქეთევან ნიკურაძემ საიუბილეო სადამოსე დამსწრე საზოგადოებას წარუდგინა პოეტ ხოდაშნელის ახლად გამოცემული კრებული „სიმღერები შოთა ხოდაშნელის ლექსებზე“, რომელშიც შეტანილა რუსუდან სებისკვერაძისა და ვაჟა აზარაშვილის სიმღერები. სიმღერები შეასრულეს გოგი დოლიძის სახელობის მუსიკალური სკოლის აღსაზრდელებმა (პედაგოგი ნატო ოქროპირიძე).

ღონისძიების დასასრულს რუსუდან სებისკვერაძემ და ვაჟა აზარაშვილმა ისაუბრეს თავიანთ სამომავლო გეგმებზე.

სადამომ ძალზე თბილ ვითარებაში ჩაიარა. დიდხანს ენაცვლებოდა ერთმანეთს მისასალმებელი გულთბილი სიტყვები, ლექსები, სიმღერები, გადაიდეს სამახსოვრო ფოტოები.

თემაზ ნანიხაშვილი

მეტი გულისხმიერებით მოვაკიდოთ
ბიბლიოთეკართა შრომას

X XI-საუკუნის განვითარების ზოგადი ლოგიკა იმას გვთავაზობს, რომ საბიბლიოთეკო საქმე განვითარების სწორ გზას დაადგეს. საჭიროა აქტიურად ამაღლდეს როგორც საბიბლიოთეკო საქმე, ისე დამოკიდებულება საზოგადოებისა ბიბლიოთეკაში მომუშავე მუშაკების მიმართ.

„ჩვენი ქვეყნის საბიბლიოთეკო საქმიანობა ნაბიჯ-ნაბიჯ რეფორმირდება, ფეხს უწყობს თანამედროვეობას.

წიგნის, ბიბლიოთეკარისა და მკითხველის ურთიერთობით ბევრი სასიკეთო რამ ხდება მთელი სახელმწიფოსთვის და ქვეყნისთვის. ვინც ფიქრობს, რომ ბიბლიოთეკარისა და ბიბლიოთეკის მუშაობა არაპროდუქტიულია, სამწუხაროდ, მას არაფერი გაეგება კულტურისა და განათლების ამ ზოგადსაკაცობრიო სფეროში. თუ პირველი იყო სიტყვა, მას მოჰყვა დამწერლობა და წიგნი, მაშ რაზეა საუბარი?! საქართველოში სამწუხაროდ, დღესდღეობით ბიბლიოთეკისა და ბიბლიოთეკარის როლი ისე არ არის შეფასებული, როგორც მას ეკუთვნის“ (გულნარა სტურუა).

მილიონ-ნახევრიან თბილისში მცირე რაოდენობით შემორჩა ბიბლიოთეკები. მაგალითისათვის - კრწანისის რ-ში რომელიც საკმაოდ დიდ ტერიტორიას მოიცავს, მხოლოდ ერთადერთი - №21 ბიბლიოთეკა ფუნქციონირებს, რომლის გამგეა დიდად გამოცდილი, გულისხმიერი, პროფესიონალი ქ-ნი ზეინაბ ზაქარიაშვილი. მისი ხელმძღვანელობით შეიქმნა პატარა, მაგრამ კარგად ორგანიზებული კოლექტივი, რომლის ყველა წევრი არა მხოლოდ განსწავლული, არამედ ნამდვილი მამულიშვილი არის. მე, როგორც ამ რ-ნის მაცხოვრებელს, ამ ბიბლიოთეკის აქტიურ მკითხველს, ხშირად მიხდება მათთან ურთიერთობა. მინდა ავლნიშნო, რომ მათ შეგიძლიათ ენდოთ, თავისუფლად ესაუბროთ, გაუზიაროთ აზრები და შეხედულებები. მიიღოთ ინფორმაცია თქვენთვის საინტერესო სფეროში. ეს ხალხი ეტრფის სამშობლოს, შრომას, გმირობას, სილამაზეს, ბუნებას, ერთგულებას, სიყვარულს. ბიბლიოთეკარები გონებრივ სამუშაოსთან ერთად, ფიზიკურადაც დატვირთულნი არიან. ამის ნათელ მაგალითად ჩემი თვალთ ნანახი, მათ მიერ გაწეული შრომა მსურს გაგაცნოთ.

ამ რამდენიმე თვის წინ თბილისის ბიბ-

ლიოთეკებში მათთან არსებული წიგნების აღწერა, დასუფთავება და კომპიუტერში მონაცემების შეტანა დაიწყო. №21 ბიბლიოთეკის თანამშრომლები დიდი რუდუნებით ასრულებდნენ ამ საქმეს. იგრძნობოდა მთელი კოლექტივის მობილიზებული მუშაობა. მუშაობის პროცესში, ჩვენ მკითხველებსაც გვერგო ჩვენი წილი წიგნების მტვერი. ბიბლიოთეკის თანამშრომლებმა კი ჩვენზე 100-ჯერ მეტად უფრო მეტი მტვერი ჩაყლაპეს.

ბიბლიოთეკარების ეს მუყაითი ყოველდღიური შრომა თითქმის 3-თვე მიმდინარეობდა, რითაც, ჩემი აზრით, მართლაც კარგი საქმე გაკეთდა. ბიბლიოთეკარებს მე მათი ხელფასის შესახებ ვკითხე. მათ ჯერ გაუკვირდათ, შემდეგ კი დადონებულებმა მიპასუხეს..?!

შეგნებით არ ვასახელებ იმ თანხას, რასაც მათ უხდიან.

მინდა შევახსენო მათ, ვისაც ბიბლიოთეკარების ხელფასის მოგვარება შეგიძლიათ, რომ თუნდაც ხელფასის მინიმალური ოდენობით გაზრდა, ნებისმიერი ადამიანისათვის დამატებითი სტიმულია, რომ საკუთარ საქმეს მეტი პასუხისმგებლობითა და სიყვარულით მოეკიდოს.

ჩემო ძვირფასო ბიბლიოთეკის თანამშრომლებო, ჩემი მადლიერების გამოსახატად მინდა საკუთარი ლექსი მოგიძღვნათ:

ბიბლიოთეკის მუშაკო,
შრომობთ ალალი გულითა,
უფალი ზეციდან გლოცავთ
თავის უკვდავი სულითა.
თქვენ შრომას ზოგი ვერ ხედავს
ხელფასსაც ცოტას გიხდიან,

უფალი ღმერთის წყალობით
თქვენ მეტსაც გადაგიხდიან.
დაუნახავი შრომა, იცოდეთ,
განა ყველასთვის უხილავია?
ჩვენი უფალი ყველაფერს ხედავს -

სამართლიანი გამკითხავია.
უფალო ღმერთო, გთხოვ მომისმინო!
მსურს, რომ ამ ქვეყნად არვინ დარდობდეს,
მინდა სამართალს პური ეჭამოს,
ნაყოფიერი შრომა ფასობდეს.

მან სიმონიშვილი

საქართველოს ჰაილანდების ეროვნული ბიბლიოთეკის მთავარი სპეციალისტი

„ფრონტის წერილებში“ ნაკოვნი წინაპართა სისტოსხლე

სრჩევების დღეა. მობილურზე ხარი გაისმა:
- გამარჯობა, მაია ბრძანდებით?
- დიახ.
- მე ახალციხიდან დღეს ჩამოვედი, დედასთან ერთად, ბაბუის წერილები ჩამოვიტანეთ...

ბიბლიოთეკის ეზოში დედა-შვილს, გუგული და გულიკო ელიზბარაშვილებს ვხვდები. მათ საარჩევნო უბანში მოქალაქეობრივი ვალი მოიხადეს და მაშინვე თბილისისკენ გამოემართნენ. ქალბატონი გუგული აღელვებულია, ჩანთიდან ფაილებს იღებს და მეუბნება: იქნება, მამაჩემი სად არის, ჩემს სიკვდილამდე ვიპოვოთ, ალექსანდრე ერქვა.

ფაილები საესეა ფრონტიდან გამოგზავნილი წერილებით, ხელნაწერი ასლებით, წერილების მიხედვით, გულდასმით შედგენილი

მამის საბრძოლო გზის ქრონოლოგიითა და ფოტოებით. ვსაუბრობთ. ის მიყვება, მამას როგორ უყვარდა დედა, მამა შვილის გაჩენას რომ ვერ მოესწრო, დედის მოგონებებსაც იხსენებს. ბოლოს იმ იმედით მემშვიდობება, რომ წერილებს არაფერი მოუვა, ყველაფერი უკან დაბრუნდება. დატოვებულ წერილებს ვკითხულობ და ვატყობ, რომ ყოველი ასეთი წერილი ახლიდან მადელვებს. ეს ერთი ახალი ოჯახის ამბავია.

უკვე ორი თვეა, ეროვნულ ბიბლიოთეკაში ასეთი შეხვედრები ყოველდღე გვაქვს. მოქალაქეები მოდიან, აღელვებულებს მოაქვთ ომში დაღუპული წინაპრების წერილები, გვიყვებიან იმ ადამიანების ისტორიებს, იხსენებენ მათ და მადლობით გვტოვებენ.

საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის ახალი პროექტი "წერილები ფრონტიდან" შემთხვევით დაიწყო. მოგზაურობიდან დაბრუნებული დეიდას, ლიტერატურათმცოდნესა და ჟურნალისტს, ციური ხეთერელს ვესტუმრე; მამის - კარლოს წერილები გამომიტანა. ბუნებრივია, საკუთარი ბაბუის წერილები მანამდეც წამოკითხავს, მაგრამ ამჯერად კი ჩემთვის მნიშვნელოვანი სხვა რამ იყო. იმ თვეში თბილისში, ოჯახურმა ძალადობამ კიდევ რამდენიმე ქალი იმსხვერპლა და, მაინტერესებდა, რამდენად მომავონებდა ეს წერილები მსგავსი შემთხვევების ყბადღებულ, "მიზეზებს". ნამდვილად გავოცდი, როდესაც ბაბუის წერილებში გაცილებით მეტი თანასწორობა და თავისუფლება იგრძნობოდა, ვიდრე დღეს -სკაიპსა თუ ჩატებში გამართულ "ტრადიციულ" დიალოგებიდან.

"ქეთო, შენ გენაცვალე, მოეფერე შვილებს და უფრო გაგიგონებენ. ხომ გაქვს გამოცდილება შვიდი-რვა წლის? ათი წლით არის ხალხი გადასახლებული და ოჯახი იტანს გაჭირვებას. შენც, ჩემო ოქრო გოგო, იყავი შვილების ერთგული, ნუ გაუჯავრდები, გულს ნუ გაიხეთქავ და უფრო გაგიფრთხილდები-

დედას ჩიქოვანის კოლექციიდან

ან. ღმერთმა თუ არ გაგვწირა, ყველაფერი კარგად იქნება... მე ახლა ფრონტზე ვარ - უკრაინაში, ხარკოვთან. იქნებ, მოახერხო პატარა სამსახური რაიმე და ნუ დამირღვევოჯახს! ვინ იცის, ჩემო ჭკვიანო ცოლო, იქნებ არ გამწიროს ბუნებამ, დავიჭრე და წამოვიდე. თუ ცოცხალი ჩამოვედი, შენ არ დაგხაგრავ, გენაცვალე, ჩემო ბავშვობიდან ამხანაგო, თუ შენთვის არ ვივარგებ, ჩემს შეილებს მაინც გამოვადგები. იქნებ! მე შენს სიყვარული ტყვიის მოხვედრის შემდეგაც თან ჩავიტან სამარეში. სამარე მაინც თუ მეღირსა!, ფოლადად გადაიქეცი, ქვასავით გამაგრდი." - წერს კარლო სამ შეილთან დატოვებულ თანატოლ ცოლს. ასეთ სასიყვარულო წერილებთან ერთად, ბაბუა ომის წარმოებას, ბრძოლებს, ჯარისკაცთა კვებას და სხვა საკითხებს ცალკე იწერებოდა. იმით გახარებულმა, რომ ბაბუაჩემისთვის "ტრადიციად" წოდებული ძალადობა მიუღებელი იყო და სამ ქალიშვილს თავისუფლებაში ზრდიდა, რამდენიმე წერილი სოციალურ ქსელში გამოვაქვეყნე. ამ წერილებს დიდი გამოხმაურება მოყვა, მეორე დღეს კი, საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის მეცნიერების, კულტურისა და სამოქალაქო განათლების დეპარტამენტის დირექტორის, ემზარ ჯგერენაიას ხელშეწყობით ახალი პროექტი დაიწყო - "წერილები ფრონტიდან".

აქვე უნდა აღვნიშნო, რომ ფრონტის წერილების და ჯარისკაცთა მასალების შესწავლა სიახლე არ არის. მსგავსი პროექტები ძალიან პოპულარულია ამერიკის შეერთებულ შტატებში, დიდი ბრიტანეთში, საფრანგეთში

და მთელ მსოფლიოში. განსხვავება ის იყო, რომ გასაგები მიზეზებით, საბჭოთა წერილები ცენზურაგამოვლილი და საკმაოდ მშრალი შინაარსის გვევონა. თუმცა, უკვე მოპოვებული მასალები, სხვების წერილებიც მოულოდნელ და არც ისე საბჭოთა ცხოვრებისეულ სურათებს გვიხატავს. როგორც აღმოჩნდა, სიკვდილის წინ მდგომ ჯარისკაცებს გაცილებით ნაკლებად აშინებდათ საბჭოთა ცენზურა, რადგან მათ წარმოდგენაში, ახლობლებისთვის მიწერილი ყოველი წერილი უკანასკნელი შეიძლებადა ყოფილიყო.

ბაბუა ამ წერილის გამოგზავნიდან მალე დაიღუპა, ხარკოვის მისადგომებთან. ის მეოთხე ვაჟი იყო, უფროსი ძმები სტალინურმა რეპრესიებმა შეიწირა. თუმცა ადამიანების მსხვერპლ შეწირვამ არც ბებიის მხარე დაინდო. მასთან ერთად, მისი ორი დაც იმავე წელს დაქვრივდა. იმ თვეში, ერთობლივი სურათიც კი გადაიღეს - სამი და ქმრების დაკარგვის შემდეგ. ეს მხოლოდ ერთი ოჯახის მაგალითია. ეროვნული ბიბლიოთეკის ციფრულ ბაზა "ივერიელში" უკვე 700-ზე მეტი ასეთი მაგალითი დაგროვდა და ყოველდღე ახალი ემატება. ჩვენს თვალწინ, ყოველდღე ჩნდება: ჩვენი ბაბუებისა და ბებების ცხოვრების სცენები, მაშინდელი საზოგადოება, ურთიერთობები, ჯარისკაცების შიშები, ყოველდღიურობა და მოლოდინები.

პროექტის მასშტაბი საკმაოდ მალე გაცდა მხოლოდ მეორე მსოფლიო ომის თემატიკის ფარგლებს. მაგალითად, ქუთაისის დამსახურებულმა ბიბლიოთეკარმა, ქალბატონმა ნუცა ახვლედიანმა არა მხოლოდ მამის, არამედ 1937 წელს გადასახლებული ბაბუის, ბიქტორ ახვლედიანის გულაგიდან გამოგზავნილი წერილები გამოგვიგზავნა და მისი შეილები მოგონებებიც დაურთო.

ერთხელ, ჩვენი სოფლის პურის საცხობიდან რიგში ავიღე პური. როდესაც რიგიდან გამოვდიოდი, კომისარმა მტაცა ხელი, გამომგლიჯა პური და გადასცა თავის ძმას სიტყვებით: ეს შენ არ გეკუთვნისო! - იხსენებს ნუცას მამა, როსტომი.

პროექტის ფარგლებში, ტყვეობაში ყოფნის „ბრალდებით“ გადასახლებულთა ახლობლებიც გამოგვეხმაურნენ. ჩვენმა კოლეგამ, ლილი საყვარელიძემ მშობლების წერილები მოგვიტანა. კოტე საყვარელიძე ომში ტყვედ ჩავარდა და სამშობლოში დაბრუნებული, ახალდაბადებული ვაჟის მამა უღან-უღეში გადაასახლეს. მოგეხსენებათ, პროფესიის მქონენი გადასახლებაში, აუნახლაურებლად, სიცოცხლის ფასად მუშაობდნენ. კოტე ციმბირში მშენებლობას ხელმძღვანელობდა. მას

მეუღლე, გულნარა გამრეკელი ფეხმძიმობისა-საც აკითხავდა და სწორედ ერთ-ერთი ასეთი მგზავრობის წინ გაჩნდა ქალიშვილი, ლილი.

ახლობლებისთვის განსაკუთრებით მწვავე აღმოჩნდა დაკარგული მეზობლების თემა. ისტორიკოსების ცნობით, საქართველოში არ არსებობს ოჯახი, ვისაც მეორე მსოფლიო ომში ახლობელი არ დაეკარგოს. უნდა აღვნიშნოთ, რომ 500-ზე მეტი წერილის ავტორთა უმრავლესობა დაკარგულად ითვლება. დაკარგულები იმდენად ბევრია, რომ მათი წერილების წაკითხვისას დაუჯერებელიც კი ჩანს ამდენი დაკარგული ადამიანის არსებობა. სწორედ ამიტომ დავინტერესდით გაგვეგო, სხვაგან სადმე თუ არსებობდა დაკარგულთა აღმოჩენის შესახებ მონაცემები. მიგვაჩინა, რომ ეს საგსებით შესაძლებელი იყო. ჩვენი ვარაუდი გამართლდა და სწორედ ასე აღმოჩნდა 5000 დაკარგულად ცნობილი, მაგრამ საჯარიმო ბატალიონებში გამწესებული ჯარისკაცების უახლესი სია. ამ სიას უჩვეულო ისტორია აქვს და მასზე საბჭოთა

კავშირიდან გაქცეულმა ემიგრანტმა, მაკარ ტონინმა იხრუნა.

ბატონი მაკარი ჯერ კიდევ საფრანგეთში დასახლებამდე ეძებდა მამას, რომელიც დაკარგულად ითვლებოდა. დიდხანს ძებნის შემდეგ აღმოაჩინა, რომ დაკარგულად გამოცხადებული მამა საჯარიმო ბატალიონში დაიდუბა, კონკრეტულ დროსა და კონკრეტულ ადგილას, 1944 წლის 27 ივლისს. 1984 წელს, უკვე ემიგრაციაში მყოფმა მაკარ ტონინმა, მამის ხსოვნის პატივსაცემად და ქართველებისადმი მადლობის ნიშნად, საქართველოდან წასული, დაკარგული ჯარისკაცების მოძიება და ცალკე სიის შედგენა დაიწყო. როგორც თავად ამბობს, დაკარგულად ცნობილთა და უკვე ნაპოვნთა ახალი სიები იმდენად ზუსტია, რამდენადაც ევროპიდან მისი რეკომენდაციებით იქმნება და სწორდება ეს სიები მთელი ყოფილი კავშირის მასშტაბით. მოხარულები ვართ, გაცნობით, რომ მან ამ საქმეში ქართველების

დახმარებაც შემოგვთავაზა. საბოლოო სიაში, რომელიც მზადდება, მითითებულია არა მხოლოდ საქართველოდან ომში წასული ჯარისკაცების გვარი, დაღუპვის ადგილი, დრო და დაკრძალვის ადგილი, არამედ ჯარისკაცების მშობლების, მეუღლის და ახლობლების ვინაობაც. დღეისთვის სიაში 5292 ჯარისკაცის გვარი არის, 7000 ადამიანის მონაცემები კიდევ მზადდება. სიების ქართულ მონაცემებთან შედარებასა და დაზუსტებაზე ბატონი ირაკლი მირიანაშვილიც მუშაობს. სწორედ მან მოგვაწოდა ეს სია და გაგვაცნო, თუ როგორ ხდება მონაცემების რამდენიმე წყაროსთან ერთდროულად შედარება. ამ სიის ნახვა, ისევე როგორც წერილების, ჩვენი ვებგვერდის საშუალებით შეგიძლიათ.

დაკარგული ჯარისკაცების ახლობლები ჩვენი კოლეგებიც აღმოჩნდნენ, მაგალითად, რუსუდან სტურუა, რომლის ბიძამ, სოლიკო მეიშვილმა ბოლო წერილი 1945 წლის 4 მაისს გამოგზავნა.

დაკარგული ჯარისკაცების მოძიების საკითხი მხოლოდ საბჭოთა თემატიკას არ უკავშირდება. ამერიკელი და ევროპელი მეცნიერები დღემდე ეძებენ და ადგენენ დაკარგულ მეზობლთა ისტორიებს. საბოლოო სიების მოპოვების შემდეგ, ეროვნული ბიბლიოთეკა დაკარგული ჯარისკაცების, მუდმივად განახლებადი მონაცემთა ბაზის შექმნას გეგმავს. ვფიქრობთ, ეს ძალიან დაეხმარებათ მათ ახლობლებსა და მეცნიერებს წინაპრების მოძიებასა და სამომავლო კვლევებში.

საფრანგეთში მცხოვრები ემიგრანტი ყოველთვის იხსენებს, როგორ აჩუქეს ქართველებმა თავისუფლება. 1989 წელს, მაკარ ტონინის დახმარებით გამოიცა ილია ჭავჭავაძის თხზულებათა კრებული 6 ტომად, გიორგი ციციშვილის რედაქტორობით (შოთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი). გამოცემა პარიზში დაიბეჭდა, ვერჟეს ქაღალდზე, ცხვრის ტყავის გარეკანზე 22 კარატიანი ოქროთი, ორიგინალის გარანტიას ანდრე მაიოტის ხელმოწერა წარმოადგენს. ეს გამოცემა უკვე იშვიათობადაც ითვლება. ვიმედოვნებთ, რომ ბატონი მაკარი საქართველოსაც ეწვევა და მკითხველებს ძალიან ბევრ საინტერესო ისტორიას გააცნობს.

ამდენი ტრაგიკული ისტორიის ფონზე, ყოველთვის გვიხარია, როდესაც რომელიმე ჯარისკაცის ცოცხლად დაბრუნების ამბავს ვიგებთ. ჩვენს ამბავსაც ერთი ასეთი ისტორიით დავამთავრებთ, რომელიც ამ წერილის დაწერისას შევიტყვეთ. ლევან ჩიქოვანმა

საინტერესო ისტორია გვიამბო ბებიისა და ბაბუის შესახებ, რომლებიც უკრაინის გათავისუფლებაში მონაწილეობდნენ.

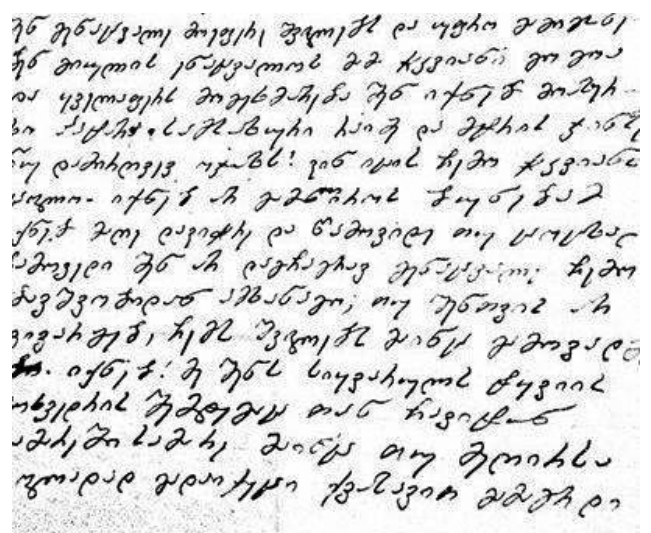
ლუნა თოდუა ომში 18 წლის გაიწვიეს, უკრაინის შემდგომ, იბრძოდა მოლდოვეთში, რუმინეთსა და ბულგარეთში. გოგონა კავშირგაბმულობის სპეციალისტი იყო. მამამ ვერ გაძლო, ქალიშვილის ბედი რომ არ გაეგო და ომში მის საძებრად წავიდა. მამა ომში დაიღუპა, შვილი კი ბრძოლებს გადაურჩა და სამშობლოში დაბრუნდა. ომის შემდეგ, საქართველოში გაიცნო ბორის ჩიქოვანი, რომელიც ომში ტანკისტად იბრძოდა. იგი, როგორც კორსუნ-შევჩენკოვსკის ბრძოლების მონაწილე, მოხსენიებულია მარშალ ქუკოვის წიგნში "მოგონებანი და ფიქრები" (ქართულად გამოიცა 1970 წელს, გვ. 620).

ბორის ჩიქოვანი კორსუნ-შევჩენკოვსკის ბრძოლის დაწყებისას მძიმედ დაიჭრა და დამწვრობა მიიღო ტანკის აფეთქებისას, 1944 წლის 19 იანვარს მდ. როსის ნაპირთან ახლოს. ბრძოლის ველიდან იმავე სატანკო პოლკის ტანკისტმა, სოხუმელმა მებრძოლმა - ნიკოლოზ ხოთოს ძე ელიავამ გამოიყვანა (აუხაზეთში მომხდარი მოვლენების შემდეგ, ისინი ერთმანეთს არ შეხვედრიან). ბორის ჩიქოვანი ხანგრძლივი მკურნალობის შემდეგ სამშობლოს დაუბრუნდა და 2002 წელს გარდაიცვალა.

ასეთი ისტორიები ძალიან ბევრია, შეიძლება ითქვას, რომ ყოველი მოქალაქე თითო ასეთ ისტორიას ატარებს და სადღაც ომში

ბიქტორ ახვლედიანი, რომლის გულავიდან გამოგზავნილი წერილები ჩვენს კოლექციაშია

დაკარგულ წინაპარს ფიქრებში ეძებს. სამწუხაროდ, ჩვენი ფორმატი საშუალებას არ გვაძლევს, ყველა საინტერესო ისტორია სათითაოდ გავაცნოთ. თუმცა, ჩვენთვის თითოეული ჯარისკაცის ამბავი ერთადერთია.

პროექტმა "წერილები ფრონტიდან" საშუალება მოგვცა, კიდევ ერთი ახალი პროექტი დაგვეწყობო: ვისაც სახლში ჯერ კიდევ მოგეპოვებათ ხელნაწერი წერილები, ამჯერად მშვიდობის პერიოდში დაწერილი, და ფიქრობთ, რომ მათ ისტორიული მნიშვნელობა აქვს ან კვლევებისთვის საინტერესო იქნება, გთხოვთ, მოგვაწოდოთ. ასევე, გთხოვთ, ნუ იფიქრებთ, რომ მათი შინაარსი მხოლოდ პირადია - ის არა მხოლოდ მათ ავტორთა პირად ცხოვრებას, არამედ ჩვენი საზოგადოების განვითარების პროცესსაც ასახავს.

პროექტის ავტორები დიდ მადლობას უხდებიან ეროვნული ბიბლიოთეკის თანამშრომელს თამარიკო გუშარაშვილს მასალების დამუშავებისთვის.

პროექტი "წერილები ფრონტიდან" გრძელდება და ჯარისკაცების სამკუთხა ბარათებს ელის. ეროვნული ბიბლიოთეკა მიმართავს ყველას, ვის საოჯახო არქივშიც შემონახულია მეორე მსოფლიო ომის პერიოდის, აგრეთვე, პირველი მსოფლიო ომისა და რეპრესიების დროს გადასახლებების მიმღწერა (პირადი წერილები, მისაღოცები და ა. შ.) მოგემართეთ.

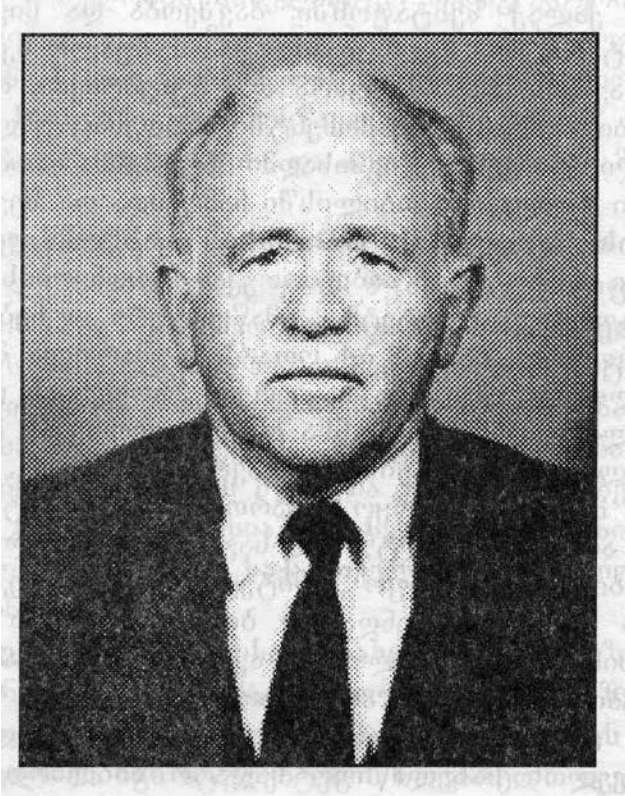
დამატებითი ინფორმაციისთვის დაუკავშირდით პროექტის ავტორებს:

- ემზარ ჯგერენაია 599192320 მეცნიერების, კულტურისა და სამოქალაქო განათლების დეპარტამენტის დირექტორი;
- მაია სიმონიშვილი 2971618, msimonishvili@nplg.gov.ge გუდიაშვილის 7, ეროვნული ბიბლიოთეკის მესამე კორპუსი, საზოგადოებასთან ურთიერთობის განყოფილება.

იუბილა

საბიბლიოთეკო განათლების დიდოსტატი

(მოთხ მსაძე - 90)

მთარ ოსაძე ქართველი საბიბლიოთეკო ინტელიგენციის იმ თაობას ეკუთვნის, რომლებმაც გასული საუკუნის 40-50-იან წლებში თავიანთი ნათელი კვალი დატოვეს ქვეყნის საბიბლიოთეკო ცხოვრებაში. იმ ხანად, როდესაც ბატონი ოთარი შეუდგა თავის საბიბლიოთეკო-ბიბლიოგრაფიულ მოღვაწეობას, საქართველოში გარკვეული პრინციპებითა და მეთოდებით ყალიბდებოდა საბიბლიოთეკო სისტემა. ამავე პერიოდში სათავე დაედო პროფესიულ საბიბლიოთეკო განათლებას. ო. ოსაძეს პრაქტიკული გამოცდილება საშუალებას აძლევდა საშუალო-სპეციალურ და უმაღლეს სასწავლებლებში სასწავლო პროცესს წარემართა პრაქტიკასთან ორგანულ კავშირში. თავისი ხანგრძლივი, შვიდი ათეული წლის პრაქტიკული და პედაგოგიური მოღვაწეობის პერიოდში მან ბიბლიოთეკართა მრავალი თაობა აღზარდა, რომელთა დიდი ნაწილი ახლაც წარმატებით

იღვწის საბიბლიოთეკო დარგში.

ბატონ ოთარის მხურვალე წადილი იმთავიდანვე იყო წიგნისა და ადამიანებისადმი სიყვარულის გრძნობის აღზრდა. იგი თვითონ გახლავთ ასეთი სულიერი წყობის პიროვნება - სახეგაშუქებული, გულმხიარული, კეთილმოუბარი და დღებდნიერი. ბიბლიოთეკატმცოდნეობისა და ბიბლიოგრაფიის კათედრაზე მისი შემოქმედებითი მოღვაწეობა წარმატებული იყო კათედრის დახურვამდე. პედაგოგიური მოღვაწეობის პარალელურად, იგი წარმატებით ეწეოდა სამეცნიერო-კვლევით მუშაობას კატალოგიზაციის სფეროში. მისმა ნაშრომებმა აკადემიურ დონეზე მოაწესრიგა ბიბლიოთეკების საცნობარო აპარატი.

ბატონი ოთარი მრავალმხრივი და უცილობლად სახელქებული ქართველი ინტელიგენტი გახლავთ. თავისი ხანგრძლივი პედაგოგიური და პრაქტიკული მოღვაწეობის პერიოდში მან შექმნა ბრძნული გამონათქვამების მდიდარი კარტოთეკა, რომელიც თბილისის 42-ე საქალაქო ბიბლიოთეკას გადასცა. ეს ნაშრომი, როგორც დიდად ღირებული საცნობარო აპარატი, დიდი პოპულარობით სარგებლობს მკითხველთა სხვადასხვა წრეებში. ამ კარტოთეკით სისტემატიურად სარგებლობენ ბიბლიოთეკის მკითხველები, ჟურნალისტები, მეცნიერ-მუშაკები. კატალოგრაფიაში შედგენილი მისი სახელმძღვანელოები დღესაც არ კარგავს პრაქტიკულ ღირებულებას.

ვინც კი ესწრებოდა მის ლექცია-სემინარებს, ვისაც ერთხელ მაინც მოუსმენია მისი ცოცხალი საუბრისთვის, უთუაოდ გულში ჩარჩებოდა კაცი ტკბილმოუბარი, ქართულის კარგი მცოდნე და სულიერად ზეადმატებული პიროვნება. ასეთი თვისებებით შემოსილი შეხვდა იგი 90-ე წელს. შეხვდა კვლავ გულნაწრთობი და სულიერად მტკიცე ნებით, იმ პათოსით, რომ უფალი კვლავ შეაძლებინებს სასიკეთო საქმეების კეთებას.

ჟურნალის რედაქცია მხურვალედ ულოცავს ბატონ ოთარს 90 წლის შესრულებას და უსურვებს ხანგრძლივ სიცოცხლეს.

ამაღლებული გონების შემოქმედი

(ბუნჯა სტუჯა -80)

ჭეშმარიტად
ამაღლებული,
განწმენდილი
და გონებაფხიზე-
ლი შემოქმედი გან-
ლავთ ცნობილი ბიბ-
ლიოთეკათმცოდნე,
ჟურნალისტი და
მწერალი ქალბატონი
გულენარა სტურუა.
ვინც მის მრავალმხ-
რივ შემოქმედებას
თვალყურს ადევნებს,

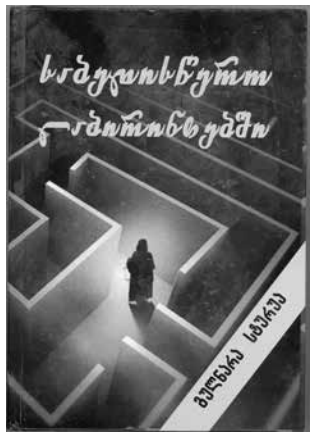
დარწმუნდება, რომ ჩვენს შორისაა მამულის
სიყვარულით გულანთებული, პირმართალი
ქართველი მანდილოსანი, რომელიც ქვეყ-
ნის ცხოვრებით ცხოვრობს, იბრძვის, ამხელს,
მოუწოდებს, მიუთითებს. მისი
შემოქმედებითი ძარღვი ფეთქა-
ვს ქართველი კაცის დღევანდელ
ყოფისათვის ნიშანდობლივი
იმპულსით, იმის შეგნებით, რომ
მხოლოდ თავგანწირვით თუ
შეიძლება წინაპართაგან დანა-
ტოვებ სულიერ ღირებულება-
თა მოვლა-პატრონობა. გულენარა
სტურუამ სრულიად ახალგაზრ-
დამ, თვალებმერცხალა გოგონამ
შეაღო წიგნის სამყაროს კარი,
შეაღო და მთელი არსებით შეუდ-
გა თვითგანათლებას. შემდგომში,
როგორც პროფესიონალმა ბიბლიოთეკარმა,
არა ერთი და ორი აზიარა წიგნის სიბრძნეს.
იგი წიგნის სამყაროში აღიზარდა, დაბრძენდა
და აქედან გავიდა დიდ შემოქმედებით გზაზე,
ცოდნით აღჭურვილი და შემართული ხასი-
ათით. იმთავიდანვე მან ღრმად შეისისხორ-
ცა ერთი ჭეშმარიტებათაგანი იმის თაობაზე,
თუ რაოდენ დიდი ტვირთის ზიდვა მოუწევს
კალმოსანს მართალი სიტყვის სათქმელად.
ასეთი რწმენით შეუდგა შემოქმედის გზას და
იმჟამიდან მოყოლებული, დღესაც საკუთარი
სტილითა და ხედვით ცდილობს მკითხვე-
ლამდე მიიტანოს მშობლიური ქვეყნის სუ-
ლიერი და ყოფითი საკითხები, რომელთა არ-
სებითი გარემოება ნიშანდობლივია ქვეყნის
ბედით დაინტერესებული თითოეული ქართ-
ველისათვის.

კრებულში „საბედისწერო ლაბირინთები“
(თბ., 2012) გამოქვეყნებულ ერთ ლექსში „ჩემო
მამულო“, ავტორი სინანულით აღნიშნავს: „ის,
რაც ახლა გვჭირს ყველაზე მეტად, შორსმ-
ჭვრეტელობა, სიფხიზლე და დადგომა ერ-
თად“. თითოეულ მის წერილში, ესეებსა თუ
ნარკვევებში ნათლად გამოსჭვავის გულისტ-
კივილი სამშობლოს დღევანდელი მდგომარე-
ობით გამოწვეული. ამასთან, ეს გულისტ-
კივილი არ არის პესიმიზმის ბურუსით
მოცული, ბოლოდროინდელ გამოქვეყნებულ
მის წიგნებში: „პუბლიცისტიკა, მოთხრობე-
ბი, ესეები, ნარკვევები, პოლემიკა“ (თბ., 2010);
„საბედისწერო ლაბირინთებში“, „ვინ არის
ადამიანი“ (თბ., 2016) ავტორი გულმართალი
და ჭეშმარიტად შემართული პოზიციებიდან
წერს დღევანდელი ქართული პოლიტიკის,
საზოგადოების ერთი ნაწილის
სულიერი სიღარიბის, სოციალური
მდგომარეობის, ახალი ტექნოლო-
გიებისა და სხვა საჭირობოროტო
საკითხებზე, რომლებიც ერთობ
დამახასიათებელია დღევანდელი
ქართული ყოფიერებისათვის. ლე-
ქსების კრებულში „ჩემი ბილიკი“
(თბ., 2007) პოეტი გულისტკივილ-
ით წერს ილია მართლის, ქართუ-
ლი ეკლესიების, ქართველი კაცის
ზნეობრივი სახის შესახებ. ლე-
ქსში „სვეტიცხოველი“ ავტორი
გამოთქვამს, მუხლი მოუყაროს

და თავი დაიმდაბლოს წინაპართაგან ნაშენი
ამ დიდებული ტაძრის წინაშე: „შენს წინაშე
მუხლი უნდა მოვიყაროთ, სხეული დავიმ-
დაბლოთ, სული ავიმადლოთ, გული გავიწმინ-
დოთ, სისხლი დავიოკოთ, სიმებად ავესხათ
და სხივებად დავი-
ფანტოთ.

ეხება რა დღევან-
დელ საქართველოს
პოლიტიკური კულ-
ტურის საკითხებს,
ავტორი სინანულით
წერს, რომ ჩვენს
პოლიტიკოსებს აკ-
ლიათ თავგანწირვისა
და პატრიოტული სუ-
ლისკვეთების თვისე-

ბა. ავტორის აზრით, დღევანდელი ადამიანის სულში „დაისადგურა გულგრილობამ“, გაუტანლობამ, მოყვასისაგან გაუცხოებამ და ერთად დგომის უგულვებელყოფის მომენტებმა, რაც საბოლოო ჯამში საფუძველს აცლის ერის სულიერ საწყისებსა და რწმენისადმი ერთგულებას. წერილებში: „ვინ და რამ უნდა გამოაფხიზლოს ხალხი“ (2012), „ვინ არის ადამიანი“ (2015), „გულგრილობა ჩვენი მტერი“, „წესრიგი, მხოლოდ წესრიგი გადაგვარჩენს“ (2010) ავტორი იმ დასკვნამდე მიდის, რომ ხალხის შემობრუნება ეროვნული სულისკვეთებისაკენ უნდა შეძლოს ზნეკეთილმა, მებრძოლმა, ნამდვილად სულმადაღმა პიროვნებებამ, რომელნიც, ჩვენდა საბედნიეროდ, არც თუ ცოტანი არიან ჩვენს გვერდით.

სტატიის „როგორი ქვეყანაა დღევანდელი საქართველო“ ავტორი გულისტკივილით წერს: „დემოკრატიული წყობილების მოსახსნამიდან საწყლად იცქირება საქართველოს შეშინებული მოსახლეობა“. ამავე ნაშრომში ავტორი ეხება წიგნისა და ბიბლიოთეკის დანიშნულებას თანამედროვე ეპოქაში. როგორც ბიბლიოთეკათმცოდნეს, ნათლად აქვს შგნებული კომპიუტერული ტექნოლოგიების როლი და დანიშნულება მოსახლეობის სწავლა-განათლებისა და სულიერი სრულყოფის საქმეში. „წიგნი მაინც სულ სხვა რამეა“, წერს ავტორი. თანამედროვე ტექნოლოგიები მას შეგნებულად აქვს გააზრებული მხოლოდ წიგნთან ერთად. ვინაიდან „წიგნი ხელს უწყობს ადამიანის ურთიერთობების კეთილგანწყობას, აზრის გაცვლა-გამოცვლის სურვილს, აღვივებს სიყვარულს და ნები-

სმიერი კეთილშობილური საქმისადმი ინტერესს“. მისი ღრმა რწმენით, სწორედ ქართულმა წიგნმა შემოგვინახა ენა ქართული, მრწამსი მამულისადმი ერთგულებისა და უკვდავი შარავანდელით მოსილი სახეები ჩვენი გმირი წინაპრებისა.

გულნარა სტურუა, როგორც მოქალაქე და როგორც შემოქმედი, მყარად დგას ქართულ მიწაზე, იქ, სადაც წინაპართა სისხლიანი ნაკვალევია. ლექსში „წერაქველ გლეხს“ იგი წერს: „ჩემს მამულს სანუკვარს ვფიცავარ, მე თავად წერაქვის მიწავარ“. კრებულში „ვინ არის ადამიანი“ გ. სტურუა ადამიანში ეძებს მორალურ, პატრიოტული სულისკვეთებით აღვსილ სახეს, ეძებს ისეთ თვისებებს, რომლებიც მისაბაძი იქნება სხვებისათვის: „ადამიანი სხვათა თვალში ამაღლებას ისწრაფვის, ანგარიშს უწევს სხვათა აზრებსა და შეხედულებებს, და აი, ეს სხვათა აზრი არის ადამიანის წარმატებებისა და მიღწევების შედეგი“. ასეთი ადამიანის ძიებაში იგი ჩვენს სინამდვილეში, ქართულ საზოგადოებაში, ინტელექტუალურ ძალებში, როცა ასეთ ადამიანს მიაგნებს, მას შეიძლება ხმამაღლა ამოხდეს მოწონებისა და კმაყოფილების სიტყვები: „აი, ნამდვილი ქართველი“. თვითონაც ხომ ასეთი შემოქმედი: გულახდილი, სწორქართულმეტყველი, თვალგამჭრიახი და გონებანათელი.

საჟურნალე წერილში ძნელია, თუნდაც მიმოხილვით სტილში წარუდგინო მკითხველს ქალბატონ გულნარას შემოქმედება, ეს არ იყო ჩვენი სურვილი და თანაც დაუძენთ, რომ არც ჩვენი ცოდნაა საკმარისი მისი მწერლობითი თუ ჟურნალისტური ნაღვაწის წარმოსახენად.

რევიუ

ლავით ბიბლიოთეკი

ლონდონის საკონსერტო დარბაზებში

ლონდონში სამეცნიერო მიზნით ჩასულმა, ფართო კულტურული პროგრამა დაეგეგმე წინასწარ. პირველი წარმოდგენა, რომელსაც 13 სექტემბერს დავესწარი, იყო წმინდა იოანეს სმითის სკვერზე (St. John's Smith Square; www.sjss.org.uk) დარბაზში ბამპტონის კლასიკური ოპერის მიერ დადგმული „უზენაესი კომედიები“. ეს დარბაზი წარმოადგენს XVIII საუკუნეში ინგლისური ბაროკოს სტილის მანერაში აგებულ ეკლესიას, რომელიც II მსოფლიო ომის დროს მნიშვნელოვნად დაზიანდა გერმანელთა ავიაციის მიერ, დაბომბვის შედეგად. ეკლესია მდებარეობს ვესტმინსტერის სასახლისა და სააბატოს სიახლოვეს – ვიტორიას კოშკის ბაღის წინ, იქვე, მდინარე თემზის ახლოს. ამჟამად იგი თავისი გამორჩეული აკუსტიკური თვისებების გამო კლასიკური მუსიკის დარბაზს წარმოადგენს, სადაც ევროპისა და მსოფლიო საუკეთესო ანსამბლები და შემსრულებლები გამოდიან. ადგილობრივი მოსახლეობის ინიციატივით (ტრადიციული ევროპისათვის) ეს ნაკვეთი დანგრეული ეკლესიის შენობითურთ სახელმწიფოსაგან შეისყიდეს, ეკლესია აღადგინეს და 1969 წლიდან მას საკონცერტო დარბაზის როლი დაეკისრა.

ბამპტონის კლასიკური ოპერა (Bampton Classical Opera, <http://www.bamptonopera.org/>) ახალგაზრდა დასია, რომელიც 1993 წლიდან ასრულებს მსმენელისათვის უცნობ კლასი-

კურ ოპერებს ინგლისურ ენაზე. უჩვეულო ის არის, რომ დადგმები ტარდება ღია ცის ქვეშ, წმინდა მარიამის ეკლესიასთან მიმდებარე უღამაზეს პარკში საგულდაგულოდ აღმართულ სცენაზე, პატარა ქალაქ ბამპტონში (ოქსფორდშირი), შესვენების დროს, იქვე პარკში, მსმენელისათვის დაშვებულია ვახშობა. სპექტაკლებს ასევე დგამენ შთამბეჭდავ ვესტონბირტის სკოლის ორანჟერეაში – გლახესტერში. ანსამბლი ლონდონში რეგულარულად ატარებს გასტროლებს, რომელსაც მე დავესწარი.

ამჯერად ლონდონის მსმენელისათვის დასი წარმოადგენდა ორ ერთაქტიან ოპერას – გლუკის „ფილემონი და ბაკვიდა“ (1769) და არნის „პარისის განსჯა“ (1742). ამ ოპერებს აერთიანებს არა მხოლოდ ერთი მუსიკალური სტილი, არამედ ის, რომ მათში გამოყენებულია მითოლოგიური სიუჟეტი. დადგმის რეჟისორმა – ჯერემი გრემი, დატოვა მხოლოდ სიუჟეტი და მოქმედება თანამედროვე ეპოქაში გადაიტანა. მეტიც, ყველაფერი თვითმფრინავში ხდება, სადაც ძირითადი მონაწილეები არიან თვითმფრინავის პილოტი, ბორტ-გამცილებლები და მგზავრი. გლუკის ოპერის („Philemon & Baucis“) გმირები – კეთილი, ერთგული და გულგაშლილი წყვილი – ფილემონი და ბაკვიდაა, ისინი შეიფარებენ უცნობ მოგზაურს. ეს ღმერთი იუპიტერია, რომელიც განრისხებულია იმ კუთხის მცხოვრებთა არასტუმართმოყვარეობით. გამონაკლისი გულკეთილობით ის მხოლოდ ამ წყვილისათვის ირჯება – აუგებს ტაძარს და დალოცავს მათ. წარმოდგენაში მთავარი გმირები ბორტ-გამცილებლის როლში და იუპიტერი კი – მგზავრის სახით მოგვევლინა, რომლის რისხვას გამცილებლები ცეცხლჩამქრობით აცხრობენ. კომიკურ ვითარებას ოსტატურ ფონს უქმნიან სხვა მგზავრები და უბაჟო საჩუქრების გამყიდველი სტიუარდესა. ეს არის გვიანი ბაროკოს მუსიკის ნიმუში, სადაც ხაზგასასმელია ბაკვიდის არია თავისი უძნელესი რულადებითა და მაღალი პასაჟებით, რაც განსაკუთრებულად მოქნილ და ტექნიკურ სოპრანოს ხმას მოითხოვს. ამ როლში კანადელი წარმოშობის ახალგაზრ-

ST JOHN'S SMITH SQUARE

და მომღერალი – ბარბარა კოულ უოლტონი (Barbara Cole Walton) გამოდიოდა, რომელმაც ცოცხალი ხასიათი და დახვეწილი კოლორატურა აჩვენა. მისი ხმა ზედა რეგისტრში უახლოვდებოდა სალამურის ქლერადობას, როგორც ტემბრალურად, ისე სიძლიერით – ასეთი ფენომენალური შეფერილობის ხმა ცოცხლად არასოდეს მომისმენია, ამიტომაც მსმენელი სრულად მოიხიბლა ამ გრძელი არიით, სამწუხაროდ, არიის მესამე განმეორებით ნაწილში კოლორატურა შემცირდა და მომღერალი მალაღ მი-ბემოლზე არ წავიდა. დანარჩენი ქალი შემსრულებლები ადეკვატურები იყვნენ თავიანთ როლებში, რასაც ვერ ვიტყვით მამაკაცებზე. იუპიტერის შემსრულებელს (ქრისტოფერ ტერნერი) აკლდა შესატყვისი ტექნიკა და ხმის სილამაზე. დირიჟორი პოლ ვინგფილდი (Paul Wingfield) ამ წარმოდგენაზე ლონდონში არა ბამპტონის ოპერის ორკესტრს, არამედ ანსამბლ Chroma-ს ხელმძღვანელობდა. ვფიქრობ, ამან გავლენა მოახდინა შესრულების ხარისხზე – ორკესტრი ჩანდა უსახო, აკლდა ბაროკო მუსიკისათვის სასურველი პეწი და შემართულობა. ამას კიდევ ის ემატებოდა, რომ დარბაზი სავსებითაც არ იყო გათვლილი ოპერის დადგმისათვის, რისთვისაც ორკესტრი დირიჟორიანად სცენის უკან განთავსდა მოქმედებიდან შირმით გადამაღული.

უფრო საინტერესო გამოდგა მეორე ოპერა – ინგლისელი კომპოზიტორის თომას არნის „პარისის განსჯა/The Judgment of“. რომელშიც დამდგელმა ძალზე იუმორისტულად წარმართა სიუჟეტი: პარისმა მერკურის დავალებით უნდა გადაწყვიტოს – სამ მშვენიერ ქალღმერთისაგან რომელი არის საუკეთესო და დააჯილდოვოს იგი ოქროს ვაშლით. ისევ თვითმფრინავში გათამაშებული მოქმედება გვაჩვენებს სამ მშვენიერ სტიუარდესას (ვენერა, იუნონა და მინერვა), რომლებიც ცდილობენ გული მოუგონ მგზავრს (პარისს) და სთავაზობენ თავბრუდამხვევე დაპირებებს. ოპერა მერკურისა და პარისის სცენების შემდეგ პირდაპირ გადადის ქალღმერთების პაექრობაში: ვენერას არიას მოსდევს ტრიონ, რომელიც დიდი კომიზმითა და არტისტიზმით იყო შესრულებული. ამ ტრიონში კარგად გამ-

ოვლინდა კომპოზიტორის ნიჭი – მუსიკალური ხერხებით გადმოგვცა ქალური მეტოქეობის სული და იმავდროულად შეინარჩუნა სიმსუბუქე და ირონია. პრეტენდენტების შეჯიბრში იმარჯვებს ვენერა, რომლისთვისაც კომპოზიტორმა კიდევ 2 არია დაწერა. სტიუარდესების კეკლუცობასა და ოინებს მოსდევს ვენერას მიერ პარისის შეტყუება ტუალეტში, რაც პაექრობის დასრულებაც აღმოჩნდა – დაპყრობილი პარისი ზუსტად ვენერას გადაცემს ჯილდოს, – ამ წყვილის ამურული ურთიერთობა არც პრესას გამოეპარება, ამიტომაც ფინალში ვენერა ამაყად აფრიალებს ბულვარულ ჟურნალს, რომლის გარეკანზე იგი პარისთან ერთადაა გადაღებული.

კლასიკურ ბაროკოს მანერაში დაწერილ ოპერაში არნე ოსტატურად და ტრადიციულად (გავიხსენოთ ჰენდელი) იყენებს სასულე ინსტრუმენტებს, რათა უკეთ წარმოაჩინოს დღესასწაულის ელფერი. ამ ოპერაში ვენერას პარტიას ასრულებდა სოპრანო აოიფე ო'სალივენი (Aoife O'Sullivan), მინერვას – მეცო-სოპრანო ქეთრინ ბეკჰაუსი (Catherine Backhouse) და იუნონას - ხსენებული ბარბარა კოულ უოლტონი. მინდა აღვნიშნო, რომ მომღერლები ოპერას კლასიკური ოპერის შესაფერ სტილში ასრულებდნენ, – სრული ხმითა და ფორსირებით, რაც გარკვეულ დისონანსს უქმნიდა გამოცდილ მსმენელს, თუმცა ეს დადგმის საერთო ფონის (თანამედროვე ბულვარული ისტორია) შესატყვისი იყო. თომას არნი, ინგლისური მუსიკის თვალსაჩინო კომპოზიტორი, არა მხოლოდ სცენაზე, არამედ დისკოგრაფიებშიც კი ძალზე მოკრძალებულად არის წარმოდგენილი, ამიტომაც მის ლამაზ და ცოცხალ მუსიკასთან შეხება ყველა მსმენელს დიდ სიამოვნებას მიანიჭებდა. სცენური დინამიზმით, ინტრიგითა და მუსიკალური ხანგრძლივობით არნეს ნაწარმოები უფრო შთამბეჭდავად გამოჩნდა.

ლონდონის ცნობილ საკონცერტო დარბაზში – ვიგმორ ჰოლში (wigmore-hall.org.uk) უკვე 14 სექტემბერს მეტად საინტერესო საღამო იმართებოდა. დარბაზი აშენდა 1904 წელს ფორტეპიანოს გერმანელი მწარმოებლის ბესშტიინის მიერ, რომელიც 12 წლის შემდეგ გადავიდა ბრიტანელი მეპატრონის მფლობელობაში. ადრეულ წლებიდან დარბაზში მუსიკის დიდი ვარსკვლავები გამოდიოდნენ – როგორც ვოკალისტები (კარუზო, მელბა და სხვ.) ასევე პიანისტები (შნაბელი, რუბინშტიინი და სხვ.) და დირიჟორები. დარბაზი ვიგმორის ქუჩაზე საცხოვრებელი შენობებს შორის არის განლაგებული და მხოლოდ

წინწამოწეული რკინის ფარდულიანი შესასვლელით გამოიყოფა მეზობელ შენობებიდან. როგორც წინა დარბაზში (ჯონ სმიტ სკვერის) ვიგმორ პოლშიც იგივე ტრადიცია დამხვდა – ნულოვან სართულზე დიდი რესტორანი იყო განთავსებული, როგორც ჩანს გასტრონომიული და მუსიკალური დაწესებულებების სიმბიოზი ფისკალური ინტერესებით არის განპირობებული. აღნიშნულ საღამოს სახელგანთქმული ორკესტრი „The English Concert“ ასრულებდა სერვანტესის „დონ კიხოტო“ შთაგონებულ მუსიკას, დაწერილს ბაროკოს ეპოქაში. პირველ ნაწილში გაისმა ჰენრი პიორსელის მუსიკა თეატრალური პიესისათვის – სუიტისა და ვოკალური ნაწილის სახით. აქ ორი მომღერალი – ანა დევინი (Anna Devin) და მეთიუ ბრუკი (Matthew Brook) წარდგენენ არიებიტა და დუეტით, რომელიც სერვანტესის რომანის ზოგიერთ სცენას ასახავდა. ზომიერად სევდიანი მუსიკა დროადადრო სადღესასწაულო ელფერს იძენდა, არიების ნაწილი სრულდებოდა ტრადიციულად, მცირე აკომპანიმენტით (კლავესინი, ჩელო და ლუთნა). შესრულება ორკესტრის მხრიდან იყო ზედმიწევნით მკაფიო და პროფესიონალური, დიდი აქცენტით სიმებიანებზე. ამ ორკესტრის შესრულების ხარისხი აღემატებოდა წინა დღის მოსმენილ შესრულებას. ბანი, ბახისა და ჰენდელის ვოკალური მუსიკის მრავალი ჩანაწერის თანამონაწილე, – ამ საღამოს ბაროკოს მუსიკის გამოცდილ ვოკალისტად წარმოგვიდგა, მისი მჭიდრო ხმა კარგად უმკლავდებოდა პასაჟებს, თუმცა ზედა რეგისტრში ხმა კარგავდა ფოკუსს და ეპარებოდა სირბილზე. ახალგაზრდა სოპრანო ანა დევინი

არ ერიდებოდა სრული ხმით შესრულებას (განსაკუთრებით ზედა ნოტების), რითაც წინა დღის ქალი ვოკალისტები გამახსენა.

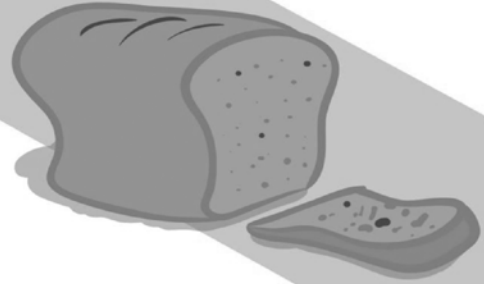
მაგრამ ამ საღამოს ნამდვილი მარგალიტი გეორგ ფილიპ ტელემანის სუიტა „დონ კიხოტი/Le Burlesque de Quichotte, TWV55:G10“ იქცა. ტელემანის კამერული მუსიკის ეს ბრწყინვალე ნიმუში, დაწერილი მხოლოდ სიმებიანებისათვის, ძველებური ინსტრუმენტების პრაქტიკულად ყველა თანამედროვე გერმანულ ანსამბლს აქვს ჩაწერილი, რომელთა უმრავლესობა მოსმენილი მქონდა. ინგლისურმა ანსამბლმა ჰარი ბიკეტის (Harry Bicket) ხელმძღვანელობით შემოგვთავაზა ძალზე ცოცხალი, უფრო ფორტისიმოზე აწეობილი შესრულება ვიოლინების დომინანტით. შესრულებას ერთი თავისებური სიახლე ახლდა – შეიდ ნაწილიანი სუიტის შუალედებში გამოდიოდა თეატრის მსახიობი, დანა მაკალერი მთხრობელის სახით, რომელიც სერვანტესის რომანიდან ზოგიერთ ეპიზოდს კითხულობდა, რაც შეესატყვისებოდა სუიტის ნაწილებს: სიტყვამ გაამდიდრა მუსიკა და პირიქითაც. ექსპერიმენტმა გაამართლა – ტელემანის მუსიკა, სავსე ბურლესკით და ცეკვით, რასაც რაღაც მავრიტანულიც დაჰკრავდა, მაღალი პროფესიონალიზმით შესრულდა. იტალიური ვირტუოზებისათვის დამახასიათებელი ინსტრუმენტული აქცენტები არ იგრძნობოდა, შესრულების მანერა სუფთა ბრიტანული (კონსერვატული) იყო. მაგრამ დარბაზის კარგმა აკუსტიკამ და ორკესტრის იდეალურმა სინქრონულობამ დაუვიწყარი ეფექტი შექმნა.

წარმატების რეცეპტები

ინტერნეტი ყველა სოფლის ბიბლიოთეკას ლანჩხუთის რაიონის, სოფელ აცანის ბიბლიოთეკარის რეცეპტი

ინგრედიენტები:

- პარტნიორების მხარდაჭერა
- კომპიუტერული ტექნიკის არსებობა ბიბლიოთეკაში
- ინტერნეტი
- ბიბლიოთეკის FB გვერდი
- ბროშურების გავრცელება
- მოსახლეობის ჩართულობა
- მოსახლეობისთვის საჭირო ინფორმაციის მიწოდება
- კომპიუტერული კურსები

რა იყო „ინტერნეტი ყველა სოფლის ბიბლიოთეკის“ წარმატების რეცეპტი აცანის ბიბლიოთეკაში?

პროექტი განკუთვნილია სოფლის მოსახლეობისთვის. ჩვენ, ბიბლიოთეკარებმა უნდა მივანოდოთ ხალხს მათთვის საჭირო ინფორმაცია. თითოეულ მომხმარებელს სხვადასხვა ტიპის მოთხოვნები აქვთ და ბიბლიოთეკარმა უნდა შესძლოს თანაბრად დაეხმაროს მათ. ბიბლიოთეკა უნდა გახდეს ერთგვარი სერვის-ცენტრი ტექნოლოგიების სფეროში, რომელიც შეცვლის ბევრი ადამიანის ცხოვრებას.

მას შემდეგ, რაც ჩვენს ბიბლიოთეკას საჩუქრად გადმოეცა კომპიუტერული ტექნიკა სრული აღჭურვილობით პროექტ „ინტერნეტი ყველა სოფლის ბიბლიოთეკას“ ფარგლებში, პირველ რიგში მოსახლეობაში გავავრცელე ეს ინფორმაცია ბროშურების სახით და ინტერნეტში სოციალური ქსელის მეშვეობით. შევექმენი ჩვენი ბიბლიოთეკის ფეისბუქ გვერდი. შემდეგ ჩემი სოფლის მოსახლეობა მოვიწვიე ბიბლიოთეკაში

მომზადების დრო:	2 კვირა
სირთულე:	
ყველაზე მეტად უხდება:	ახალგაზრდებში სიახლეების ათვისების მიმართ სურვილის გაჩენა და გაფართოება.

„შედგმა ყოველგვარ მოლოდინს გადააჭარბა. მომხმარებელთა ინტერესი დღითიდღე მატულობს. გაიზარდა მკითხველთა რაოდენობა. მომხმარებლები მშვენივრად უთავსებენ ერთმანეთს წიგნსა და კომპიუტერს. ჩემო კოლეგებო! დარწმუნებული ვარ, რომ ჩვენი მუშაობით, მოტივაციით, ერთუზიანობით, ცოდნისა და გამოცდილების გაზიარებით, ჩვენი სოფლის ბიბლიოთეკები გახდება თანამედროვე სტანდარტების შესაფერისი, მრავალფუნქციური, ყველა კატეგორიის მომხმარებლისთვის მისაღები.“
მზარეული მარიამ ჩხაიძე, ლანჩხუთის რაიონის, სოფელ აცანის ბიბლიოთეკარი

ბიბლიოთეკის ახალ სერვისს ყველა ასაკის მკითხველი აღფრთოვანებით შეხვდა. მე მათ ვასწავლი კომპიუტერულ პროგრამებს. ისინი დიდი ინტერესით ეუფლებიან კომპიუტერის კურსებს. მყავს სხვადასხვა ასაკისა და პროფესიის მომხმარებლები:

პედაგოგები, მოსწავლეები, ექიმი, სოფლის რწმუნებული. საკმაოდ წარმატებით მიღის სწავლების პროცესი. აგრეთვე დახმარებას ვუწევ ჩვენს მოხმარებლებს ინტერნეტში სხვადასხვა საჭირო ინფორმაციის მოძიებაში. ნებისმიერ მსურველს, განურჩევლად ასაკისა, სქესისა და შესაძლებლობებისა, შეუზღუდავად შეუძლიათ ისარგებლონ უფასო, მაღალსიჩქარიანი ინტერნეტით, უფასო ქსეროქსით, პრინტერით და სკანერით.

რა უნდა გააკეთოთ თქვენ:

- ღონისძიების საჭირო ინგრედიენტების მოსაძიებლად გაეცანით აცანის ბიბლიოთეკის მენიუს
- მოხმარებელთა რიცხვის გასაზრდელად ხელი შეუწყვეთ პროექტის საინფორმაციო კამპანიას
- უცადეთ წიგნი და კომპიუტერი ერთმანეთს თანაბრად შეუთავსოთ
- გაიღრმავეთ კომპიუტერული უნარ-ჩვევები
- მიანოდეთ ხალხს მათთვის საჭირო ინფორმაცია

შეფ-შხარეულის რჩევები:

თქვენი მიზანი ბიბლიოთეკის არა მხოლოდ კარგ სამკითხველოდ, არამედ - საზოგადოებისთვის საყვრელ თავშეყრის ადგილად გადაქცევა უნდა იყოს.

ინტერნეტი ყველა სოფლის ბიბლიოთეკას

ზესტაფონის რაიონის, სოფელ ქვედა საქარას
ბიბლიოთეკარის რეცეპტი

ინგრედიენტები:

- კომპიუტერული ტექნიკის არსებობა ბიბლიოთეკაში
- კომპიუტერული უნარჩვევების ცოდნის გადრმავება
- მაღალსიჩქარიანი ინტერნეტი, Wi-Fi
- საინფორმაციო ფლაერების დამზადება და გავრცელება
- ადგილობრივი გამგეობის მხარდაჭერა
- სკოლის მხარდაჭერა
- ცენტრალური ბიბლიოთეკის ჩართულობა
- ბიბლიოთეკის FB გვერდი

რა იყო „ინტერნეტი ყველა სოფლის ბიბლიოთეკის“ წარმატების რეცეპტი ქვედა საქარას ბიბლიოთეკაში?

ძალიან დიდი სურვილი მქონდა, რომ ჩემი ბიბლიოთეკა ყოფილიყო მრავალფეროვანი, მრავალფუნქციური, ყველა კატეგორიის მომხმარებლისათვის მისაღები, თანამედროვე. რაც უფრო მეტ ადამიანს ვესაუბრებოდი ვხვდებოდი, რომ 21-ე საუკუნეში, ბიბლიოთეკაში მხოლოდ წიგნის საკითხავად მოდის საზოგადოების ძალიან მცირე მასა, თითქმის ერთი ასაკისა და კატეგორიის მომხმარებელი. საზოგადოების დიდ ნაწილს სურდა ახალი, თანამედროვე სერვისები, მომხმარებელზე და არა ბიბლიოთეკარზე მორგებული ბიბლიოთეკა.

პროექტში ჩართვისთანავე გადავწყვიტე სიტყვიერად მიმეწოდებინა ინფორმაცია მომხმარებლებისათვის, რომ მალე ისინი შეძლებდნენ საინტერესო სერვისებით სარგებლობას. პროექტში გამარჯვების შემდეგ დავიწყე უფრო აქტიური მუშაობა ადგილობრივ გამგეობასთან (ჩემი ბიბლიოთეკა გამგეობის შენობაშია) და სპეციალისტებთან. ცენტრალურმა

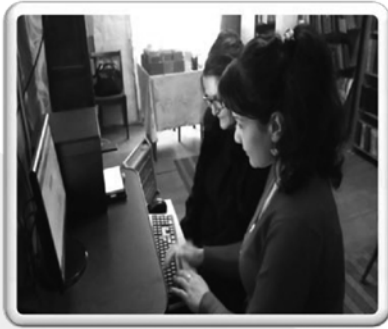

მომზადების დრო:	1 თვე
სირთულე:	
ყველაზე მეტად უხდება:	ხელმისაწვდომობა ნებისმიერი კატეგორიის მომხმარებლისთვის, განურჩევლად ასაკისა, სტატუსისა და შესაძლებლობისა.

„აღმოვაჩინე და კიდევ ერთხელ დავრწმუნდი, რომ გადაწყვეტი მნიშვნელობა არა აქვს ინტერიერს, ფასადს, განწყობას ქმნიან ადამიანები. გაცილებით უფრო მნიშვნელოვანია ბიბლიოთეკარის დამოკიდებულება მომხმარებლისადმი. სიმართლე გითხრათ, თავდაპირველად ვფიქრობდი კომპიუტერი ხომ არ დაჩრდილავდა წიგნს, მაგრამ პირიქით, კომპიუტერის დახმარებით გაიზარდა მომხმარებელთა და შესაბამისად მკითხველთა რიცხვი. ინტერნეტმომსახურების მისაღებად შემოსული მომხმარებელი, რომელსაც შეიძლებოდა სულ არ სცოდნოდა ბიბლიოთეკის ფონდში დამატებული ახალი წიგნების, პრესის არსებობის შესახებ, სიამოვნებით ეცნობა მათ“.

მზარეული თეონა კაპანაძე, ზესტაფონის რაიონის, სოფელ ქვედა საქარას ბიბლიოთეკარი

ბიბლიოთეკამ გადმოგვცა კომპიუტერის მაგიდა, რის შემდეგაც მოვაწყვე ბიბლიოთეკის სივრცე

ტექნიკის განსათავსებლად. კომპიუტერული ტექნიკის მიღებისთანავე დავიწყე ბიბლიოთეკის ახალი სერვისების აქტიური რეკლამირება. სოფლის სხვადასხვა ადგილებში: გაჩერებებზე, მარკეტებში, გამგეობის შენობაში, ამბულატორიაში გამოვაკარი ინფორმაცია ბიბლიოთეკაში არსებული სიახლის შესახებ, დავაშხადე საინფორმაციო ფლარები და დავარიგე მოსახლეობაში. პარალელურად Facebook-ის დახმარებით სოციალურ ქსელშიც ვეწეოდი აქტიურ პიარ კამპანიას.

ადგილობრივი გამგეობის დახმარებით დაყენდა Wi-Fi. მომხმარებელს კომპიუტერის უფასოდ შესწავლა შევთავაზე, რამაც დიდი დაინტერესება გამოიწვია არა თუ უმცროსი, არამედ უფროსი ასაკის მომხმარებლებშიც. ამბულატორიის ექიმებსაც შევთავაზე ჩვენი მომსახურება და დღეს ისინი ბიბლიოთეკის ახალი სერვისების ყოველდღიური მომხმარებლები არიან.

რა უნდა გააკეთოთ თქვენ:

- ღონისძიების საჭირო ინგრედიენტების მოსამიებლად გაეცანით ქვედა საქარას ბიბლიოთეკის მენიუს
- იმუშავეთ საკუთარ თავზე, გაიღრმავეთ კომპიუტერული უნარჩვევები
- მუდმივად იყავით სიახლის ძიებაში
- მიაწოდეთ მომხმარებელს საჭირო ინფორმაცია სწრაფად და ხარისხიანად
- ბიბლიოთეკის სერვისების შესახებ აწარმოეთ მოსახლეობაში საინფორმაციო პიარ კამპანია

შეფ-მზარეულის რჩევები:

კოლეგებო!
ძირითადი როლი ამ რთულ, მაგრამ სასიამოვნო საქმეში ჩვენ გვაკისრია. უნდა გავხადოთ ბიბლიოთეკები მრავალფუნქციური, თანამედროვე და ერთ-ერთი ყველაზე საჭირო დაწესებულება სოფლად.

ხალენდარი

2017 წლის ღირსშესანიშნავი და საიუბილეო თარიღების
კალენდარი

იანვარი

- 1 -- 90 წლის წინათ (1927) დაიბადა ელგუჯა მადრაძე – მწერალი, ლიტერატურათმცოდნე და მთარგმნელი. გარდაიცვ. 1999 წ.
- 2 -- 30 წლის წინათ (1887) დაიბადა დიმიტრი უზნაზე - ფსიქოლოგი, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ერთ-ერთი დამფუძნებელი (1941), ქართული ფსიქოლოგიის სკოლის ფუძემდებელი, საქართველოს მეცნიერების დამსახურებული მოღვაწე. გარდაიცვ. 1950 წ.
- 7 -- შობა უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი
- 10 -- 145 წლის წინათ (1872) დაიბადა არჩილ ჯორჯაძე - ქართველი პოლიტიკური და საზოგადო მოღვაწე, პუბლიცისტი. გარდაიცვ. 1913 წ.
- 13 -- 145 წლის წინათ (1872) დაიბადა ნინო ნაკაშიძე (ქალიშვილობაში ანთაძე) - მწერალი, საზოგადო მოღვაწე. გარდაიცვ. 1963 წ.
-- 155 წლის წინათ (1862) დაიბადა ალექსანდრე ყიფშიძე (ფრონელი) - ქართველი ისტორიკოსი, საზოგადო და პოლიტიკური მოღვაწე, პუბლიცისტი. გარდაიცვ. 1916 წ.
- 14 -- 100 წლის წინათ (1917) დაიბადა ლადო ასათიანი - პოეტი. გარდაიცვ. 1943 წ.
- 15 -- 395 წლის წინათ (1622) დაიბადა მოლიერი (ნამდვილი სახელი და გვარი ჟან ბატისტ პოკლენი) - ფრანგი დრამატურგი, მსახიობი, თეატრალური მოღვაწე, „მაღალი კომედიის“ უანრის ფუძემდებელი. გარდაიცვ. 1673 წ.
- 19 -- 90 წლის წინათ (1927) დაიბადა მაგალი თოდუა - აღმოსავლეთმცოდნე, მწერალი, მთარგმნელი.
- 20 -- 100 წლის წინათ (1917) დაიბადა ქეთრინ ვივიანი - ინგლისელი მწერალი, მთარგმნელი, ქართველოლოგი. თარგმნა „ვეფხისტყაოსანი“, სულხან-საბა ორბელიანის „წიგნი სიბრძნე სიცრუისა“, გამოქვეყნებული აქვს მრავალი სამეცნიერო გამოკვლევა ქართული ლიტერატურის საკითხებზე.

თებერვალი

- 5 -- 215 წლის წინათ (1802) დაიბადა მარი ფელისიტე ბროსე - ფრანგი ქართველოლოგი, მკვლევარი. გარდაიცვ. 1880 წ.

- 13 -- 165 წლის წინათ (1852) დაიბადა ნიკო ლომოური - მწერალი და საზოგადო მოღვაწე, პედაგოგი. გარდაიცვ. 1915 წ.
- 15 -- 90 წლის წინათ (1927) დაიბადა არჩილ სულაკაური - პოეტი და პროზაიკოსი. შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი (1971). გარდაიცვ. 1997 წ.
- 21 -- 160 წლის წინათ (1857) დაიბადა ავქსენტი ცაგარელი - დრამატურგი და მსახიობი. გარდაიცვ. 1902 წ.
- 26 -- 130 წლის წინათ (1887) დაიბადა აკაკი შანიძე – ენათმეცნიერი. ყოფილი სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი (1939), საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი (1941), საქართველოს მეცნიერების დამსახურებული მოღვაწე (1943), შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი (1987), 1979 წ. მიენიჭა თბილისის საპატიო მოქალაქის წოდება. გარდაიცვ. 1987 წ.
-- 215 წლის წინათ (1802 წ.) დაიბადა ვიქტორ ჰიუგო - ფრანგი მწერალი. გარდაიცვ. 1885 წ.

მარტი

- 2 -- 100 წლის წინათ (1917) დაიბადა მირზა (ნამდვილი სახელი რევაზ) გელოვანი - პოეტი. საქართველოს ლენინური კომკავშირის პრემიის ლაურეატი (მიენიჭა სიკვდილის შემდეგ 1973 წელს) შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი (მიენიჭა სიკვდილის შემდეგ, 1975 წ.). დაიღუპა მეორე მსოფლიო ომში, 1944 წ.
- 5 -- 85 წლის წინათ (1932) დაიბადა ნოდარ წულუისკირი - მწერალი. გარდაიცვ. 2015 წ.
- 16 -- 110 წლის წინათ (1907) დაიბადა კარლო კალაძე - პოეტი, დრამატურგი. 1982 წ. მიენიჭა თბილისის საპატიო მოქალაქის წოდება. გარდაიცვ. 1988 წ.

აპრილი

- 2 -- 100 წლის წინათ (1917) დაიბადა გიორგი ნაფეცვარიძე - პოეტი. 1944 წელს

დაიღუპა დიდ სამამულო ომში.

- 10 -- 100 წლის წინათ (1917) დაიბადა ვახტანგ ჭელიძე - მწერალი, ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე.
- 13 -- 130 წლის წინათ დაიბადა გიორგი ახვლედიანი - ენათმეცნიერი, თსუ-ს პროფესორი, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი, საქართველოს მეცნ. დამსახ. მოღვაწე. გარდაიცვ. 1973 წ.
- 16 -- **ბრწყინვალე აღდგომა უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი**
-- 370 წლის წინათ (1647) დაიბადა მეფე-პოეტი არჩილი. გარდაიცვ. 1713 წ.

მაისი

- 4 -- 235 წლის წინათ (1782) დაიბადა თეიმურაზ ბატონიშვილი (ბაგრატიონი) - მწერალი, პოეტი, მეცნიერი. გარდაიცვ. 1846 წ.
- 7 -- 160 წლის წინათ (1857) დაიბადა ვასილ ბარნოვი (ბარნაველი) - მწერალი. გარდაიცვ. 1934 წ.
- 12 -- 100 წლის წინათ (1917) დაიბადა ბაგრატ შინქუბა - აფხაზი მწერალი, პოეტი და პროზაიკოსი, აფხაზეთის ასსრ დიმიტრი გულიას სახელობის სახელმწიფო პრემიისა და შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი (1985).

ივნისი

- 9 -- 145 წლის წინათ (1872) დაიბადა კონსტანტინე (კოტე) მარჯანიშვილი - რეჟისორი, საქართველოს სახალხო არტისტი. გარდაიცვ. 1933 წ.
- 29 -- 125 წლის წინათ (1892) საჩხერის რაიონის სოფელ არგვეთში დაიბადა პაოლო იაშვილი - პოეტი. გარდაიცვ. 1937 წ.

ივლისი

- 7 -- 165 წლის წინათ (1852) დაიბადა არტურ ლაისტი - გერმანელი ქართველოლოგი.
- 11 -- 85 წლის წინათ (1932) ბათუმში დაიბადა ტარიელ ჭანტურია - პოეტი, საქართველოს მწერალთა კავშირის გამგეობის პრეზიდიუმის წევრი, გალაქტიონ ტაბიძის პრემიის ლაურეატი (1978), შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი (1992).
- 23 -- 215 წლის წინათ (1802) დაიბადა ალექსანდრე დიუმა (მამა) - ფრანგი მწერალი. გარდაიცვ. 1870 წ.
- 28 -- 85 წლის წინათ (1932) დაიბადა ვახტანგ ჯავახიძე - პოეტი და მწერალი. გალაქტიონ ტაბიძის სახელობის პრემიის ლაურეატი.

აგვისტო

- 2 -- 90 წლის წინათ (1927) დაიბადა რევაზ თაბუკაშვილი - მწერალი, პოეტი, დრამატურგი, კინოსცენარისტი და კინორეჟისორი; ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე, შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი. გარდაიცვ. 1990 წ.

სექტემბერი

- 4 -- 200 წლის წინათ (1817) დაიბადა ალექსეი კონსტანტინეს ძე ტოლსტოი - რუსი მწერალი, დრამატურგი, იბეჭდებოდა კოზმა პრუტკოვის ფსევდონიმით. მისი პიესები იდგმებოდა საქართველოში. გარდაიცვ. 1875 წელს.
- 10 -- 155 წლის წინათ (1862) დაიბადა დავით კლდიაშვილი - მწერალი. გარდაიცვ. 1931 წ.
- 24 -- 120 წლის წინათ (1897) დაიბადა უილიამ ფოლკენერი - ამერიკელი მწერალი. გარდაიცვ. 1962 წ.

ოქტომბერი

- 9 -- 170 წლის წინათ (1847) დაიბადა რაფიელ ერისთავი - მწერალი, დრამატურგი, საზოგადო მოღვაწე. გარდაიცვ. 1890 წ.
-- 470 წლის წინათ (1547) დაიბადა საავედრა მიგელ დე სერვანტესი - ესპანელი მწერალი. გარდაიცვ. 1616 წ.
- 20 -- 90 წლის წინათ (1927) დაიბადა ნაზი კილასონია - პოეტი. გარდაიცვ. 1988 წ.
- 27 -- 70 წლის წინათ (1947) სიღნაღის რაიონის სოფელ ნუკრიანში დაიბადა ნაირა გელაშვილი - მწერალი, გერმანისტი, მთარგმნელი.

ნოემბერი

- 5 -- 70 წლის წინათ (1947) დაიბადა ვანო ჩხიკვაძე - მწერალი საბას პრემიის ლაურეატი.
- 8 -- 180 წლის წინათ (1837) დაიბადა ილია ჭავჭავაძე - მწერალი, საზოგადო მოღვაწე. ერის სულიერი მამა, წმინდა ილია მართალი. გარდაიცვ. 1907 წ.
- 13 -- 150 წლის წინათ (1867) დაიბადა დუტუ მეგრელი (დიმიტრი ხოშტარია) - პოეტი. გარდაიცვ. 1938 წ.
- 14 -- 95 წლის წინათ (1922) დაიბადა მურმან ლებანიძე - პოეტი. შრომის წითელი დროშის, „საპატიო ნიშნის“, ხალხთა მეგობრობის, ღირსების ორდენის კავალერი, თბილისის საპატიო მოქალაქე (1995), გალაქტიონ ტაბიძის სახელობის პრემიის ლაურეატი, შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმ-

- წიფო პრემიის ლაურეატი, (1973). გარდაიცვ. 2002 წ.
- 17 -- 170 წლის წინათ (1847) დაიბადა გიორგი შარვაშიძე - მწერალი, საზოგადო მოღვაწე. გარდაიცვ. 1918 წ.
- 21 -- 165 წლის წინათ (1852) დაიბადა ბესარიონ ნიჟარაძე. თავისუფალი სვანი - პუბლიცისტი, ეთნოლოგი, ფოლკლორისტი, საზოგადო მოღვაწე. გარდაიცვ. 1919 წ.
- 190 წლის წინათ (1827) დაიბადა მიხაი ზიჩი - უნგრელი მხატვარი, „ვეფხისტყაოსანის“ დამსურათებელი. გარდაიცვ. 1906 წ.
- 25 -- 120 წლის წინათ (1897) დაიბადა ტერენტი გრანელი (ნამდვილი გვარია კვიციანი) - პოეტი. გარდაიცვ. 1934 წ.
- 90 წლის წინათ (1927) თბილისში დაიბადა თამაზ ჩხენკელი - პოეტი, მთარგმნელი, ლიტერატურათმცოდნე. 2002 წ. მიენიჭა თბილისის საპატიო მოქალაქის წოდება.

დეკემბერი

- 4 -- 200 წლის წინათ (1817) დაიბადა ნიკოლოზ (ტატო) ბარათაშვილი - პოეტი.

- გარდაიცვ. 1845 წ.
- 150 წლის წინათ (1867) დაიბადა შიო არაგვისპირელი (დედაბრიშვილი) - მწერალი. გარდაიცვ. 1926 წ.
- 13 -- 220 წლის წინათ (1797) დაიბადა ჰაინრიხ ჰაინე - გერმანელი პოეტი, პუბლიცისტი და კრიტიკოსი. გარდაიცვ. 1856 წ.
- 14 -- 120 წლის წინათ (1897) დაიბადა ნიკოლოზ (ნიკო) კეცხოველი - მეცნიერი, მწერალი, საზოგადო მოღვაწე, ბიოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი (1937), საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი (1941), სტალინის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ყოფილი რექტორი, ლენინის სამი ორდენის, სხვა ორდენებისა და მედლების კავალერი, საყმაყელო ლიტერატურის დარგში შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი (1975). გარდაიცვ. 1982 წ.
- 155 წლის წინათ (1862) სოფელ მირზაანში დაიბადა ნიკოლოზ ფიროსმანიშვილი (ნიკო ფიროსმანი) - თვითნასწავლი მხატვარი. გარდაიცვ. 1918 წ.

ქრონიკა

საქართველოს საბიბლიოთეკო ცხოვრების ქრონიკა: მოვლენები, ფაქტები

□ 28 ოქტომბერს ეროვნული ბიბლიოთეკის მკითხველთათვის სატესტო რეჟიმში ფუნქციონირება დაიწყო ახალმა ელექტრონულმა კატალოგმა ინტეგრირებული საბიბლიოთეკო სისტემა სიერრა-ს სამომხმარებლო ინტერფეისმა catalog.nplg.gov.ge. ჯერჯერობით ელექტრონულ კატალოგში ავტორიზაცია, სისტემაში შესვლა, პირადი გვერდის მართვა მკითხველებისათვის ხელმისაწვდომი არ არის; მოგვიანებით ამ ფუნქციების გააქტიურებით მკითხველი შეძლებს სასურველი გამოცემის სახლიდან დაჯავშნა/გამოწერას, ძიების დამახსოვრებას, ვადის გაგრძელებას და ა. შ.

□ 10 ნოემბერს საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში პარლამენტის თავმჯდომარემ დავით უსუფაშვილმა, იტალიის რესპუბლიკის ელჩმა საქართველოში ანტონიო ბარტოლიმ და ეროვნული ბიბლიოთეკის გენერალურმა დირექტორმა

გიორგი კეკელიძემ იტალიური ბიბლიოთეკა გახსნეს. იტალიის ელჩმა ბიბლიოთეკას გადასცა ხუთი ათასამდე წიგნი. ბიბლიოთეკა მესამე კორპუსში „ლიბერთი ლარბაზში“ განთავსდა.

» 11 ნოემბერს ეროვნული ბიბლიოთეკის პროექტით „ეკვილიბრიუმის“ ფარგლებში

წალკის მუნიციპალიტეტის სოფელ ბარეთის ბიბლიოთეკას 400 წიგნი გადაეცა.

□ 15 ნოემბერს საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში გაიმართა

„დედაენის“ პირველი გამოცემიდან 140-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონ-

ფერენცია. კონფერენცია ჩატარდა ეროვნული ბიბლიოთეკისა და საქართველოს ი. გოგებაშვილის სახელობის პედაგოგთა კავშირის ინიციატივით. კონფერენციაზე წარმოდგენილი იყო თოთხმეტი მოხსენება. კონფერენცი-

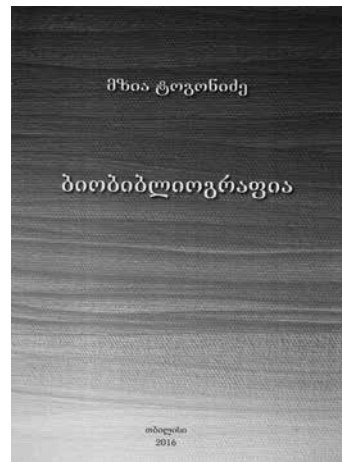
ის მუშაობაში მონაწილეობდნენ ქ. რუსთავის საჯარო სკოლების პედაგოგები, ქ. გორისა და ახალციხის სახელმწიფო უნივერსიტეტების პროფესორ-მასწავლებლები; თბილისიდან კონფერენციაზე მოხსენებებით გამოვიდნენ ი. გოგებაშვილის შემოქმედების მკვლევარები, „დედაენის“ საფუძველზე დაწყებითი განათ-

ლების სკოლებისათვის სახელმძღვანელოების გამამუშავების მეცნიერები, პრაქტიკოსი პედაგოგები.

□ 19 ნოემბერს საქართველოს პარლამენტის გენერალური დირექტორის მოადგილემ მირიან ხოსიტაშვილმა ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის საზღვრისპირა სოფელ ტყაიას ბიბლიოთეკას წიგნები გადასცა.

□ 20 ნოემბერს ეროვნული ბიბლიოთეკა შეუერთდა მსვლელობას „რუსთაველიდან რუსთაველით თავისუფლებამდე“. აქცია მიეძღვნა რუსთაველის 850 წლის იუბილეს. ამასთან დაკავშირებით ეროვნული ბიბლიოთეკის მესამე კორპუსში მოეწყო „ვეფხისტყაოსნის“ გამოცემების გამოფენა.

□ 24 ნოემბერს ქ. თბილისის 42-ე საქალაქო ბიბლიოთეკაში გაიმართა ბიბლიოთეკათმცოდნე მზია ტოგონიძის დაბადებიდან 70-ე წლისთავთან დაკავშირებული შეხვედრა. შეხვედრაზე წარადგინეს მ. ტოგონიძის ბიო-ბიბლიოგრაფია, შემდგენელი ნ. აბუაშვილი, რედაქტორი გ. თაყნიაშვილი. შეხვედრაზე ისაუბრეს 42-ე ბიბლიოთეკის აქტიურ საბიბლიოთეკო და საინფორმაციო მუშაობის შესახებ. წიგნის შესახებ ისაუბრეს პროფ. ა. ლორიამ, პროფ. ი. ფილაურმა-ლორიამ, ბიბლიოთეკის თანამშრომლებმა.

□ 30 ნოემბერს ეროვნული ბიბლიოთეკის გენერალური დირექტორი გ. კეკელიძე შეხვედა პარლამენტის ახალ თავმჯდომარეს

ირაკლი კობახიძეს. საუბარი შეეხო ეროვნული ბიბლიოთეკის შემდგომი განვითარების აქტუალურ საკითხებს.

□ 3 დეკემბერს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის საგამოფენო დარბაზში მოს-

და შეხვედრა ბიბლიოთეკის ადამინისტრაციასა და ჟურნალ „არტ-გენის“ წარმომადგენლებს შორის. ეროვნული ბიბლიოთეკა ჟურნალ არტ-გენის გამომცემელი გახდა და გამოცხადდა, რომ უახლოეს მომავალში, ბიბლიოთეკას ფოლკლორის დარბაზი დაემატება.

□ 3 დეკემბერს ეროვნულ ბიბლიოთეკაში

გაიმართა პროექტის „ინტერნეტი ყველა სოფლის ბიბლიოთეკას“ დასკვნითი ღონისძიება. წარმოდგენილი იყო პროექტით გათვალისწინებული ღონისძიებების მიმდინარეობა. ღონისძიებას ესწრებოდა საქართველოს პრეზიდენტის ადმინისტრაციის უფროსი გ. აბაშიშვილი.

□ 6 დეკემბერს საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკას პარლამენტის თავმჯდომარე ირაკლი კობახიძე, განათლების, მეცნიერებისა და კულტურის კომიტეტის თავმჯდომარე მარიამ ჯაში, უმრავლესობის ლიდერი არჩილ თალაკვაძე ესტუმრნენ. შეხვედრას ესწრებოდნენ იტალიის ელჩი საქართველოში ანტონიო ენრიკო ბარტოლი და საფრანგეთის საელჩოს წარმომადგენლები. „ეროვნულ ბიბლიოთეკას ექნება სრული მხარდაჭერა ამ შესანიშნავი პროექტების დასასრულებლად და ახლების განსახორციელებლად - განაცხადა პარლამენტის თავმჯდომარემ, ირაკლი კობახიძემ ბიბლიოთეკაში პირველი ოფიციალური ვიზიტისას. პარლამენტის თავმჯდომარემ ბიბლიოთეკის პირველ და მეორე კორპუსში მიმდინარე სარეაბილიტაციო სამუშაოები დაათვალიერა, გაეცნო ბიბლიოთეკის პროექტებს და მათ სრული მხარდაჭერა აღუთქვა.

ბიბლიოთეკების საყურადღებოდ!

საბიბლიოთეკო ფონდების განახლები-სათვის ბიბლიოთეკებს ვურჩევთ აქტიური მონაწილეობა მიიღონ პროექტში „მაკულიტ-ერატურა“. ბიბლიოთეკებიდან გარიცხული მოძველებული საბიბლიოთეკო დოკუმენტების

ნაცვლად ისინი მიიღებენ ახალ გამოცემებს. ამ პროექტით აქტიურად სარგებლობენ ქ. გორისა და ქ. ზუგდიდის ცენტრალური ბიბ-ლიოთეკები. ინფორმაცია ამის შესახებ იხ-ილეთ გაზეთში: „კვირის პალიტრა“ - 2016 - №46 - 14-20 ნომბერი, კორესპონდენციის ავტორი რუსუდან შელია.

ნაქროლოგი

პროფესიისადმი უსაზღვრო ერთგულებით

(მზია ჭელიძე)

მზია ჭელიძის გარდაცვალება ცი-ლა კალმახელიძის გარდაცვალების მეორმოცე დღეს დაემთხვა. მოკლე დროში ორი უერთგულესი კოლეგის დაკარგ-ვა დიდი დანაკლისი აღმოჩნდა მთელი საბიბლიოთეკო საზოგა-დოებისა და მეგობართა ფართო წრისთვის.

მზია ჭელიძე ნათელი, უღამაზესი, ჰუმანისტი, დეაწლმოსილი ბიბლიოგრაფი - ამ დარ-გის ნამდვილი პროფესიონალი იყო. ბრწყინვალე ორატორული ნიჭითა და მსახიობის მანერე-ბით გამოირჩეოდა, ღირსებით ას-რულებდა თავის შრომით საქმი-ანობას. მუდამ გააჩნდა სიამაყის განცდა თავისი პროფესიისადმი.

მზია ჭელიძე ერთადერთი და ნანატრი ქალიშვილი იყო ნი-კოლოზ ჭელიძის და მარიამ მა-ჩაიძის ინტელიგენტურ ოჯახში, სადაც ის მშობლების გავლენით აღიზარდა და ჩამოყალიბდა ინტელექტუალად. მამა, სპე-ციალობით ისტორიკოსი, განათლებისა და კულტურის დარგის დეაწლმოსილი მუშაკი, დღევანდელი საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის დირექტორი იყო წლების განმავლობაში. დედა - ფილოსოფი-ურ მეცნიერებათა კანდიდატი, დოცენტი, საქა-რთველოს წამყვან უნივერსიტეტებში კითხუ-ლობდა ლექციებს.

მზია ჭელიძემ საშუალო სკოლის დამ-თავრების შემდეგ სწავლა თბილისის სახელ-მწიფო უნივერსიტეტში დასავლეთ ევროპის ენებისა და ლიტერატურის ფაკულტეტზე გააგრძელა. წარჩინებით დამთავრებისთანავე დაიწყო საქართველოს მეცნიერებათა აკა-

დემიის სამეცნიერო ბიბლიოთეკაში მთავარ ბიბლიოგრაფად მუშაობა. პარალელურად ამ-თავრებს მოსკოვის კულტურის ინსტიტუტის ასპირანტურას ბიბლიოგრაფიის სპეციალო-ბით. ასპირანტურის დამთავრების შემდეგ 1962 წლიდან სიცოცხ-ლის ბოლომდე მუშაობდა ა.ს. პუშკინის სახ. თბილისის სახელ-მწიფო პედაგოგიურ (ახლანდელ ილიაუნის) უნივერსიტეტში ბიბ-ლიოთეკადმცოდნეობისა და ბიბ-ლიოგრაფიის კათედრის უფროს მასწავლებლად, შემდეგ მუშაობ-და ამავე ფაკულტეტის დეკანად, შემდეგმ საზოგადოებრივ პრო-ფესიათა ფაკულტეტის დეკანად. ფაკულტეტის გაუქმების შემ-დეგ სიცოცხლის ბოლომდე ის უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკაში მთავარი ბიბლიოთეკარის მოვა-ლეობას ასრულებდა.

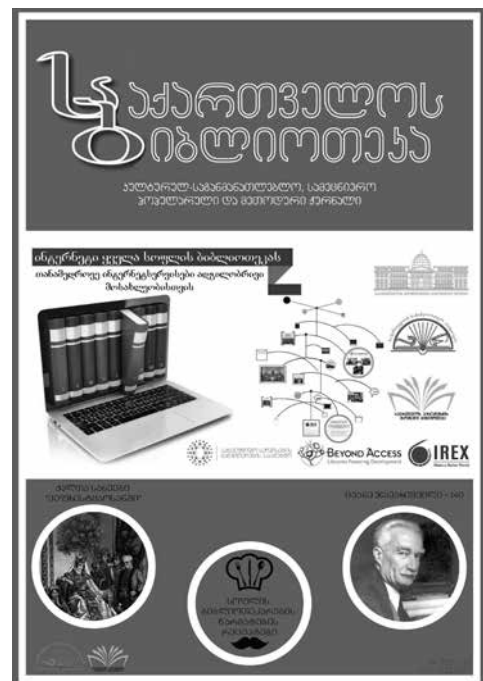
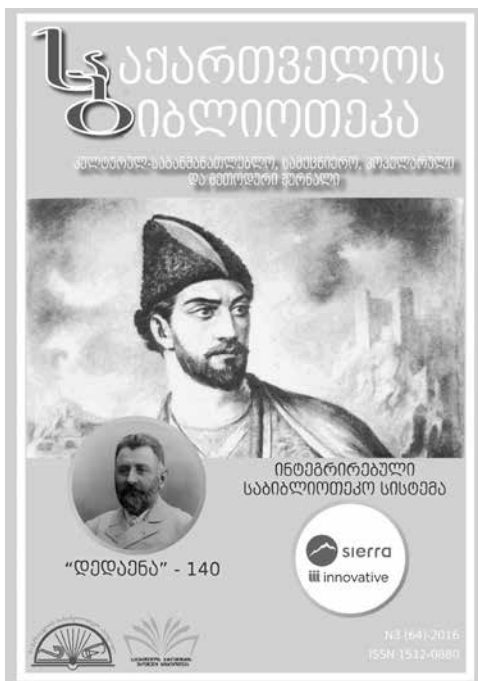
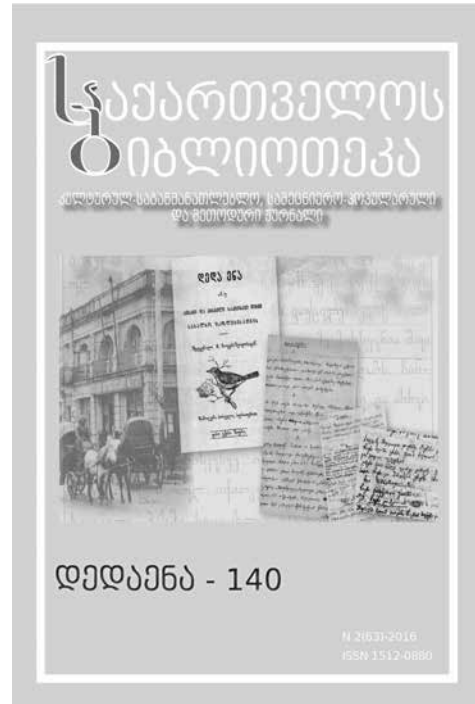
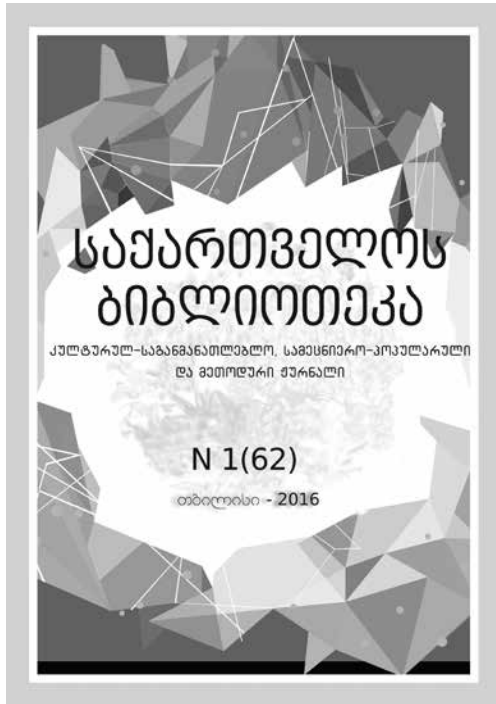
მზია ჭელიძის პიროვნება ყოვე-ლთვის ასოცირდებოდა აქტიურ და პროფე-სიონალ ადამიანთან, რომელსაც აღზრდილი პყავს ათასობით სტუდენტი, კითხულობდა ლექციებს ბიბლიოგრაფმცოდნეობის ციკლის ისეთ დისციპლინებში როგორცაა: ბიბლი-გრაფმცოდნეობის ზოგადი კურსი, ხელოვნე-ბათმცოდნეობის ბიბლიოგრაფია, უცხოური ქვეყნების ლიტერატურის ბიბლიოგრაფია და სხვა.

აი, ის, რაც ქალბატონმა მზიამ დატოვა თა-ვისი სამარადისო ხსოვნისათვის და მოსაგ-ონარად.

ჟურნალ „საქართველოს ბიბლიოთეკის“ რედაქცია, კოლეგები და მეგობართა ჯგუფი

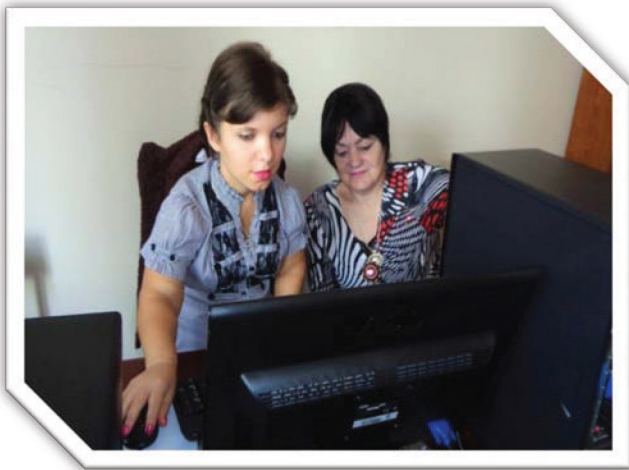
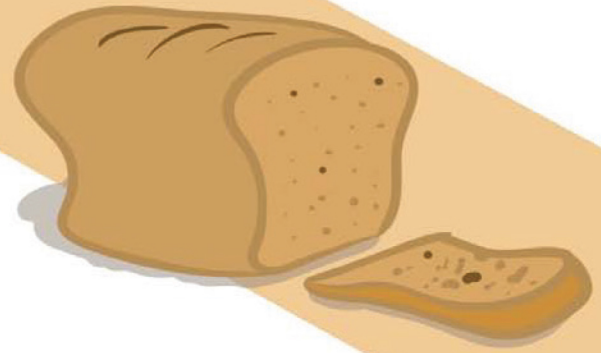
2016 წლის ნომრები

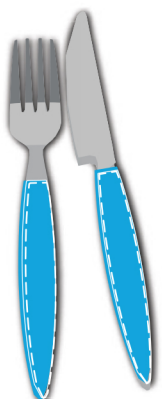
ინტერნეტი ყველა სოფლის ბიბლიოთეკას ლანჩუთის რაიონის, სოფელ აცანის ბიბლიოთეკარის რეცეპტი

ინგრედიენტები:

- პარტნიორების მხარდაჭერა
- კომპიუტერული ტექნიკის არსებობა ბიბლიოთეკაში
- ინტერნეტი
- ბიბლიოთეკის FB გვერდი
- ბროშურების გავრცელება
- მოსახლეობის ჩართულობა
- მოსახლეობისთვის საჭირო ინფორმაციის მიწოდება
- კომპიუტერული კურსები

მომზადების დრო:	2 კვირა
სირთულე:	
ყველაზე მეტად უხდება:	ახალგაზრდებში სიახლეების ათვისების მიმართ სურვილის გაჩენა და გაფართოება.

შეგ-მზარეულის რჩევები:

თქვენი მიზანი ბიბლიოთეკის არა მხოლოდ კარგ სამკითხველოდ, არამედ - საზოგადოებისთვის საყვრელ თავშეყრის ადგილად გადაქცევა უნდა იყოს.

რა უნდა გააკეთოთ თქვენ:

- ღონისძიების საჭირო ინგრედიენტების მოსაძიებლად გაეცანით აცანის ბიბლიოთეკის მენიუს
- მომხმარებელთა რიცხვის გასაზრდელად ხელი შეუწყვეთ პროექტის საინფორმაციო კამპანიას
- ეცადეთ წიგნი და კომპიუტერი ერთმანეთს თანაბრად შეუთავსოთ
- გაიღრმავეთ კომპიუტერული უნარ-ჩვევები
- მიაწოდეთ ხალხს მათთვის საჭირო ინფორმაცია

გილოცავთ

ძიძა-ახალ წელს!